

European Archives of Social Sciences Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi

E-ISSN:3061-9572

Vol/ Cilt 1. Issue/Sayı:2, December 2024

ORIGINAL ARTICLES

- 65 **The Interrelations Between Parenting Style, Personality and Exam Anxiety Among University Students**
Öğrencilerde Sınav Kaygısının Yordayıcısı Olarak Kişilik Özellikleri ve Ebeveynlik Stilleri
- 73 **Analysing the Levels of Trauma and Depression on Individuals Who Are Suffering From Economic Crisis**
KKTC'de Ekonomik Krizden Etkilenip İflas Eden Bireylerde Örselenme ve Depresyon Düzeylerinin İncelenmesi
- 82 **Investigation of the Role of Emotions and Emotion Regulation Skills in Symptoms of Generalized Anxiety Disorder**
Yaygın Kaygı Bozukluğu Belirtilerinde Duyguların ve Duygu Düzenleme Becerilerinin Rolünün İncelenmesi

REVIEWS ARTICLES

- 91 **Examination of Studies on the Levels of Anxiety and Depression of Children with Special Learning Disabilities and Their Parents**
Özel Öğrenme Güçlüğüne Sahip Çocuklar ve Ebeveynlerinin Kaygı ve Depresyon Düzeyleri ile İlgili Yapılan Çalışmalar: Geleneksel Derleme
- 97 **Treatment of Generalized Anxiety Disorder with Cognitive Behavioral Therapy: A Case Study**
Yaygın Anksiyete Bozukluğunun Bilişsel Davranışçı Terapi ile Tedavisi: Bir Vaka İncelemesi
- 104 **Body Dysmorphic Disorder with Cognitive Behavioral Therapy**
Beden Dismorfik Bozukluğunun Bilişsel Davranışçı Terapi Yöntemi ile Tedavisi

Cyprus Mental Health
Institute

Bağımlılık Tedavisinde ***YENİ UMUT***

Pembe Köşk Psikiyatri Hastanesi

Değirmen Sokak, No: 7 Karşıyaka / Girne / KKTC

Tel: (+90)548 883 83 07 - E-mail: info@pembekoskhastanesi.com - www.pembekoskhastanesi.com

European Archives of Social Sciences

Avrupa Sosyal Bilimler Arşivi Dergisi

Vol.1, Issue 2, December 2024 / Cilt.1, Sayı:2, Aralık 2024

QUARTERLY / ÜÇ AYDA BİR YAYIMLANIR

EDITORIAL IN CHIEF / YAYIN YÖNETMENİ

Yrd. Doç. Dr. Ayhan Çakıcı

DEPUTY EDITORS / YAYIN YÖNETMENİ YARDIMCILARI

Prof. Dr. Kültegin Ögel

Prof. Dr. Mehmet Çakıcı

Doç. Dr. Hüda Hüdaverdi

EDITORIAL ADVISORY BOARD / YAYIN DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Ebru Tansel Nicosia / Cyprus
Prof. Dr. Orhan Doğan, İstanbul / Turkey
Prof. Dr. Vlada Pishchic, Rostov / Rusya
Prof. Dr. Antonio Prunas, Milan / Italy
Prof. Dr. Fatmagül Cihriñoğlu, Nicosia / Cyprus
Prof. Dr. Figen Karadağ, İstanbul / Turkey
Prof. Dr. Lut Tamam, Adana / Turkey
Prof. Dr. Özlem Kararımak, İstanbul / Turkey
Prof. Dr. Alim Kaya, Famagusta / Cyprus
Prof. Dr. Münevver Yalçınkaya, Nicosia / Cyprus
Prof. Dr. Oğuz Polat, İstanbul / Turkey
Assoc.Prof. Dr. Rabia Bilici, İstanbul / Turkey
Assoc.Prof. Dr. İbrahim Taymur, Bursa / Turkey
Assoc.Prof.Dr. İrem Erdem Atak, İstanbul / Turkey
Assoc.Prof.Dr. Elif Mutlu, İstanbul / Turkey
Assoc.Prof.Dr. Ülgen H. Okyayuz, Nicosia / Cyprus
Assoc.Prof.Dr. Aylin Özbek, İzmir / Turkey
Assoc.Prof.Dr.Tayfun Doğan, İstanbul / Turkey
Assoc.Prof.Dr. Bahar Baştuğ, Ankara / Turkey
Assoc.Prof.Dr. Sibel Dinçyürek, Famagusta / Cyprus
Assoc.Prof.Dr. İpek Sönmez, Nicosia / Cyprus
Assoc.Prof.Dr. Utku Beyazıt, Antalya / Turkey
Assoc.Prof.Dr. Sultan Okumuşoğlu, Lefke / Cyprus

Asst.Prof.Dr.Besedova Petra, Hradec Kralove/Czech Republic
Asst.Prof.Dr. Kuzeymen Balıkcı, Nicosia / Cyprus
Asst.Prof.Dr. Deniz Ergün, Nicosia / Cyprus
Asst.Prof.Dr. Ezgi Ulu, Nicosia / Cyprus
Asst.Prof.Dr. Meryem Karaaziz, Nicosia / Cyprus
Asst.Prof.Dr.Fusun Gökkaya, Nicosia / Cyprus
Asst.Prof.Dr.Aslı Niyazi, Kalkanlı / Cyprus
Asst.Prof.Dr .Hande Çelikay Söyler, İzmir / Turkey
Asst.Prof.Dr .Asuman Bolkan, Kyrenia / Cyprus
Asst.Prof.Dr .Ayhan Çakıcı Eş, Nicosia / Cyprus
Asst.Prof.Dr .Zafer Bekiroğulları, Londra / İngiltere
Asst.Prof.Dr .Başak Bağlama, Nicosia / Cyprus
Asst.Prof.Dr .Linda Fraim, Kyrenia / Cyprus
Asst.Prof.Dr .Çiğdem Dürüst, Kyrenia / Cyprus
Asst.Prof.Dr .Ömer Gökel, Nicosia / Cyprus
Asst.Prof.Dr .Güley Bilgi Abatay, Kyrenia / Cyprus
Asst.Prof.Dr .Şenel Çıtak, Ordu / Turkey
Asst.Prof.Dr. Pınar Dursun, Afyon / Turkey
Dr. Bingül Subaşı, Nicosia / Cyprus
Dr. Damla Alkan, Nicosia / Cyprus
Dr. Gloria Manyeruke, Harare / Zimbabwe
Dr. Fatoş Özylem, Mağusa / Cyprus
Dr. Nurlaila Effendy, Mandala / Indonesia

Dil Editörü / Language Editor: MSc.Şimay Erdemirci

Dış İlişkiler Editörü / Foreign Relations Editor: MSc. Atakan Taşkiran

İstatistik Editörü / Statistics Editor: BSc. Mehmetali Kocabaşoğlu

Web Editörü / Web Editor: MSc.Nur Şeyda Peker

Owner / Sahibi: Ebru Çakıcı

Broadcast Manager / Sorumlu Yazı İşleri Md.: Atakan Taşkiran

Press / Baskı : Kıbrıs Haberatör Basın Yayın

Number: +90 542 855 33 93

E-mail: ktpdergisi@gmail.com

Web Page /Web Sitesi: <http://www.ktpdergisi.com/>

© European Archives of Social Sciences published by Cyprus Mental Health Institute

European Archives of Social Sciences licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

EDITORIAL / EDITÖRDEN

Ayhan Çakıcı

Avrupa Sosyal Bilimler Arşivi

Değerli Okuyucular,

Avrupa Sosyal Bilimler Arşivi'nin ikinci sayısını sizlerle paylaşmanın heyecanını yaşıyoruz. Psikoloji, ekonomi, sosyoloji ve diğer sosyal bilimler alanlarındaki akademik çalışmalara ev sahipliği yapan dergimiz, hakemli ve yılda üç kez yayımlanan bir bilimsel platform olarak büyümeye devam ediyor. İlk sayımızla birlikte aldığımız olumlu geri dönüşler, bizlere doğru bir yolda ilerlediğimizi gösteriyor ve bu yolda daha da güçlü adımlarla devam etmemizi sağlıyor.

Aralık sayımızda da, sosyal bilimlerin farklı alanlarında yapılmış özgün araştırmaları ve analizleri sizlere sunuyoruz. Bu sayıda yer alan makaleler, yalnızca güncel bilimsel yaklaşımları yansıtmakla kalmıyor, aynı zamanda disiplinler arası bilgi paylaşımına katkı sağlayan değerli içerikler de barındırıyor. Avrupa Sosyal Bilimler Arşivi, yalnızca bir yayın organı değil, aynı zamanda bilim insanlarının bir araya geldiği bir paylaşım platformu olma misyonunu kararlılıkla sürdürüyor.

Bu sayı ile birlikte uluslararasılaşma hedefimize bir adım daha yaklaştığımızı görmekten büyük mutluluk duyuyoruz. Avrupa, Türkiye ve Kıbrıs'tan akademisyenlerin yanı sıra, dünyanın farklı bölgelerinden bilim insanlarının katılımıyla dergimizin coğrafi çeşitliliği giderek artıyor. Her iki dilde (Türkçe ve İngilizce) yayımlanan makalelerimiz sayesinde, geniş bir okuyucu kitlesine hitap etme amacımızı da yerine getirmiş oluyoruz.

Dergimizin hazırlanmasında emeği geçen genç ve dinamik ekibimize, makaleleriyle katkıda bulunan tüm akademisyenlere ve hakemlerimize bir kez daha teşekkür ederim. Avrupa Sosyal Bilimler Arşivi'nin ikinci sayısının, bilim dünyasına yeni ufuklar açmasını ve sosyal bilimler alanında değerli bir kaynak olmasını temenni ederim.

Dear Readers,

We are delighted to present the second issue of the European Social Sciences Archive. As a peer-reviewed academic journal published three times a year, our platform continues to grow by hosting valuable research from the fields of psychology, economics, sociology, and other social sciences. The positive feedback we received from our inaugural issue confirms that we are on the right path, motivating us to move forward with even greater determination.

In this December issue, we are pleased to showcase original research and analyses from various domains within the social sciences. The articles featured in this edition not only reflect contemporary scientific approaches but also contribute to interdisciplinary knowledge-sharing through their rich and valuable content. The European Social Sciences Archive remains committed to its mission of being more than just a publication—it strives to be a platform that unites scholars in a collaborative academic environment.

We are particularly proud to note that this issue brings us closer to achieving our goal of internationalization. With contributions from academics across Europe, Turkey, and Cyprus, as well as other parts of the world, the journal's geographical diversity continues to expand. By publishing articles in both Turkish and English, we aim to reach a broader audience and fulfill our vision of becoming a comprehensive resource for the global academic community.

I would like to express my heartfelt gratitude to our young and dynamic editorial team, all contributing authors, and the peer reviewers who have supported this issue. I sincerely hope that the second issue of the European Social Sciences Archive opens new horizons for the academic world and serves as a valuable resource in the field of social sciences.

¹Assis. Prof., Department of Psychological Counselling and Guidance, University of Kyrenia, Kyrenia-Cyprus., Orcid İd: <https://orcid.org/0000-0002-5882-4892>

Address of correspondence/Yazışma adresi: Ayhan Çakıcı, Department of Psychological Counselling and Guidance, University of Kyrenia, Kyrenia-Cyprus. **E-mail:** editör@eassjournal.com

© 2024 The Author(s). Published by Cyprus Mental Health Institute / European Archives of Social Sciences (www.eassjournal.com). This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 license which permits use, sharing, adaptation, distribution and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited and is not used for commercial purposes. <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

RESEARCH ARTICLE / ARAŞTIRMA YAZISI

The Interrelations Between Parenting Style, Personality and Exam Anxiety among University Students

Öğrencilerde Sınav Kaygısının Yordayıcısı Olarak Kişilik Özellikleri ve Ebeveynlik Stilleri

Chinwendu Enechi¹, Gloria Manyeruke²

Abstract:

Examination anxiety is a key factor influencing academic performance as well as future trajectories of students. This study aimed to examine the relationship between personality traits, parenting styles, and examination anxiety among students. A sample of 400 students was surveyed from Igbariam Nigeria with the convenience sampling technique. Three instruments were used in the study namely; the personality inventory scale, parenting style inventory, and examination anxiety scale. The results show that both parenting styles and personality traits predict exam anxiety. Lower openness to experience and conscientiousness as well as higher extraversion, agreeableness, and neuroticism predict increased test anxiety. Openness to experience and conscientiousness are associated with creativity adaptability, self-discipline, and efficiency which are likely to increase exam preparedness and test-wiseness. On the other hand, parenting styles with elevated parental responsiveness and demandingness; and lower autonomy granting predicted higher exam anxiety. Access to course material and the utilization of external learning resources were linked to reduced exam anxiety. Parenting styles and the personality traits of the offspring were revealed to have a reciprocal causal relationship. The study suggests that learning should be more student-focused to foster more student engagement which is linked to less exam anxiety and better academic performance.

Keywords: Test anxiety, parenting behavior, parent-child relations, personality traits, academic performance, university students.

¹Msc. Near East University, Faculty of Arts and Science, Psychology Department, Lefkoşa- Mersin 10 Türkiye, E-mail: Chinwenduenechi212@gmail.com, Doi:0009-0007-4484-8045

²Assist. Prof. Dr. Near East University, Faculty of Arts and Science, Psychology Department, Lefkoşa- Mersin 10 Türkiye, E-mail: Gloria.manyeruke@neu.edu.tr, doi: 0000-0001-6226-3779

Address of Correspondence/Yazışma Adresi: Chinwendu Enechi, Near East University, Faculty of Arts and Science, Psychology Department, Lefkoşa- Mersin 10 Türkiye, E-mail: Chinwenduenechi212@gmail.com

Date of Received/Geliş Tarihi: 22.07.2024, **Date of Revision/Düzeltilme Tarihi:** 08.10.2024, **Date of Acceptance/Kabul Tarihi:** 21.12.2024, **Date of Online Publication/Çevrimiçi Yayın Tarihi:** 25.12.2024

Citing/Referans Gösterimi: Enechi, C. & Manyeruke, G. (2024). The Interrelations between Parenting Style, Personality and Exam Anxiety Among University Students. *European Archives of Social Sciences*, 1(2), 65-72.

© 2024 The Author(s). Published by Cyprus Mental Health Institute / European Archives of Social Sciences (www.eassjournal.com). This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 license which permits use, sharing, adaptation, distribution and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited and is not used for commercial purposes. <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Öz:

Sınav endişesi öğrencilerin akademik performansını ve gelecekteki yollarını etkileyen önemli bir faktördür. Bu çalışmanın amacı, kişilik özellikleri, ebeveynlik tarzları ve öğrencilerin sınav endişeleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. İğbariam Nijerya'dan 400 öğrenciye uygunluk örnekleme tekniği kullanılarak anket yapıldı. Çalışmada üç alet kullanıldı; Kişilik inventörü ölçeği, ebeveynlik tarzı inventörlüğü ve muayene anksiyete ölçeğidir. Sonuçlar, hem ebeveynlik tarzlarının hem de kişilik özelliklerinin sınav endişesini öngördüğünü gösteriyor. Daha düşük deneyim açılımı ve vicdanlılık yanı sıra daha yüksek ekstrasversyon, hoşgörü ve nörotizm, test endişesinin artmasını öngörüyor. Tecrübeye açıklık ve vicdanlılık, yaratıcılık uyarılabilirliği, kendi disiplini ve verimliliği ile ilişkilidir. Bu da sınav hazırlığı ve sınav bilgisini artırır. Diğer taraftan, yüksek ebeveyn tepki ve talep gücü olan ebeveyni tarzları; ve daha düşük bağımsızlık vererek daha yüksek sınav endişesi öngörüldü. Ders malzemelerine erişim ve dış öğrenme kaynaklarının kullanımı, sınav endişelerini azaltmakla ilişkilendirildi. Ebeveynlik tarzları ve çocukların kişilik özellikleri karşılıklı bir sebep ilişkisi olduğu ortaya çıktı. Çalışma, öğrenmenin daha fazla öğrenci odaklı olmasının, daha az sınav endişesi ve daha iyi akademik performansla bağlantılı olan öğrenci katılımını artırması gerektiğini öne sürüyor.

Anahtar Kelimeler: sınav kaygısı, kişilik özellikleri, ebeveyn-çocuk ilişkileri, ebeveynlik stilleri, akademik performans, üniversite öğrencileri.

Introduction

Examination anxiety, a type of pervasive psychological phenomenon, has been a subject of growing concern in educational settings around the world. As students progress through their academic endeavors, the pressure that is placed on examinations often manifests as heightened stress and anxiety (Gramstad et al., 2020). This particular phenomenon is not only seen as detrimental to the overall mental well-being of individuals but also has the potential to negatively impact student performance or hinder the learning process. A careful understanding of this multi-dimensional nature of examination anxiety involves looking into its underlying symptoms in the psychological, cognitive, and physiological dimensions (Sawka-Miller, 2011; Cavanagh et al., 2017). Exam anxiety has effects that before, during, and after the examination (Badrian et al., 2022). Examination anxiety can hinder cognitive functioning leading to reduced academic performance and can cause severe distress.

Parenting style is the pattern of behavior and the interaction seen in parents and their children, influencing the various aspects of a child's development, including their academic performance and their emotional resilience (Deighton et al., 2018). Parenting behaviors play a very significant and important role in shaping a child's development, consistently impacting various aspects of their lives, authoritarian parenting is associated with the development of examination anxiety (Hale et al., 2006). Inconsistent and harsh parenting practices have been identified as a major contributing factor to examination anxiety among university students (Evans et al., 2020). Hence, the enduring impact of parental practices, characterized by elements such as harsh discipline, parental disharmony, rejection, and insufficient involvement in the student's activities, can effectively contribute to heightened anxiety levels (Evans et al., 2020). Research studies suggest that significant proportion of university students who experience academic difficulties come from environments lacking normal parental love and care. Parenting styles are associated with academic achievement as well as career path among university students (Zahedani et al., 2016). It is further emphasized that providing the right attention, quality love,

and affectionate warmth plays a substantial role in actually fostering the mental development and adaptation of university students (Holochwost et al., 2020; Moon-Seo et al., 2021). During the early phase in the university, students require all the parental love they can get, absolute care, warmth, and attention to enrich great adjustment to the academic environment. Parents actually play important roles in the adjustment processes of university students such as giving them positive attention and affirmations, showing love and respect for them and fostering a sense of security (Kjeldsen et al., 2021).

According to a study by Cassady and Johnson (2018), the individual differences manifesting in personality traits and cognitive abilities can influence the susceptibility to examination anxiety. Emotional stability, extraversion and imagination predict test anxiety (Asmali, 2017). The prospect of examination creates an actual sense of fear and anxiety in students in all age groups and this is a common representation for both a physiological and psychological aspect of the human experience. Many students are prone to nervousness and fear in the face of examinations. In academic settings, anxiety is often present in situations where students are being subjected to assessments such as examinations and presentations (Holochwost et al., 2020). Therefore, this type of anxiety is classified mainly as anticipatory anxiety, situational anxiety, or evaluative anxiety.

A mild sense or moderate level of anxiety is associatively characterized as normal and can be equally beneficial in maintaining a positive mental and physical attitude (Holochwost et al., 2020; Theobald et al., 2022). Examination anxiety is the feeling of severe uneasiness about the unknown which is experienced in response to testing situations because of fear of failure (Driscoll, 2007; Theobald et al., 2022; Cavanagh et al., 2017). This phenomenon can cause physiological, cognitive and emotional characteristics before, during or after taking the examination (Sawka-Miller, 2011). Some of these characteristics are; headache, excessive sweating and an intense heartbeat, stress, fearfulness, disappointment, helplessness, negative thinking and difficulty in

remembering and concentrating (Latas et al., 2010; Asghari et al., 2012; Alghamdi, 2016). Examination anxiety can lead to long lasting harmful effects if they are not addressed properly. Hence, these effects can be both physical and psychological effects such as; depression, digestive issues, academic failure, and others (Theobald et al., 2019).

There is a gradual rise in the attention to examination anxiety and given these concerns about fear, worry, depression, academic failures, stress, negative emotions, and all the difficulties associated with the cognitive dissonance of examination anxiety; this study is consistently timely and imperative as it is purposeful in investigating the influence of personality traits and parenting styles on examination anxiety among students. This study aimed to examine the relationship between parenting styles, personality traits, and examination anxiety among students. Previous empirical studies examined the effects of parenting styles on examination anxiety (Boulton & Macaulay, 2022), personality traits on the effects of examination anxiety (Gramstad et al., 2020; Kukso & Kukso, 2022), and the effects of examination anxiety itself (Olanrewaju & Adeoye, 2020). However, few studies examined parenting styles, personality traits, and examination anxiety together. Consequently, the current study attempts to comprehensively examine these variables and establish the relationship between them. The aims is represented in the research questions below:

Research Questions

1. Is there a relationship between personality traits and exam anxiety?
2. Do parenting styles predict exam anxiety?
3. Are there significant differences in exam anxiety and academic performance according to access to course material?
4. Are there significant differences in exam anxiety and academic performance according to access to external learning material?
5. Is there a relationship between parenting style and personality traits?

Methods and Design

The study was carried out using quantitative research methodology and a correlational design.

Sample

The population of this study were Nigerian university students. The sample was selected from the population through convenience sampling. The convenience sampling method is a basic non-probability sampling process where all of the participants are selected according to ease of access (Saunders et al., 2012). The sample size consists of 400 students which were male and female and were chosen from Igbariam in Anambra State. This sample size was selected because the overall number of the population is unknown. The sample size was determined based on the formulae fit sample size for a population that is unknown. Shete et al. (2020) gave the formulae of an unknown population as follows; The sample size $385(s) = \frac{Z^2 \times p \times (1-p)}{(m)^2}$, hence 385(s) is indicated as the sample size for an infinite population, Z is indicated as the Z-score or a confidence interval, p is standard deviation and m is indicating the margin of error.

Instruments

Three Instruments were used for the study and they include; the parenting style inventory, the big five inventory and the examination anxiety scale. In the questionnaires demographics factors such as; age, gender, CGPA, access to course material, use of external learning material, ethnicity and religious group were identified and evaluated. correlation result obtained.

Parenting Style Inventory (PSI-II)

It is a 15 item inventory designed to assess the construct of parenting style. The inventory assessed three dimensions of maternal parenting style which are: demandingness, emotional responsiveness and psychological autonomy-granting. The scale followed a 5-point likert format ranging from strongly agree "5" to strongly disagree "1". Darling and Toyokawa (1997) obtained an alpha coefficient reliability of 0.72, 0.74 and 0.75, for demandingness, responsiveness and autonomy granting respectively. The researcher however obtained an alpha coefficient reliability of 0.65, 0.66 and 0.67 for demandingness, responsiveness and autonomy granting respectively.

Big Five Inventory (BFI)

This instrument was developed by John and Srivastava (1999) to measure the big five traits of personality. The instrument with 45 item has five rating point of strongly disagree =1, disagree a little =2, undecided=3, agree a little= 4 and agree strongly. The instrument has a validity of .90 and Cronbach Alpha of .87 respectively (John & Srivastava, 1999). A Cronbach Alpha of .74 was obtained by the researcher for the scale.

Examination Anxiety Scale (EAS)

Examination anxiety scale developed by Spielberg (1980) was used as a measure of examination anxiety of the participants. It is a twenty (20) items scale with responses anchored base on four points strongly agreed, agreed, disagreed and strongly disagreed. The scale had Cronbach's alpha of 0.80 on different samples of students at different times (Spielberg, 1980). A score of 41 to 80 indicates high examination anxiety while a score of 0 to 40 indicates low examination anxiety. The instrument reported a Cronbach's alpha of 0.88 and a convergent validity of r 61 with the self efficacy scale (Spielberg, 1980). The researcher obtained an alpha coefficient of 0.50 in the current research.

Procedure

To begin the study, ethical approval was received from the Near East University Social Science Ethical Committee board with the application number (NEU/SS/2023/1698). The data for the research was collected at Igbariam. The participants were informed about the purpose of the research and signed a consent form before data was collected. Pen and paper copies of the study questionnaires were administered to the selected students.

Data analysis

Data was analyzed using SPSS 23. Regression analysis was carried out to estimate the effect of parenting style and personality on exam anxiety. A Kruskal Wallis test was used to analyze the differences in exam anxiety and academic performance according to access to learning material while the Mann-Whitney test was employed to assess the differences in test anxiety according to utilization of external learning resources.

Results

Table 1. Regression of the relationship between personality and exam anxiety.

(R ² =0.227)			
Variable	B	SE	B
Openness to experience	-.297	.088	-.197**
Conscientiousness	-.421	.065	-.365**
Extraversion	.306	.065	.232**
Agreeableness	.296	.097	.149*
Neuroticism	.372	.079	.263**

Table 1 shows that personality accounts for 23% of differences in exam anxiety scores. Exam anxiety is

predicted by lower levels of openness to experience and conscientiousness and higher levels of extraversion, agreeableness, and neuroticism.

Table 2. Regression analysis of the causal relationship between parenting style and exam anxiety.

(R ² =0.226)			
Variable	B	SE	B
Responsiveness	.542	.106	.246**
Demandingness	.851	.146	.289**
Autonomy granting	-.867	.130	-.308

Table 2 shows that parenting styles account for 23% of differences in exam anxiety. Exam anxiety is predicted by high parental responsiveness and demandingness and lower autonomy granting

Table 3. Comparison of exam anxiety and CGPA based on access to course materials

Variables	Access to course materials	N	Mean Rank	X ²	Df	P
Exam anxiety	Adequate	172	162.75	42.332	2	0.000**
	Average	168	215.16			
	Poor	60	267.67			
CGPA	Adequate	172	200.73	0.033	2	0.984
	Average	168	201.01			
	Poor	60	198.42			

p ≤ .05* p ≤ .01**

The results of the Kruskal Wallis analysis shown in table 4 reveals that there are significant differences in access to course materials on examination anxiety (p=0.000).

However, the result showed no significant difference in access to course materials on CGPA (academic performance) of the students (p>0.05).

Table 4. Comparison of exam anxiety, and CGPA based on use of external learning materials

Variables	Use of extra learning material	N	Mean Rank	X ²	Df	P
Exam anxiety	Adequate	186	166.61	30.624	1	0.000**
	Average	214	229.96			
CGPA	Adequate	186	189.30	4.535	1	0.033*
	Average	214	210.23			

p ≤ .05* p ≤ .01**

The Mann Whitney analysis in table 4 reveals that there is a significant difference in the use of external learning materials on examination anxiety (p=0.000). The result

also showed a significant difference in the use of external learning materials on CGPA (academic performance) of the students (p<0.05).

Table 5. Regression analysis for the effect of parenting styles on personality traits.

Dependent Variable		B	SE	B	R ²
Openness to experience	Responsiveness	-.463	.074	-.318**	.146**
	Demandingness	-.246	.102	-.126*	
	Autonomy granting	.258	.090	.138*	
Conscientiousness	Responsiveness	-.431	.098	-.226**	.123**
	Demandingness	-.415	.135	-.163*	
	Autonomy granting	-.170	.120	-.070	
Extraversion	Responsiveness	-.321	.090	-.193**	.186*
	Demandingness	.297	.124	.133*	
	Autonomy granting	-.041	.110	-.019	
Agreeableness	Responsiveness	.060	.058	.054	.073**
	Demandingness	.345	.080	.233**	
	Autonomy granting	-.246	.071	-.174**	
Neuroticism	Responsiveness	-.107	.084	-.069	.020
	Demandingness	.304	.116	.146*	
	Autonomy granting	.042	.103	.021	

Table 5 shows that parenting styles have a causal relationship with the personality traits of openness to experience, conscientiousness, extraversion, agreeableness but not neuroticism.

Parenting styles account for almost 15% of differences in openness to experience. Responsiveness, demandingness and autonomy granting all have significant beta values.

Parenting styles account for 12% of variations in conscientiousness. Responsiveness and demandingness have significant beta values.

19% of differences in extraversion are caused by parenting styles. Responsiveness and demandingness have significant beta values.

Only 7% of differences in agreeableness are caused by parenting styles. Demandiness and autonomy granting have significant beta values.

2% of neuroticism is caused by parenting style. Only demandingness has a significant beta value.

Table 6. Regression analysis of the effect of personality on parenting styles.

Dependent Variable		B	SE	B	R ²
Responsiveness	Openness to experience	-.263	.038	-.383**	.296**
	Conscientiousness	-.173	.028	-.329**	
	Extraversion	-.103	.028	-.171**	
	Agreeableness	.295	.042	.327**	
	Neuroticism	.111	.034	.172**	
Demandingness	Openness to experience	-.162	.028	-.315**	.308**
	Conscientiousness	-.146	.021	-.370**	
	Extraversion	.055	.021	.122**	
	Agreeableness	.277	.031	.410**	
	Neuroticism	.188	.025	.390**	
Autonomy granting	Openness to experience	.101	.035	.188*	.235**
	Conscientiousness	-.098	.026	-.240**	
	Extraversion	-.017	.026	-.035	
	Agreeableness	-.049	.038	-.069	
	Neuroticism	.017	.031	.034	

The individual's personality significantly predicts 30% of differences in parental responsiveness. Openness to experience, consciousness, extraversion, agreeableness and neuroticism all have significant beta values.

Personality caused 31% of differences in parental demandingness. All big five traits have significant beta values.

Personality is a significant predictor of 24% of parental autonomy granting. Only openness to experience and conscientiousness have significant beta values.

Discussion

The findings of this study reveal that personality traits are a significant predictor of exam anxiety. Lower openness to experience and conscientiousness and high extraversion, agreeableness and neuroticism and associated with increased examination These results are somewhat similar to the findings of Soomro et al. (2023) which show that there was a significant negative relationship between openness, conscientiousness, and examination anxiety. Openness to experience is associated with being imaginative, creative, more adaptable, flexible, and seeking out new experiences which may reduce test anxiety. Conscientious people are highly meticulous, organized, efficient, and self-disciplined (Asmali, 2016). These characteristics are associated with better preparedness for exams and test wise-ness which reduce test anxiety.

Consistent with the results of this research literature shows a positive correlation between exam anxiety and neuroticism (Asmali, 2016; Shin et al., 2023). Neuroticism is associated with being insecure, self-conscious and anxiety (Dornyei, 2005). The correlation between extraversion and exam anxiety seen in the current study is similar to the study on mathematic anxiety by Azizah and Suhendra (2020). While introverted students may experience anxiety in the social environment of the class and being called on by the teacher, they are calm and feel at ease in testing situations. However, other studies suggest that extroverts are less likely than introverts to experience high levels of examination anxiety (Costa & McCrae, 2012).

The results show that agreeableness is significantly positively correlated with exam anxiety. However, the results are in contrast with Soomro et al. (2023) who found that agreeableness reduces test anxiety. Agreeableness may increase social capital and positive evaluation by others which in turn increases self-esteem (van Schie et al., 2023). The relationship between agreeableness and test anxiety may be linked to the benefits of cooperation versus competition. Competition among test takers increases test anxiety (Lim & Ortiz-Bance, 2013). Therefore when there is a competitive culture as opposed to a cooperative culture among students, individuals high in agreeableness experience increased test anxiety.

Parenting style was found to predict exam anxiety among university students. Increased parental responsiveness and demandingness along with lower autonomy granting

predict elevated exam anxiety. Similarly, parental overinvolvement was believed to increase test anxiety among university students (Shadach & Ganor-Miller, 2012). High demandingness can be considered a type of parental pressure by the offspring. According to Soysa and Weiss (2014), parental pressure is associated with increased test anxiety. These perceived controlling behaviors are linked to goal avoidance and maladaptive perfectionism among college students (Turner & Turner, 2011). University students are considered adults and are ready for the responsibilities associated with independent living, parental overinvolvement and poor autonomy granting may communicate distrust of the individual's competence. This negative appraisal may decrease self-esteem and increase test anxiety. The data shows that parenting styles and personality both have a causal relationship with test anxiety.

The findings indicated a significant difference in examination anxiety based on the access to learning material and use of external learning materials. This is supported by literature that shows that preparedness influences test anxiety (Yusefzadeh et al., 2019). Students who utilize external learning materials such as; journals, websites, software, and case studies are likely to be deeply engaged in the learning experience and therefore better prepared for exams. Such engagement is often seen in problem-based learning, open-ended exploration (Merbert et al., 2019) and student-centered learning (Wong, 2021). The differences in engagement may account for the significant differences in academic performance according to the use of external learning material. However, there were no differences in academic performance according to access to learning material. This suggests that access does not equate to utilization and engagement.

The study showed that parenting style and child personality have a reciprocal causal relationship. The family system theory suggests that the functioning of an individual is determined by the systems in which they reside providing boundaries, role definitions, demands, and expectations (Watson, 2012). Members of the family influence each other's behaviors. The results are consistent with research that shows that parenting styles influence the personality of the offspring (Ramesh & Ramana, 2023; Lari, 2023). Research also shows that characteristics of the child also affect parenting styles. Particularly the child's temperament which is believed to be a precursor for personality, also cognitive disability, and anxiety, all affect parenting style (Vafaeenejad et al., 2019). The results suggest that child personality seems to have a greater effect on parenting styles.

Increased autonomy granting and lower responsiveness and demandingness are predictive of openness to experience. Autonomy granting increases the child's control emotional regulation and emotional reactivity. Parental control is associated with increased child anxiety, negative emotions, and poor emotional regulation. Increased parental control increases the child's dependence. Furthermore, controlling parents are overprotective and regulate child behavior and explorative activities (Allen et al., 2015). They are also believed to provide less encouragement of the individual's interest (Iwasaki et al., 2023). This can limit the child's openness to experience. Less responsive and demanding parents increase the explorative behavior by reducing the limitations of expectations.

Less parental responsiveness and demandingness are associated with the development of conscientiousness and extraversion. This suggests that neglectful parenting which is characterized by both less responsiveness and less demandingness (Xinwen et al., 2018) may predict conscientiousness. This is against research by Iwasaki et al. (2023) who state that parental responsiveness predicts social and cognitive abilities, academic achievement, prosocial behaviors, and creativity (Zhang et al., 2022). However, this may be relevant for younger children, in adulthood reduced parental responsiveness may increase responsibility, industriousness, and self-control. These are linked to conscientiousness. Poor responsiveness and demandingness may force the individual to learn to be self-reliant and create other forms of support, tasks which the individual is ready for. While neglectful parenting is associated with poor emotional expression among child (Zhang, 2023), extraversion may also help the individual create a support system to supplement parental care. Conscientiousness predicts study behavior, work, and health behavior (Gartland et al., 2014; Collado et al., 2018) which are necessary for a university student receiving little family support. Reduced demandingness helps the individual to be open about their interests and individual beliefs.

Agreeableness is associated with increased demandingness and lesser autonomy granting. Agreeableness is often associated with authoritative parenting (Akhter et al., 2020; Huver et al., 2010). This is in contrast to the current research since authoritative parenting is associated with lower responsiveness, demandingness (Wittig & Rodriguez, 2019; Darling & Stenberg, 1993). Furthermore, the results show that parental demandingness was the only factor that significantly predicted neuroticism. Parental demanding practices are associated with negative developmental outcomes. Demanding behaviors such as controlling behaviors, excessive discipline and punishment as well as demands for maturity are linked to internalizing symptoms (Grajo, 2022).

Parental responsiveness is predicted by a child with lower openness to experience, conscientiousness and extraversion but high agreeableness and neuroticism. The parent is likely to be demanding if the child has lower openness to experience and conscientiousness but higher extraversion, agreeableness and neuroticism. While autonomy granting is associated with increased openness to experience and reduced conscientiousness. These relationships seem to be reversals of the causal effects of parenting styles. This suggests the idea of reciprocal determinism in the relationship between parenting style and child personality. The idea was introduced by Bandura (1978) to explain personality development as a product of personal and social factors. Of particular interest is the idea that parenting styles are predicted by the parent's personality (BR & Raman, 2021), this further suggests that both the child's and the mother's personality are concurrently developing or emerging in their interaction.

Conclusion

The study provides an overview of the relationship between personality traits and parenting behaviors. The findings indicate that both personality and parenting styles are significant predictors of exam anxiety. Reduced openness to experience and conscientiousness; increased extraversion, agreeableness, and neuroticism predict high

levels of test anxiety. When analyzing parenting styles: increased responsiveness and demandingness along with lower autonomy granting predict elevated exam anxiety. and perform better academically. Access to course material and the use of external learning resources was associated with reduced test anxiety however only utilization of external learning material produced significant differences in academic performance. Parenting style and personality were also found to be a reciprocal causal relationship.

Recommendations

The current study used a cross-sectional design, future studies should use a longitudinal design to assess how parenting styles and personality influence each other and exam anxiety throughout the academic lifespan.

The study stresses the importance of fostering deep engagement of students in learning material. The study recommends that learning activities should be structured in a more student-centered format to enable students seek out knowledge for themselves.

Since personality is an important determinant of exam anxiety, it is imperative that school based interventions are introduced to give students more control over their interactions with testing situations.

Declarations

Consent for Publication

Not applicable.

Availability of Data and Materials

Data sets used during the study can be obtained by appropriate request.

Competing Interests

There are no competing interests in this manuscript.

Funding

Not applicable.

Authors' Contributions

Conceptualization CE, GM; planning CE, GM; literature review EC; data collection EC; writing EC, GM and data analysis EC, GM.

References

- Alghamdi, A. R. (2016). Test anxiety: Concept and implication. *IOSR Journal of Nursing and Health Sciences*, 3(3), 112-113. doi: 10.9790/1959-050303112115
- Asghari, A., Kadir, R. A., Elias, H., & Baba, M. (2012). Test anxiety and its related concepts: A brief review. *Educational Sciences and Psychology*, 3(22), 3-8
- Boulton, M. J. & Macaulay, P. J. R. (2022). Parenting about challenges and adolescents' social anxiety, disrupted classroom concentration, and resilience knowledge: The mediating role of authentic self-esteem. *National Library of Medicine/PubMed*, 40(3):332-342. doi: 10.1037/fsh0000701
- Cassady, J. C., & Johnson, R. E. (2018). Cognitive test anxiety and academic performance. *Contemporary Educational Psychology*, 53, 123-133. <https://doi.org/10.1006/ceps.2001.1094>
- Cavanagh, S. R., Spence, S. H., & Donovan, C. L. (2017). The development of a measure of the neurobiological underpinnings of test anxiety: The Test Anxiety Inventory for Neurobiological Substrates (TAI-NS). *Personality and Individual Differences*, 104, 59-64.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (2012). *Revised NEO Personality Inventory (NEO-PI-R) and NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI) professional manual*. Psychological Assessment Resources
- Darling N., Toyokawa T. (1997). *Construction and validation of the parenting style inventory II (PSI-II)*. Available online at <http://www.oberlin.edu/faculty/ndarling/lab/psiii.pdf>
- Deighton, J., Humphrey, N., Belsky, J., Boehnke, J., Vostanis, P & Patalay, P. (2018). Longitudinal pathways between mental health difficulties and academic performance during middle childhood and early adolescence. *British Journal of Developmental Psychology*, 36(1), 110-126. doi: 10.1111/bjdp.12218
- Del Aguila, E., Martínez, J.R., Pablos, J.L., Huánuco, M., Encina, V., & Rhenals, A.L. (2020). personality traits, anxiety, and self-esteem in patients seeking cosmetic surgery in Mexico city. *Plastic and Reconstructive Surgery Global Open*, 7(10), doi: 10.1097/GOX.0000000000002381
- Evans, D., Gaysina, D. & Field, A. P. (2020). Internalizing symptoms and working memory as predictors of mathematical attainment trajectories across the primary-secondary education transition. *Royal Society Open Science*, 7(5), 191-433. doi: 10.1098/rsos.191433
- Gramstad, T.O., Gjestad, R., & Haver, B. (2020). Personality traits predict job stress, depression and anxiety among junior physicians. *BMC Medical Education*, 13, 150-150
- Hale, W.W 3rd, Engels R, Meeus W. (2006). Adolescent's perceptions of parenting behaviours and its relationship to adolescent Generalized Anxiety Disorder symptoms. *J Adolescent*, 29(3):407-17. doi: 10.1016/j
- Holochwost, S. J., Volpe, V. V., Iruka, I. U., & Mills-Koonce, W. R. (2020). Maternal warmth, intrusiveness, and executive functions in early childhood: Tracing developmental processes among African American children. *Early Child Development and Care*, 190(2), 210-218. <https://doi.org/10.1080/03004430.2018.1461096>
- Kjeldsen, A., Nes, R. B., Sanson, A., Ystrom, E. & Karevold, E. B. (2021). Understanding trajectories of externalizing problems: Stability and emergence of risk factors from infancy to middle adolescence. *Development and Psychopathology*, 33(1), 264-283. doi: 10.1017/S0954579419001755.
- Kukso, O., & Kukso, P. A. (2022). Characteristics of physiological indicators and individual personality characteristics of students under exam stress. *Psychology and Psychothechnics*, 1(2), 54-68. doi: 10.7256/2454-0722.2022.2.36529
- Latas, M., Pantić, M., & Obradović, D. (2010). Analysis of test anxiety in medical students. *Med Pregl*, 63(11-12):863-866. doi: 10.2298/mpns1012863l.
- Lim, R. P. & Ortiz-bance, L. (2013). Personality Traits as Predictors of Test Anxiety Level of Students with Learning Difficulties. *The Trinitian Researcher*, 5(1).
- McCrae, R. R., & Costa, P.T. Jr. (1997). Personality trait structure as a human universal. *American Psychologist*. 52(5), 509-516. doi: 10.1037//0003-066x.52.5.509
- Olanrewaju, M. & Adeoye, H. (2020) Influence of gender and mode of study on examination anxiety among University undergraduates of Ogun State. *Integrity Journal of Education and Training*, 2(3) 15-20 <https://doi.org/10.31248/IJET2018.026>
- Saunders, M., Lewis, P. & Thornhill, A. (2012). *Research Methods for Business Students* (6th ed.). Pearson Education Limited
- Sawka-Miller, K.D. (2011). Test Anxiety. In: Goldstein, S., Naglieri, J.A. (eds) *Encyclopedia of Child Behavior and Development*. Springer, https://doi.org/10.1007/978-0-387-79061-9_2890

Shete, A., Shete, A., Dube, S., & Dubewar, A. (2020). Sample size calculation in bio-statistics with special reference to unknown population. *International Journal for Innovative Research in Multidisciplinary Field*, 6(7), 236-238. <https://www.ijirmf.com/wpcontent/uploads/IJIRMF202007001.pdf>

Spielberger, C. D. (1980). *The Test Anxiety Inventory*. Consulting Psychologist Press Inc

Srivastava, S. (2008) *Measuring the Big Five Personality Factors*. Available online at <http://www.uoregon.edu/~sanjay/bigfive.html>

Theobald, M., Breitwieser, J., Brod, G. (2022). Test Anxiety Does Not Predict Exam Performance When Knowledge Is Controlled For: Strong Evidence Against the Interference Hypothesis of Test Anxiety. *Psychology Sci*, 33(12):2073-2083. doi: 10.1177/09567976221119391

Van Schie, C., Cook, J. L., Bernet, E., & Verena, L. (2023). A boost in self-esteem after positive social evaluation predicts social and non-social learning. *R. Soc. Open Sci*, 10. Doi.org/10.1098/rsos.230027

RESEARCH ARTICLE / ARAŞTIRMA YAZISI

Analysing the Levels of Trauma and Depression on Individuals Who Are Suffering From Economic Crisis

KKTC’de Ekonomik Krizden Etkilenip İflas Eden Bireylerde Örselenme ve Depresyon Düzeylerinin İncelenmesi

Kübra Özsat¹, Mehmet Çakıcı², Hüda Hüdaverdi³

Abstract:

The aim of the research is to examine in detail the levels of depression and trauma in individuals who were affected by the economic crisis in TRNC and went bankrupt. The research was conducted in May 2019 among a total of 100 participants, 50 bankrupt and 50 non-bankrupt, living in TRNC. It was made between. In addition to the Sociodemographic Information Form developed by the researchers, the Post Traumatic Stress Disorder (PTSD) Questionnaire Civilian Version (PCL-C) and the Beck Depression Inventory (BDI) were used in the study. Individuals who were affected by the economic crisis and went bankrupt had higher levels of depression than individuals who did not go bankrupt. and the level of trauma was determined ($p<0.05$). A highly significant relationship was found between trauma and depression in bankrupt individuals ($p<0.05$). In the research, it was seen that economic problems are not limited to economic life only, but can increase the levels of depression and trauma by creating negative psychological effects on individuals. It has been demonstrated once again that social protection measures and public health programs should be included in TRNC despite traumatic and stressful life events such as economic crisis.

Keywords: Economic crisis, depression, trauma, PTSD.

¹MSc., Cyprus Health and Social Sciences University, Faculty of Social and Humanities Sciences, Department of Psychology, TRN Cyprus, E-mail: kubra.ozsat@kstu.edu.tr, Orcid id: 0000-0002-2237-771X

²Prof. Cyprus Health and Social Sciences University, Faculty of Social and Humanities Sciences, Department of Psychology, TRN Cyprus, E-mail: meh_cakici@yahoo.com, Orcid Id: 0000-0002-7043-183X

³Assoc. Prof. Cyprus Mental Health Institute, TRN, Cyprus, Email: hudahudaverdi@hotmail.com, Orcid Id: 0000-0002-0615-1411

Address of Correspondence/Yazışma Adresi: Kübra Özsat, Cyprus Health and Social Sciences University, Faculty of Social and Humanities Sciences, Department of Psychology, TRN Cyprus, E-mail: kubra.ozsat@kstu.edu.tr

Date of Received/Geliş Tarihi: 20.03.2024, **Date of Revision/Düzeltilme Tarihi:** 03.10.2024, **Date of Acceptance/Kabul Tarihi:** 20.12.2024, **Date of Online Publication/Çevrimiçi Yayın Tarihi:** 25.12.2024

Citing/Referans Gösterimi: Özsat, K., Çakıcı, M & Hüdaverdi, H. (2024). Analysing the Levels of Trauma and Depression on Individuals Who Are Suffering From Economic Crisis. *European Archives of Social Sciences*, 1(2), 73-81.

© 2024 The Author(s). Published by Cyprus Mental Health Institute / European Archives of Social Sciences (www.eassjournal.com). This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 license which permits use, sharing, adaptation, distribution and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited and is not used for commercial purposes. <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Öz:

Araştırmanın amacı KKTC’de ekonomik krizden etkilenip iflas eden bireylerde depresyon ve örselenme düzeylerinin ayrıntılı olarak incelenmesidir. Araştırma Mayıs 2019’ da KKTC’de yaşayan ve 50 iflas eden ve 50 iflas etmeyen olmak üzere toplam 100 katılımcı arasında yapılmıştır. Çalışmada araştırmacılar tarafından geliştirilen Sosyodemografik Bilgi Formu ile birlikte, Post Travma Stres Bozukluğu (PTSB) Soru Listesi Sivil Versiyonu (PCL-C) ve Beck Depresyon Envanteri (BDE) kullanılmıştır. Ekonomik krizden etkilenip iflas eden bireylerde iflas etmeyen bireylere göre daha yüksek düzeyde depresyon ve örselenme düzeyi tespit edilmiştir ($p<0,05$). İflas eden bireylerde örselenme ve depresyon arasında yüksek düzeyde anlamlı ilişki saptanmıştır ($p<0,05$). Araştırmada ekonomik sorunların sadece ekonomik yaşantıyla sınırlı kalmadığı, bireyler üzerinde olumsuz psikolojik etkiler yaratarak depresyon ve örselenme düzeylerini arttırabileceği görülmüştür. KKTC’ de ekonomik kriz gibi travmatik ve stresli yaşam olaylarına karşın sosyal koruma önlemlerine ve halk sağlığı programlarına yer verilmesi gerektiği bir kez daha ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik kriz, depresyon, örselenme, ÖSGB

Giriş

Ekonomik krizler ülkeler için her zaman korkulan kaos durumları olmuştur (Şimşek ve Kadılar, 2010). Yaşanan ekonomik kriz ortamı makro ekonomik boyutta enflasyon ve işsizliğin artmasına sebep olurken, bireylerin psikolojik ve fiziksel sağlıklarının olumsuz yönde değişmesine de yol açmaktadır (Tiryaki, Tercan Gürsoy ve Türker, 2004). Krizler, bireylerin geleceğe ilişkin kaygılarını arttırmakta ve yaşam bütünlüğünü tehdit etmektedir (Ercan, 2013). Böyle olunca da bireylerin aile ilişkilerinin, iş ve sosyal hayatlarının birinci dereceden etkilendiği sonuçlar meydana getirmektedir (Norgren, 2010). Bireylerin krizle ilgili olumsuz düşünceleri korku, öfke, gerginlik, umutsuzluk, yalnızlık, risk almamak, istekli olmama, güvensizlik ve yetersizlik, motivasyon ve performans kaybı şeklindeki duygu ve davranışlarını ortaya çıkararak geleceklerine ilişkin kaygılı ve endişeli hissetmelerine neden olmaktadır (Ataş, 2013). Krizler, kişilerin iyilik hali ve ruhsal sağlığı üzerinde kuşkuyla yer bırakmayacak bir biçimde olumsuz bir etkiye sahiptir (Galeotti ve Karakostas, 2010; Tabar ve Tokatlıoğlu, 2018).

Krizler; ailelerin dağılması (WEFS, 2017), boşanma (Yim ve ark., 2015), depresyon (Chung, 2010), alkol ve madde kullanım bozukluğu, anksiyete bozukluğu (Bittencourt, 2012) ve intihar (Clapham, 2010) gibi birçok psikiyatrik rahatsızlığa neden olabilmektedir.

Ekonomik krizlerin psikolojik etkileri son yıllarda Psiko-ekonomi başlığı altında araştırmacılar tarafından incelenmektedir (Almeida Filho, Lessa ve Magalhaes, 2004; Hüdaverdi, 2016). Son yıllarda araştırmacılar Psiko-ekonomik sorunların yarattığı fiziksel ve sosyal etkilerinin yanı sıra ekonominin psikolojik etkileri üzerine daha fazla yoğunlaşmışlardır (APA, 1994; Bielen, Melada ve Markelic, 2015). Ekonomik olayların sadece matematiksel modellerle açıklanmasının yetersiz olacağı, özellikle de kriz ortamlarında kişinin ekonomik davranışlarının psikolojik unsurlarla da değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (APA, 2000). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC)’de de son 50 yılda sıkça ekonomik krizler yaşanmış ancak bu krizlerin psikolojik ve psikiyatrik etkileri ile ilgili çok az sayıda bilgiye sahip olunmuştur. Bu yazıda ise KKTC’de meydana gelen 2018 yılındaki ekonomik kriz sonrasında iflas eden pek çok bireyin bulunması bireyler üzerindeki psikiyatrik sorunlarının araştırılması gerektiği ihtiyacını doğurmuştur. 2018 yılında Türkiye’de liranın dalgalanmalar hâlinde büyük oranda değer kaybetmesiyle oluşan döviz krizi Türk

Lirasının kullanıldığı ülkeleri etkilemiştir. KKTC’nin ekonomik anlamda Türkiye’ye bağımlı olması nedeniyle krizin ve etkilerinin KKTC’de Türkiye’ye göre ekonomik olarak daha derinden hissedilmesine neden olmuştur. Bu araştırmada KKTC’de ekonomik krizden etkilenip iflasını veren bireylerin demografik verileri göz önüne alınarak örselenme ve depresyon düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada ayrıca iflas eden ve etmeyen bireylerin ekonomik olarak etkilenme özelliklerinin ve şekillerinin de karşılaştırması yapılmıştır.

Yöntem

Bu çalışmanın evrenini 2019 yılında KKTC’de ekonomik krizden etkilenip iflasını veren 18-65 yaş arasında 50 iflas eden (İEB) ve kontrol grubu olarak da (KG) 50 iflas etmeyen olmak üzere toplam 100 kişi oluşturmaktadır. Çalışmanın iflas eden grubu olasılığa dayanmayan örnekleme çeşidi olan amaca dönük örnekleme ile belirlenirken iflas etmeyen grup ise gelişigüzel örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir.

Veriler Mayıs-Haziran 2019 tarihlerinde toplanmıştır. Araştırma verileri toplanmadan önce Yakın Doğu Üniversitesi Etik Kurulu’ndan etik onay alınmıştır (YDÜ/SB/2019/365). Araştırmada Sosyo-Demografik Bilgi Formu, Post Travma Stres Bozukluğu (PTSB) Soru Listesi Sivil Versiyonu (PCL-C) ve Beck Depresyon Envanteri (BDE) kullanılmıştır. Veriler SPSS 23 programı ile analiz edilmiştir. Örneklem grubunun geniş olmaması nedeniyle normallik testi yapılmıştır. Ölçek toplam puanları ve alt ölçekler ayrı ayrı Shapiro-Wilk uyum iyiliği testi aracılığıyla değerlendirilmiştir.

Testin sonucunda ölçek puan ortalamalarının normal dağılmadığı tespit edilmiş olup İEB ve KG üzerinde PCL-C alt ölçekleri ve BDE arasındaki farklılık parametrik olmayan bir test olan Mann Whitney-U analizi ile yapılmıştır. Katılımcıların sosyo-demografik özelliklere göre dağılımı ve anlamlılık düzeylerini incelemek amacıyla tanımlayıcı istatistiklerden yararlanılarak Frekans analizi ve Ki-Kare (χ^2) analizi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında kullanılan ölçeklerin birbirleriyle olan ilişkisini incelemek amacıyla Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Ayrıca sosyo-demografik değişkenler açısından iflas eden ve etmeyen bireylere göre anlamlı çıkan boyutların, ÖSGB ve depresyon düzeylerinin anlamlı yordayıcıları olup olmadığının incelenmesinde çoklu regresyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular

Tablo 1. Ekonomik krizden etkilenip iflasını veren katılımcılar ile kontrol grubunun sosyo-demografik özellikler açısından anlamlılık düzeyleri

	Hasta Grubu		Kontrol Grubu		x ²	P
	N	%	N	%		
Cinsiyet						
Kadın	30	60.0	26	52.0	.649	.420
Erkek	20	40.0	24	48.0		
Kimle Yaşıyor						
Yalnız	15	30.0	16	32.0	4.50	.212
Eş-partner	20	40.0	20	40.0		
Diğer	15	30.0	14	28.0		
Nerede Yaşıyor						
Kendi evi	48	96.0	25	50.0	31.58	.000*
Kira	2	4.0	25	50.0		
Eğitim düzeyi						
En fazla ortaokul	6	12.0	3	6.0	3.39	.449
Lise	22	44.0	23	46.0		
Üniversite ve üzeri	22	44.0	24	48.0		
Medeni Durumu						
Evli	19	38.0	16	32.0	.396	.529
Bekar	31	62.0	34	68.0		
Çalışma Durumu						
Evet	50	100.0	14	28.0	16.27	.000*
Hayır	0	0.0	36	72.0		
Çalışılan Sektör						
Kamu	0	0.0	14	28.0	55.86	.000*
Özel	5	10.0	28	56.0		
Kendi işi	45	90.0	8	16.0		
Gelir Düzeyi						
Geliri yok	6	12.0	0	0.0	13.46	.009*
Asgari ve altı	21	42.0	16	32.0		
Asgari-5000 tl arası	15	30.0	29	58.0		
5000 tl ve üzeri	8	16.0	5	10.0		
Aileye ait ev						
Evet	49	98.0	25	51.0	29.93	.000*
Hayır	1	2.0	24	49.0		
Aileye ait araba						
Evet	49	98.0	36	73.5	12.26	.000*
Hayır	1	2.0	13	26.5		

*p ≤0,05 **p<0,001

Çalışmada 100 kişi değerlendirmeye alınmıştır. İEB'nin 26'sı (%52,0) kadın 24'ü (%48,0) erkek, KG' nin ise 30'u (%60,0) kadın 20'si (%40,0) erkektir. Her iki grupta da eş ve partneriyle yaşayanların daha fazla olduğu, grupların yaşadığı yer değişkeni ile arasında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Araştırmada evli olan katılımcıların daha fazla olduğu, İEB'de lise, üniversite ve üzeri eğitim seviyesine sahip katılımcıların eşit oranda olduğu KG'de ise üniversite ve üzeri eğitim seviyesine sahip katılımcıların daha fazla olduğu ve tespit edilmiştir. İEB'nin tamamının çalıştığı KG'de ise çalışmayanların oranının daha fazla olduğu ortaya çıkarılırken, çalışma durumu ile gruplar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır.

İEB'nin çoğunluğu kendi işinde çalışıyor iken KG'de ise özel sektörde çalışanların oranı daha fazla bulunmuştur ve çalışılan sektör ile gruplar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır. İEB'de iflas yaşantısına bağlı gelir düzeyi asgari altı olan katılımcılar daha yüksek oranda iken kontrol grubunda asgari-5000 tl arası gelir düzeyine sahip katılımcılar daha yüksek orandadır ve anlamlı farklılık bulunmuştur. Her iki grupta da aileye ait ve arabası olan katılımcıların daha fazla oranda olduğu ve anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. İEB ile KG'nin sosyo-demografik özellikler açısından anlamlılık düzeyleri Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 2. İflas eden bireyler ile kontrol grubunun ekonomik yönden özelliklerine göre anlamlılık düzeyleri

	Hasta Grubu		Kontrol Grubu		X ²	P
	N	%	N	%		
Krizden etkilenme						
Evet	50	100.0	36	73.5	15,27	,000*
Hayır	0	0,0	14	26,5		
Kredi kartı kullanma						
Evet	38	76.0	25	51.0	6.67	,010*
Hayır	12	24.0	24	49.0		
Ödeme durumu						
Herzaman zamanında ödeme	4	8.9	8	24.2	13.48	,004*
Bazen aksatarak ödeme	5	11.1	12	36.4		
Krizden sonra gecikme	19	42.2	7	21.2		
Krizden sonra hiç ödeyememe	17	37.8	6	18.2		
Kriz sebebiyle borçlanma						
Evet	47	97.9	9	18.4	62.88	,000*
Hayır	1	2.1	40	81.6		
Etkilenme şekli						
Aile ilişkisi	19	38.0	8	34.8	2.56	,278
Okul-iş yeri	11	22.0	2	8.7		
Sosyal hayat	20	40.0	13	56.5		

* $p \leq 0,05$ ** $p < 0,001$

İEB'nin tamamının krizden etkilendiği, KG'deki katılımcıların ise 36'sının (%72,0) krizden etkilendiği, 14'ünün (%28,0) etkilenmediği tespit edilmiş ve aralarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). İEB ve KG'deki katılımcıların kredi kartı kullanma durumları incelenmiş, iflas eden bireylerin daha fazla kredi kartı kullandıkları, ödeme durumlarına bakıldığında iflas eden bireylerin krizden sonra gecikme yaşadıkları, kontrol grubunda ise bazen aksatarak ödeme daha çoğunlukta

olduğu görülmüş ve anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). İEB' nin çoğunluğu kriz sebebiyle borçlanırken KG' de ise borçlanmayanlar daha yüksek oranda olduğu görülmüş ve aralarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). İEB ve KG'nin krizden etkilenme şekillerine göre dağılımı incelendiğinde, İEB' de ve KG' de en fazla sosyal hayat, sonrasında ise aile ilişkilerinin zedelenildiği saptanmış olup aralarında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 3. İEB’de BDE ve PCL alt ölçek puan ortalamalarının ilişkisi

		1	2	3	4
1.BDE	R	1,000	,574**	,638**	,676**
	P	.	,000	,000	,000
	N	45	43	35	43
2.PCL	R		1,000	,809**	,542**
	P		.	,000	,000
	N		46	34	43
3. PCL kaçınma	R			1,000	,798**
	P			.	,000
	N			37	36
4.PCL Yeniden uyarılma	R				1,000
	P				.
	N				45

*p≤0,05 **p<0,001

İEB’de BDE ile PCL alt ölçekleri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (p<0.05). PCL alt ölçeği olan yeniden yaşama ile kaçınma ve yeniden uyarılma arasında pozitif yönde orta düzeyde

anlamlı bir ilişki saptanmıştır (r=1,000, p<0.05). İEB’de BDE ve PCL alt ölçekleri puan ortalamalarının ilişkisi Tablo 3’ de gösterilmektedir.

Tablo 4. KG’de BDE ve PCL alt ölçek puan ortalamalarının ilişkisi

		1	2	3	4
1.BDE	R	1,000	,486**	,644**	,521**
	P	.	,000	,000	,000
	N	50	49	49	50
2.PCL	R		1,000	,624**	,278
	P		.	,000	,053
	N		49	48	49
3. PCL kaçınma	R			1,000	,509**
	P			.	,000
	N			49	49
4.PCL Yeniden uyarılma	R				1,000
	P				.
	N				50

*p≤0,05 **p<0,001

KG’de BDE ile PCL alt ölçekleri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (p<0.05). PCL alt ölçeği olan yeniden yaşama ile kaçınma arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki ve PCL alt

ölçeği olan kaçınma ile yeniden uyarılma arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır (p<0.05). KG’de BDE ve PCL alt ölçekleri puan ortalamalarının ilişkisi Tablo 4’te gösterilmektedir.

Tablo 5. BDE, PCL alt ölçeği yeniden uyarılma, yeniden yaşama ve kaçınmanın oluşumundaki risk etkenlerinin incelenmesi

	B	SD	B	T	P	ΔR^2	Adjusted R^2	F
BDE'nin Risk Faktörleri								
PCL yeniden yaşama	,014	,314	,006	,046	,963	,812	,767	F(17,95)
PCL kaçınma	,260	,370	,135	,702	,488			
PCL yeniden uyarılma	1,620	,351	,690	4,611	,000*			
Kredi kartı kullanıyor musunuz?	5,459	8,182	,084	,667	,510			
Kredi kartı ödemeleriniz ne durumdadır?	,556	2,931	,026	,190	,851			
Ekonomik krizden sonra borçlanma amacı	4,924	1,653	,296	2,979	,006*			
Döviz krizi sosyal hayatınızı aile ve iş/okul ilişkilerinizi etkiledi mi?	,739	3,082	,021	,240	,812			
PCL yeniden yaşamının risk faktörleri								
BDE	,285	,067	,596	4,248	,000*	,406	,333	F(5,59)
Kredi kartı kullanıyor musunuz?	3,355	4,497	,145	,746	,460			
Kredi kartı ödeme durumu	,702	2,010	,074	,349	,729			
Krizden borçlanma amacı	,869	1,131	,113	,769	,447			
Krizden etkilenme şekli	2,051	1,171	,217	1,752	,087			
PCL kaçınmanın risk faktörleri								
BDE	,444	,060	,805	7,349	,000*	,643	,591	F(12,26)
Kredi kartı kullanıyor musunuz?	1,123	5,129	,031	,219	,828			
Kredi kartı ödeme durumu	1,361	1,778	,115	,765	,449			
Krizden borçlanma amacı	1,544	,537	,309	2,878	,007*			
Krizden etkilenme şekli	1,458	1,197	,131	1,218	,232			
PCL yeniden uyarılmanın risk faktörleri								
BDE	,444	,060	,805	7,349	,000*	,643	,591	F(12,26)
Kredi kartı kullanıyor musunuz?	1,123	5,129	,031	,219	,828			
Kredi kartı ödeme durumu	1,361	1,778	,115	,765	,449			
Krizden borçlanma amacı	1,544	,537	,309	2,878	,007*			

*p<0.05, **p<0.001

Depresyon oluşumunda risk etkenlerinin belirlenmesinde kullanılan regresyon analizi sonuçlarına göre PCL alt ölçeği olan yeniden uyarılma ve krizden sonra borçlanma amacı depresyonun oluşumunda risk etkenleri olarak bulunmuştur. PCL alt ölçekleri olan yeniden yaşama, kaçınma ve yeniden uyarılmanın risk etkenlerinin belirlenmesinde kullanılan regresyon analizi sonuçlarına göre ise depresyon yeniden yaşama alt boyutunda risk etkeni olarak saptanırken, depresyon ve borçlanma amacı

ise kaçınma ve yeniden uyarılma alt boyutunda risk etkeni olarak saptanmıştır. BDE, PCL alt ölçekleri yeniden yaşama, kaçınma ve yeniden uyarılmasının risk etkenlerinin incelenmesi Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tartışma

Bu çalışmada, Mayıs-Haziran 2018'de Türkiye'de yaşanan döviz krizinden etkilenip KKTC'de iflas eden bireylerin örselenme ve depresyon düzeyleri incelenmiştir.

Çalışmada ayrıca iflas eden ve etmeyen bireylerin ekonomik olarak etkilene özellikleri de karşılaştırılmıştır.

Türkiye’de Mayıs-Haziran 2018 yılında başlayan ve etkileri hala devam eden döviz krizinin Türkiye’yi genel olarak etkileyerek %78’inden fazlasının ekonomik olarak krize girdiği bildirilmiştir (TÜİK, 2019). Bu krizden KKTC’de yaşayan bireylerin de %82’sinin etkilendiği saptanırken %30-35 oranında kişinin de iflas ettiği bildirilmiştir (DPÖ, 2019). KKTC’nin ekonomik anlamda Türkiye’ye bağımlı olması nedeniyle krizin ve etkilerinin KKTC’de Türkiye’ye göre ekonomik olarak daha derinden hissedildiği tespit edilmiştir (Sırım, 2018). Yaşanan krizin, KKTC’de hissedilen ekonomik etkilerinin yanında toplum psikolojisinin de derinden etkilendiği bildirilmiştir (Budak, 2018).

Bu çalışmada iflas eden bireylerin iflas etmeyen bireylere göre psikolojik örselenme ve depresyon düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. İflas, örselleyici bir yaşam olayı olarak kabul edilmektedir ve örselleyici olaylar doğası gereği tehlikeli, zorlayıcı ve akut şekilde ortaya çıkmaktadır (İnci ve Boztepe, 2013; Kılıç ve İnci, 2015; Kesebir, 2018). Ekonomik kriz gibi bu ani ve beklenmedik durumlar ile karşı karşıya kalan kişilerde; geri çekilme ve kaçınma gibi davranış örüntüleri ortaya çıkmakta ve bu davranış örüntüleri kişilerin toplumsal, ailevi, sosyal vb. hayatlarında sorunlara yol açmaktadır (Ay ve Uçar, 2015). Örselenme sonrası oluşan tepkisel davranışlar kalıcı nitelikte olmamakla birlikte oluşan psikolojik etkilene, yaşam kalitesini uzun bir süre boyunca etki altına alabilmektedir (Bullock, Haddow ve Coppola, 2016).

Ekonomik kriz KKTC’de ilk kez karşılaşılan bir durum değildir. 2001 yılında da hükümet kararı ile faaliyetleri durdurulan altı bankanın batması ile başka bir ekonomik kriz yaşanmış ve KKTC halkının %80’ni ekonomik olarak bu krizden etkilenemiştir (Alper, 2001). O dönemde de Türkiye’den gelen ekonomik destek ile KKTC ekonomisi ayakta durmaya çalışmıştır (Gilman ve ark., 2012). 2001 yılında yapılan bir çalışmada, yaşanan ekonomik krizden etkilenecek yatırımlarının kapatılan bankalarda batması ile bankazede konumuna gelen bireylerde psikopatolojik belirtilerinin daha yoğun olarak bulunduğu görülmüştür. Çalışmada psikopatolojik belirtiler arasında en yoğun olarak gelecek kaygısı, düşmanlık, öfke ve depresyon olduğu görülmüştür (Aktolgalı ve Çakıcı, 2001). Literatür incelendiğinde KKTC’nin travmatik bir ülke olduğu görülmektedir. 2017 yılında yapılan bir çalışmada KKTC’nin toplum genelinde Travma oranı %19 olarak bildirilmiştir (Çakıcı ve ark., 2017). KKTC’de örselenme düzeyinin diğer ülkelere göre daha yüksek oranlarda görüldüğünü savaş ve göç geçmişi olması ile ilişkili olduğu bildirilmiştir (Ergün, Çakıcı ve Çakıcı, 2008). KKTC’de yaşayan bireylerin 1974 öncesinde kendilerini “Kuşatılmış Bölge” diğer bir deyişle gettoda yaşayan bireyler olarak gördüğü ve yıllar içerisinde de travmayı pekiştiren olaylarla Kıbrıs Türklerinin travmatik yaşantı hislerinin güncel tutulduğu belirtilmektedir (Volkan, 2008).

Çalışmada iflas eden bireylerde iflas etmeyen bireylere göre literatüre de uyumlu bir şekilde daha yüksek depresyon düzeyi tespit edilmiştir. ABD’de yapılan bir çalışmada yoğun ekonomik kayıpların ve iflas etme yaşantısının, bireylerin gelecek yaşamlarına karşı umutsuz hissederek; değersizlik, suçluluk, umutsuzluk ve başarısızlık duygularını yaşamalarının kişilerde

depresyona sebebiyet verdiği tespit edilmiştir (Kieselbach ve ark., 2019). Yapılan başka bir çalışmada da kriz yaşantısıyla iflas eden bireylerin, yaşadıkları maddi kayıp sebebiyle yaşam kalitelerinin ve standartlarının düşmesi sonucu yaşam bütünlüklerinin derinden etkilene depresyonu tetiklediği bildirilmiştir (Stuckler, Basu ve McKee, 2011). Ekonomik kriz zamanlarında, ekonomik açıdan kaygı yaşayan kişiler, kaygı ve korku hissettiren stresörlerle karşı karşıya kalıp kendilerini güvensiz hissettikleri ve hissedilen güvensizlik duygusunun depresyon ile ilişkili olduğu bildirilmiştir.³⁵ KKTC’nin depresyon düzeyinin yüksek bir ülke olduğu ve toplum genelinde depresyon oranının %23,9 olduğu bildirilmektedir.³⁶ Kıbrıs’ın savaş geçmişi, uluslararası tanınmışlığının olmaması, kolonizasyon geçmişi olması, göç geçmişi bulunması, ekonomik krizlerin ve işsizliğin yaşanıyor olması depresyon düzeyini sürekli yukarılarda tutan etmenler olarak sıralanmıştır (Ergün, Çakıcı ve Çakıcı, 2008; Volkan, 2008; Şimşek ve Çakıcı, 2017).

Bu araştırmanın bulgularına bakıldığında cinsiyet, yaş ve medeni durumun iflas yaşantısında etkili olmadığı tespit edilmiştir. İflas yaşantısının cinsiyet, yaş ve medeni durum ile ilişkili olmadığı, iflas yaşantısının toplumun her bireyinin yaşayabileceği bir olay olduğu bildirilmektedir (Kaya ve Binbay, 2006; Kaya, 2007; Ewing, 2018). Çalışmada İflas eden bireylerin çoğunluğunun ailelerinin veya yakın çevrelerinin evlerinde yaşamak zorunda kaldıkları tespit edilmiştir. Türkiye’de yapılan bir çalışmada ise ekonomik krize bağlı iflas eden bireylerin kiralık evlerde daha çok yaşadıkları, KKTC ve Türkiye’de yaşayan bireylerin kültürel özelliklerinin ve yaşam biçimlerinin farklı olduğu bildirilmektedir (Özkul, 2002). Bu çalışmada Türkiye’den farklı olarak, iflas eden bireylerin iflastan sonra ailelerinin evlerinde yaşama nedenlerinin KKTC’nin küçük bir ada ülkesi olmasından ve aile ilişkilerinin yakın ve iç içe bulunmasından kaynaklanabileceğini düşündürmektedir. Çalışmada gelir düzeyine bakıldığında iflas eden bireylerin çoğunluğunun iflas yaşantısından sonra asgari ücret ve altı gelire düştüğü tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde yüksek ekonomik güçleri olan bireylerin iflas yaşantısından sonra gelir düzeylerinde belirgin bir azalmanın hatta ülke genelindeki ortalama kazancın bile altına düşebildikleri ve buna bağlı yaşam standartlarının değişime uğraması, eskiden sahip olduklarına sahip olamama, ekonomik güç kaybı yani yoksullaşmanın bireylerin hayatlarında karışıklık yaratarak ruhsal bütünlüklerini etkilediği görülmektedir (Haiquan, 2017). Ekonomik kriz sonrası yaşanan iflas ve maddi kayıp yaşantıları başta iflas eden bireylerin olmak üzere toplumun refah düzeyinin gerilemesine sebebiyet veren durumlar olarak bildirilmektedir (Heywood, 2013). Katılımcıların çalıştıkları sektöre göre dağılımı incelendiğinde, iflas eden bireylerin çoğunluğunun kendi işlerinde çalıştıkları tespit edilmiştir. Yapılan bir çalışmada kamuda çalışan bireyler başta olmak üzere kamu ve özel sektör çalışanları kendi işini yapan bireylere göre iş yaşamlarını ve kendilerini daha güvende ve risksiz olarak algıladıklarını bildirilmiştir (Annamalai, Abdullah ve Alazidiye, 2010). Kendi işinde çalışan bireylerin kamu veya özelde çalışan bireylere göre daha çok ekonomik risk taşıdıkları ve buna bağlı iflas ve/veya maddi kayıp yaşama olasılıklarının daha yüksek olduğu bildirilmiştir (Yasin ve Büyükaşahin Sunal, 2016).

Çalışmada kredi kartı kullanımı incelendiğinde iflas eden bireylerin çoğunluğunun kredi kartı kullandığı görülmektedir. Kredi kartı ödeme durumları

incelendiğinde ise iflas eden bireylerin iflas yaşantısından sonra çoğunluğunun gecikmeli bir şekilde ödedikleri veya hiç ödeyemedikleri tespit edilmiştir. İflas eden veya maddi kayıp yaşayan bireylerin kredi kartı kullanımlarının fazla olmasının nedeninin geri ödeme konusunda zaman kazanma amaçlı olduğu bildirilmektedir (Akdağ, 2013). Türkiye’de yapılan bir çalışmada, ekonomik gücü yüksek olan bireylerin kullanımı ile birlikte ödeme imkanlarının arttırılması, taksitlendirme işlemlerinin olması ve ödemelerin zamana yayılabilmesi gibi nedenlerden dolayı iflas ve/veya maddi kayıp yaşayan bireylerin de kredi kartı kullanımının yüksek olduğu bildirilmiştir (Öztürk ve Saygın, 2017). Elde edilen bulgulara ekonomik kriz sonrası iflas eden bireylerin %95’inin borçlandığı ve bu borçlanmaların çoğunluğunun banka borcu olduğu tespit edilmiştir. Yaşanılan finansal sıkıntının çoğunlukla borçlanarak çözülmeye çalışıldığı ve özellikle büyük şirketlerin iflas sonrası yeniden yapılandırmaya giderek bu süreçte ekonomik paydaşlarına borçlarını kapatabilmek ve piyasadaki yerini koruyabilmek için bankalara borçlandıkları bildirilmektedir (Çoban ve Ölmez, 2017). İflas eden bireylerin iflas sonrası en çok iş ve okul hayatlarının etkilendiği tespit edilirken iflas etmeyen bireylerin ise ekonomik krize bağlı aile ilişkilerinde sorunlar yaşadığı tespit edilmiştir. Yaşanan ekonomik krizlerin toplumların genelini etkilediği, maddi kayıp yaşayan bireylerin ekonomik boyutla alakalı olan alanlarda sorunlar yaşadığı, maddi kayıp yaşamayan bireylerin ise aile, ikili ilişkiler ve sosyal hayatlarında sorunlar yaşadığı bildirilmiştir (Engin ve Göllüce, 2016). İflas eden bireylerin en çok iş/okul hayatlarının etkilenmiş olması bireyin ekonomik güç kaybı sebebiyle iş veya okul hayatına maddi yetersizlikler nedeni ile ödeme yapamamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucunda iflasın etkilerinin sadece ekonomik yaşantıyla sınırlı kalmadığı, değişen yaşam koşullarının bireylerin ruhsal bütünlüklerini zedeleyerek başta depresyon ve travma olmak üzere birçok psikolojik sorunun oluşmasına neden olduğu bulunmuştur. Ayrıca kriz dönemlerinde azalan yaşam doyumu nedeniyle bireylerin iş, okul, aile, ikili ilişkiler ve sosyal hayatlarının da olumsuz etkilendiği sonucuna varılmıştır. Bu alanda çalışan uzmanların örselenme geçmişi olan toplumlarda travmanın izlerinin halen silinmediği ve buna depresyonunda eşlik edebileceğini göz önünde

bulundurularak tedavi planı yapılmasının önemli olduğu görülmektedir. Özellikle ekonomik kriz gibi stresli yaşam olaylarında toplum ruh sağlığını korumaya yönelik toplumun genelini inceleyen araştırmaların yapılması konu ile ilgili farkındalık yaratmakta etkili olacaktır. Ayrıca sağlık ve sosyal hizmetler politikaları ekonomik krizin bireyler üzerindeki psikolojik etkileri için çözümler üretmeli, politikalar geliştirmeli ve ekonomik çözüm paketleri ile birlikte halk sağlığı programlarına da yer vermelidir.

Çalışmanın çeşitli sınırlılıkları vardır. İlk olarak, çalışmanın KKTC’de az sayıda iflas eden bireylerle gerçekleştirilmesi araştırmanın genellenebilirliğini sınırlandırmaktadır. Katılımcılar ile psikolojik bir değerlendirme yapılmaması çalışmanın bir diğer sınırlılığını oluşturmaktadır. Çalışmaya gönüllülük esasında katılan katılımcıların anket formlarını objektif bir şekilde yanıtladıkları varsayılmaktadır.

Beyannameler

Etik Onayı ve Katılım Onayı

Araştırma uygulaması için, Yakın Doğu Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu’ndan onay alınmıştır. (Karar No: YDÜ/SB/2019/365)

Yayın İzni

Yayın izni dergiye devredilmiştir.

Veri ve Materyallerin Mevcudiyeti

Uygulanamaz.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Finansman

Uygulanamaz.

Yazar Katkıları

KÖ verileri toplamış, makalenin ana gövde, yöntem, tartışma ve kaynakça hazırlamıştır. MÇ veri girişi yapmış, verilerin analizini ve giriş kısmını yazmıştır. HH konsept ve tasarımı oluşturmuştur ve süpervizyonu gerçekleştirmiştir. MÇ, literatür taraması, veri toplama, veri analizi, yorumlama ve kritik revizyon aşamalarını yürütmüştür.

Kaynaklar

- Akdağ, H. (2013). Does the social studies responsible for financial literacy. *International Journal of Academic Research*, 5(5), 401-406.
- Aktolgalı, M., ve Çakıcı, M. (2001). Bankazadelerde psikolojik ve psikopatolojik belirtilerin incelenmesi. 8. *Ulusal Sosyal Psikiyatri Kongresi*, (S. 228). Lefkoşa.
- Almeida-Filho, N., Lessa, I., ve Magalhaes, L. (2004). Social inequality and depressive disorders in Bahia, Brazil: Interactions of gender, ethnicity and social class. *Soc Sci Med*, 59, 1339-1353
- Alper, Y. (2001). *Depresyon psikoterapisi* (Cilt 1). İstanbul, Çağaloğlu, Türkiye: Alfa/Atküel Kitabevi.
- American Psychiatric Association: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders. 4. Baskı, (DSM-IV), Washington DC, American Psychiatric Association, 1994.

- American Psychological Association DSM IV-R. (2000). Diagnostic And Statistical Manual Of Mental Disorders, DSM-IV Revised. Washington DC: American Psychological Association
- Annamalai, T., Abdullah, A.G.K., ve Alazidiye, N. J. (2010). The mediating effects of perceived organizational support on there lationships between organizational justice, trust and performance appraisal in malaysian secondary schools. *European Journal of Social Sciences*,13(4), 623-632.
- Ataş, B. (2013). *Küresel ekonomik krizler ve ülkelerin küresel krizlerden sonraki toparlanma performanslarına yönelik bir araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ay, H., ve Uçar, Ö. (2015). Üç küresel ekonomik krizin analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(1), 11-32

- Bittencourt, M. (2012). Financial development and economic growth in Latin America: Is schumpeter right?. *Journal of Policy Modeling*, 34, 341-355.
- Bielen, J., Melada, A., ve Markelic, I. (2015). Depression and circadian typology. *Psychiatr Danub*, 7, 190-200
- Budak, G. (2018). *Yetkinliğe dayalı insan kaynakları yönetimi*, Barış Yayınları Fakülteler Kitabevi, İzmir.
- Bullock, J. A., Haddow, G., ve Coppola, D. P. (2016). Managing children in disasters: Planning for their unique needs. *CRC Press*.
- Chung, S. (2010), Innovation, competitiveness and growth. *Korean Experiences, Annual World Bank Conference on Development Economics*, Global.
- Clapham, R. (2010) Ordnungspolitische diskurse, discourses in social market economy. *Wirtschaftswissenschaft in Zeiten der Globalisierung*, Diskurs.
- Çakıcı, M., Gökçe, Ö., Babayiğit, A., Çakıcı, B., ve Eş, A. (2017). Depression: Point-prevalence and risk factors in a North Cyprus household adult cross-sectional study. *BMC Psychiatry*.
- Çoban, M. N., ve Ölmez, Ü. (2017). Mavi ekonomi ve mavi büyüme. *Electronic Turkish Studies*, 12(3)
- Devlet Planlama Örgütü (DPÖ), 2019, *Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Mayıs; Lefkoşa, KKTC*
- Engin, C., ve Göllüce, E. (2016). 2008 Küresel finans krizi ve Türkiye üzerine yansımaları. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(1), 27.
- Ercan, F. (2013). *Kriz: Tekrar ve fark, kriz ve Türkiye, aşman teoriler*. Ankara, Siyasal Kitabevi, Haziran, 118.
- Ergün, D., Çakıcı, M., ve Çakıcı, E. (2008). Comparing psychological responses of internally displaced and non-displaced Turkish Cypriots. *Torture*, 18(1), 20-28.
- Ewing, J. (2018). Trump's trade war may create new auto jobs in China. *The New York Times*, 2018, <https://www.nytimes.com/2018/10/26/business/chinajobs-automobiles-trade-war.html>, 3.11.2018
- Galeotti, F., ve Karakostas, A. (2010). The promise of behavioral economics. *Norwich Economic Papers*, 1, 16-27.
- Gilman, S. E., Kawachi, I., ve Fitzmaurice, G. M. (2012) Socioeconomic status in childhood and the lifetime risk of major depression. *Int J Epidemiol*, 31(2), 359-367
- Haiquan, L. (2017). The security challenges of the one belt, one road, initiative and China's choices. *Croatian International Relations Review*, 23.
- Heywood, A. (2013). *Politics. Palgrave Macmillan*.
- Hüdaverdi, H. (2016). *Psikoekonomi*. Girne Amerikan Üniversitesi (GAÜ) Sosyal Bilimler Enstitüsü, Girne.
- İnci, F., ve Boztepe, H. (2013). Travma sonrası büyüme: Öldürmeyen acı güçlendirir mi? *Psikiyatri hemşireliği Dergisi*, (2), 80-8.
- Kaya, B. (2007) *Kent ve ruh sağlığı*. Ankara Tabip Odası, Kent Çevre ve Sağlık Sempozyumu, Sempozyum Kitabı, Ankara, Ankara Tabip Odası Yayını, 155-162.
- Kaya, B., ve Binbay, T. (2006) Akıl sağlığı penceresinden işsizlik. *Toplum ve Hekim*, 21 (2), 122-128.
- Kesebir, M. (2018). 2008 Küresel finansal kriz ve bu krizin Türkiye'deki ekonomik göstergelere etkisi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(4), 531-538.
- Kılıç, C., ve İnci, F. (2015). Acil tıp çalışanlarında travmatik stres: Yaş ve eğitimin koruyucu etkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 26(4), 236-41
- Kieselbach, T., Armgarth, E., Bagnara, S., Elo, A. L., Jefferys, S., Joling, C., ... ve Widerszal-Bazyl, M. (2019). Health in restructuring. Innovative approaches and policy recommendations (HIRES). *Unpublished report, University of Bremen*.
- Norgren, C. (2010). The causes of the global financial crisis and their implications for supreme audit institutions, *Swedish National Audit Office*, 1(1), Intosia
- Özkul, A. E. (2002). *Kıbrıs Adasının sosyo-ekonomik tarihi* (Doctoral dissertation), Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Öztürk, S , ve Saygın, S . (2017). 1973 petrol krizinin ekonomiye etkileri ve stagflasyon olgusu. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (12), 1-12.
- Ramadhan, M., ve Naseeb, A. (2015). *The global financial crisis. Causesand Solitions*.
- Sırım, V. (2018). Türkiye'nin Ortadoğu ülkeleriyle ekonomik ilişkilerinin gelişmesinde Kıbrıs meselesinin rolü. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, (12), 75-107.
- Stuckler, D., Basu, S., ve McKee, M. (2011). Healthcare capacity and allocations among South Africa: infrastructure-inequality traps after the end of apartheid. *American Journal of Public Health*, 1.
- Şimşek, A. H., ve Çakıcı, M. (2017). Erenköy syndrome. Post-traumatic stress disorder among Turkish Cypriot soldiers of Erenköy exclave battle. *Hamburg: Anchor Academic Publishing*
- Şimşek, M., ve Kadılar, C. (2010). Türkiye'de beşeri sermaye, ihracat ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin nedensellik analizi. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 11(1), 115-140
- Tabar, Ç., ve Tokatlıoğlu, M. (2018). Küresel ekonomik kriz döneminde Türkiye'de uygulanan vergi politikalarının değerlendirilmesi. *International Journal of Public Finance*, 3(1), 27-46.
- Tiryaki, T., & Gürsoy, T. (2004). Ekonomik suç kavramı ve sigortacılık suçlarının bu açıdan değerlendirilmesi. *Sayıştay Dergisi*, (55), 53-69.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2019, Mayıs; Türkiye
- Volkan, V. D. (2008). *Kıbrıs: Savaş ve uyum* (1. Basım). İstanbul: Everest Yayınları
- World Economic and Financial Surveys (WEFS) 2017 b, s. 45
- Yasin, F., ve Büyükşahin Sunal, A. Y. D. A. (2016). The mediator role of relationship satisfaction on the relation between time perspective and responses to romantic relationship dissatisfaction. *Türk Psikoloji Dergisi*, 31(78).
- Yim, I. S., Tanner Stapleton, L. R., Guardino, C. M., Hahn-Holbrook, J., Dunkel Schetter, C. (2015). Biological and psychosocial predictors of postpartum depression: systematic review and call for integration. *Annu Rev Clin Psychol*, 11, 99-137

RESEARCH ARTICLE / ARAŞTIRMA YAZISI

Investigation of the Role of Emotions and Emotion Regulation Skills in Symptoms of Generalized Anxiety Disorder

Yaygın Kaygı Bozukluğu Belirtilerinde Duyguların ve Duygu Düzenleme Becerilerinin Rolünün İncelenmesi

Sevginar Vatan¹, Sevgi Battaloğlu²

Abstract:

In this study; the roles of the intensity of experiencing feelings of anxiety, sadness, disgust, anger, guilt, joy and calmness, and difficulties in regulating these emotions in generalized anxiety disorder (GAD) symptoms were investigated. The research was carried out with 533 participants in the 18-65 age range. Emotion Regulation Skills Questionnaire-Emotion Spesific (ERSQ- ES) and the Generalized Anxiety Disorder-7 (GAD-7) were used as assessment tools in this study. For analysis; T-test analysis and analysis of variance for repeated measurements were used. According to analysis, participants with higher levels of GAD symptoms experienced negative emotions with a higher intensity while they experienced positive emotions at a lower intensity, and experienced more difficulty regarding their ability to regulate specific emotions. Individuals in the upper-symptom group predominantly experienced feelings of anxiety and sadness while the individuals in the sub-symptom group predominantly experienced the feelings of joy and calmness. There are a significant differences about emotions and emotional patterns depending on the GAD symptoms level. The results are discussed in the light of the relevant literature.

Keywords: Emotions, Emotion Regulation, Symptoms of Generalized Anxiety Disorder.

*The study is a part of the thesis of the second author, which was carried out under the supervision of the first author.

¹Assoc. Prof. Hacettepe University, Department of Psychology, Ankara, Türkiye, E-mail: sevginarvatan@gmail.com, Orcid id: 0000-0003-4040-0888

²Res. Asst. Hacettepe University, Department of Psychology, Ankara, Türkiye, E-mail: sevgibattaloglu@hacettepe.edu.tr, Orcid id: 0000-0001-5022-019X

Address of Correspondence/Yazışma Adresi: Sevginar Vatan, Hacettepe University, Psychology Department Ankara/ Turkey. Email: sevginarvatan@gmail.com

Date of Received/Geliş Tarihi: 15.04.2024, **Date of Revision/Düzeltilme Tarihi:** 20.08.2024, **Date of Acceptance/Kabul Tarihi:** 15.11.2024, **Date of Online Publication/Çevrimiçi Yayın Tarihi:** 25.12.2024

Citing/Referans Gösterimi: Vatan, S. & Battaloğlu, S. (2024). Investigation of the Role of Emotions and Emotion Regulation Skills in Symptoms of Generalized Anxiety Disorder. *European Archives of Social Sciences*, 1(2), 82-90.

© 2024 The Author(s). Published by Cyprus Mental Health Institute / European Archives of Social Sciences (www.eassjournal.com). This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 license which permits use, sharing, adaptation, distribution and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited and is not used for commercial purposes. <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Öz:

Bu çalışmada; yaygın kaygı bozukluğu (YKB) belirtileri ile kaygı, üzüntü, iğrenme, öfke, suçluluk, neşe ve sakinlik duygularının yaşama yoğunlukları ve duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma 18-65 yaş aralığında 533 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada Özgül Duygular Temelli Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği (ERSQ-ES) ve Yaygın Anksiyete Bozukluğu7 Testi (GAD-7) değerlendirme aracı olarak kullanılmıştır. Analizler t-test ve varyans yöntemleri ile yapılmıştır. Analize göre, YKB semptomları daha yüksek olan katılımcılar daha yüksek yoğunlukta olumsuz duygular yaşarken, daha düşük yoğunlukta olumlu duygular yaşadıkları ve belirli duyguları düzenleme becerileri konusunda daha fazla zorluk yaşadıkları görülmüştür. Belirti üst grubundaki katılımcıların araştırma duygularından özellikle kaygı ve üzüntü duygusunu daha yoğun yaşadıkları bulunmuştur. Ayrıca belirti alt grubu ise neşe ve sakinlik duygularını daha çok belirtmiştir. Yaygın kaygı bozukluğu belirti düzeyine göre deneyimlenen duygularda ve duygu paternlerinde farklılıklar görülebilmektedir. Tüm bu bulgular ilgili literatür ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Duygular, Duygu Düzenleme, YKB Belirtileri.

Introduction

Generalized Anxiety Disorder (GAD) is a disorder related to everyday life that spans multiple areas and is characterized by excessive and uncontrollable anxiety (American Psychiatric Association [APA], 2013). Compared to other anxiety disorders, GAD is reported to be more resistant to treatment (Yonkers et al., 2003). Furthermore, patients suffering from GAD often experience physical symptoms (Asoglu et al., 2018). Consequently, it is emphasized that the rates of contacting primary care physicians are quite high among individuals diagnosed with GAD (Kroenke et al., 2007; Savaşhan et al., 2010). As can be seen from all this information, this disorder causes a significant negative impact on the quality of individual's life (Barrera and Nordon, 2009). For this reason, it is thought that it is important to examine the factors that play a role in the emergence and continuation of GAD. Increased emotion intensity, poor understanding of emotions, negative responsiveness to emotional experiences, and dysfunctional emotion regulation strategies are suggested as significant risk factors in the development and maintenance of GAD (Berkling & Whitley, 2014). Thus, emotions and emotion regulation may be important risk factors in GAD.

It is stated that individuals with GAD tend to react more easily, quickly and intensely due to increased emotional intensity (Mennin et al., 2005). The emotional intensity of individuals diagnosed with GAD is higher than the individuals in the comparison group (Mennin et al., 2005; Salters-Pedneault et al., 2006). There is also a significant positive correlation between the level of pathological anxiety and more experiencing and reporting feelings of sadness, fear, anger and disgust (Macatee & Cogle, 2013). Moreover, it was concluded that individuals who meet the diagnostic criteria of GAD experienced negative emotions more intensely compared to the comparison group, however, there was no statistically significant difference between the two groups in terms of the severity of the positive emotions experienced (Decker et al., 2008). Similarly, Mennin et al. (2005) reported no significant difference in expressing positive emotions between people who meet the diagnostic criteria for GAD and those who do not. However some other studies indicate that both the trait and state positive emotion levels of the participants diagnosed with GAD are significantly lower than those of the control group (Eisner et al., 2009; Gross & Levinson, 1997; Llera & Newman, 2014; Power & Tarsia, 2007). Additionally; the tendency to experience more complex and self-conscious emotions such as shame and guilt, is positively related to the use of anxiety as a way of coping

(Schoenleber et al., 2014), highlighting the necessity of including it in GAD studies. As observed from all these informations, the consensus about negative emotions is higher, while the findings regarding positive emotions are contradictory in the GAD literature.

From an emotion regulation perspective, individuals diagnosed with GAD perceive less control over their emotions (Bourgeois & Brown, 2016; Gould & Edelstein, 2010), and show less self-compassion towards their internal emotional experiences (Hoge et al., 2013; Roemer et al., 2009) while exhibiting more intense emotional avoidance (Cooper et al., 2013). Therefore, difficulties in emotional regulation can be considered as crucial variables for symptoms.

When the information contained in the literature is examined, it is evident that more studies are needed to evaluate the role of different emotions and their regulation in the GAD symptoms. In this context, the aim of this study is to examine the role of anxiety, sadness, anger, guilt, joy and calmness in the symptoms of GAD, thus including both positive and negative emotions and their regulation simultaneously.

Methods

Participants

The research was conducted with 533 participants aged 18 to 65 years who had internet access. Participants were reached through snowball sampling and volunteerism was taken as the basis for inclusion in the study. Individuals who had been diagnosed with a psychiatric disorder or had been on psychiatric medication in the last 6 months were excluded from the study. The mean age of the participants was 30.11 years (SD=10.55). The sample consisted of 380 (71.3%) women and 153 (28.7%) men. The mean age of the females was 27.92 (SD=9.36) while the mean age of the males was 35.54 (SD=11.39).

Data Collection Tools

To obtain basic information about the participants, a demographic information form was created. This form included questions regarding age, gender, marital status, socio-economic level, education level and psychiatric medication use.

For symptoms, Turkish GAD-7 was used (Konkan et al., 2013). GAD-7's original form was created by Spitzer et al. (2006) as a brief tool to evaluate GAD symptom severity. The scale consists of 7 items, each rated on a 4-point Likert type (0=never, 3=nearly every day). In this

study, the internal consistency coefficient of the whole scale was found to be .88.

To evaluate intensity of emotions and emotion regulation skills, Emotion Regulation Skills Questionnaire-Emotion Specific (ERSQ-ES) developed by Ebert and colleagues (2013) was used. The Turkish version of ERSQ-ES (Vatan, 2019) was employed. The Turkish version of the tool was used in this study. In ERSQ-ES each emotion is assessed using a 12-point Likert type (0=none, 11=quite a lot) regarding the intensity of its experience in the previous week, and then each emotion is examined separately in terms of emotion regulation skills through 12 items. A higher score obtained for each emotion from the 5-point Likert-type scale (0=never, 4=almost always) indicates that the participant has greater skill in regulating that particular emotion. In this study, the internal consistency coefficient for the entire scale was found to be .98. In addition, the internal consistency values for each emotion ranging from .89 to .97.

Procedure

The necessary permission to conduct the research was obtained from the Hacettepe University Ethics Commission (dated 03.02.2021 and numbered E-35853172-300-00001430979). Participants were recruited via social media, and voluntary participants was emphasized. Measurement tools were administered to the participants using the online survey platform (www.onlineanketler.com). After reading the informed consent form, participants were asked to complete the forms.

Data Analysis

The 25th version of the Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) was used for data analysis. Before the analysis, the dataset was evaluated for extreme values and normal distribution. To examine univariate outliers, the total scores and sub-scale scores obtained from each

measurement tool were converted to Z values. Values not within the range of ± 3.29 were accepted as outliers and were excluded from the data set. The Mahalanobis Distance was calculated to assess the multivariate outliers, using the χ^2 distribution. Measurements at the level of $p < .001$ were accepted as multivariate outliers and not included in subsequent analyses. The recommendations of Tabachnick and Fidell (2015) were followed while determining the critical values.

In checking the normal distribution assumption, Kim's (2013) suggestions were considered. According to Kim (2013), in samples with more than 300 participants, the skewness value should be within the range of ± 2 and the kurtosis value should be within the range of ± 7 without taking the standard error values into consideration. Thus, it was concluded that all the variables considered in the analyzes showed a normal distribution.

Symptom upper group and symptom lower group were created based on GAD symptoms. While performing this grouping, the cutoff point determined by Konkan et al. (2013) for GAD-7 was used as a basis. Considering this cut-off point, participants with a GAD-7 total score below 8 formed the symptom lower group (N=374), while participants with a GAD-7 total score above 8 formed the symptom upper group (N=159). The mean scores and standard deviation values of scale scores of participants were assessed through descriptive statistics. T-test analyzes were then conducted to compare symptom groups in terms of the severity of emotions experienced in the previous week and their ability to regulate specific emotions. To examine the emotion patterns in symptom groups, repeated measures ANOVA was used.

Results

The demographic variables are displayed below.

Baseline characteristic	Symptom Upper Group		Symptom Lower Group		Full Sample	
	n	%	n	%	n	%
Gender						
Female	128	80,5	252	67,4	380	71,3
Male	31	19,5	122	32,6	153	28,7
Marital Status						
Single	117	73,6	209	55,9	326	61,2
Married	36	22,6	149	39,8	185	34,7
Partnered	3	1,9	13	3,5	16	3
Divorced	2	1,3	2	,5	4	,8
Widowed	1	,6	1	,3	2	,4
Highest Educational Level						
Primary school	1	,6	2	,5	3	6
Middle school	1	,6	0	0	1	2
Highschool	70	44	109	29,1	179	33,6
University	32	20,1	79	21,1	111	20,8
Postgraduate Degree	55	34,6	184	49,2	239	44,8

Descriptive Statistics

The mean of the total scores obtained by the participants from the GAD-7 scale is 6.68 (SD=4.67). The mean and

standard deviation values of the scores obtained by the participants from the ERSQ-ES are presented in Table 1.

Table 1. Mean Scores and Standart Deviations for ERSQ-ES

Emotion		Anxiety	Sadness	Anger	Guilt	Disgust	Joy	Calmness
Intensity								
	Mean	5.49	4.95	4.50	2.55	2.34	6.52	6.10
	SD	2.99	3.17	2.98	2.88	3.04	2.55	2.72
Regulation	Mean	2.56	2.63	2.58	2.50	2.45	3.00	2.81
Skill	SD	.67	.70	.81	.99	1.14	.80	.84

Note 1: The intensity of emotions experienced in the last week and emotion regulation skills for specific emotions are evaluated with the ERSQ-ES. Intensity refers to the intensity of experiencing emotion and regulation refers to the ability to regulate the spesific emotion.

Note 2: The intensity of experiencing emotions is scored in the range of 0-11, and the ability to regulate emotions is scored in the range of 0-4 in ERSQ-ES.

Comparison of GAD Symptom Level Groups in terms of Experience Intensity of Specific Emotions: T-Test Results

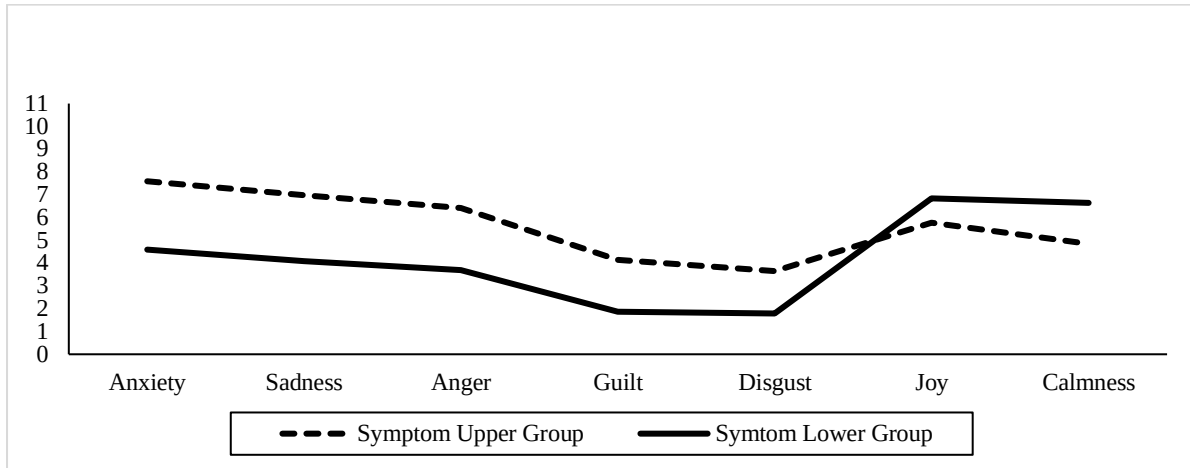
A series of t-test analyzes were conducted to examine whether there was a significant difference in the intensity

of experiencing specific emotions between the participants in the upper and lower GAD symptom groups. Analysis results are presented in Table 2 and Figure 1.

Table 2. Results of T-Test Analysis Performed to Examine Differences Between Symptom Groups in Terms of Specific Emotions

Emotion	Symptom Upper Group		Symptom Lower Group		Sd	t	p
	Mean	Sd	Mean	Sd			
Anxiety	7.59	2.47	4.60	2.74	329.31	-12.34	.000
Sadness	6.99	2.87	4.08	2.89	531	-10.70	.000
Anger	6.43	2.92	3.69	2.61	269.58	-10.22	.000
Guilt	4.13	3.30	1.88	2.39	231.70	-7.80	.000
Disgust	3.65	3.55	1.79	2.61	233.47	-5.95	.000
Joy	5.77	2.68	6.84	2.42	531	4.54	.000
Calmness	4.85	2.63	6.63	2.59	531	7.25	.000

Figure 1. Representation of the Intensity of Experience of Different Emotions for Symptom Lower and Upper Groups

Examination of Emotional Patterns in GAD Symptom Groups: ANOVA Results

In order to examine the patterns of different emotions in the upper and lower symptom groups, a 2 (Symptom Groups: lower and upper) X 7 (Emotions: anxiety, sadness, anger, guilt, disgust, joy and calmness) mixed design was created. Since the same participant rated 7 emotions, the design employed repeated measure ANOVA. In the analyses, symptom group and emotions were independent measures, while the severity of emotion was a dependent measure.

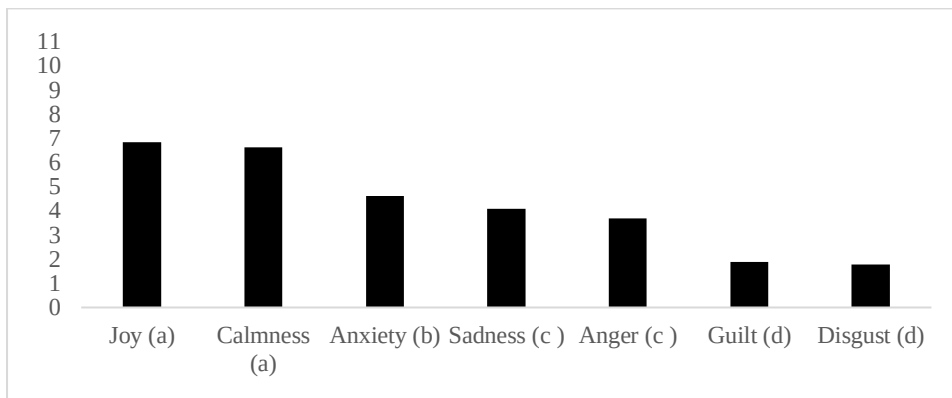
The analysis results for the intensity of emotions experienced in the past week, indicated a significant main effect of emotions, $F(4.11, 2180.36) = 146.87, p < .001$. In other words, the participants felt different emotions with varying intensities. Similarly, the interaction effect of emotions and symptom group was significant, $F(4.11, 2180.36) = 67.88, p < .001$. This indicates that the intensity pattern of the emotions experienced differ between the symptom lower-group and the symptom upper-group. Analysis results are presented in Table 3

Table 3. Repeated Measures ANOVA Results for Emotions and Symptom Group

Measure	Sum of square	Sd	Mean square	F	P
Emotions	5747.45	4.11	1399.72	146.87	.000
Emotions*Symptom Group	2656.19	4.11	646.88	67.88	.000
Error	20779.58	2180.36	9.53		

Pairwise comparisons were made by applying Bonferroni correction to examine the nature of the interaction effect. Symptoms lower groups' results can be seen in Figure 2 and upper groups' results can be seen in Figure 3.

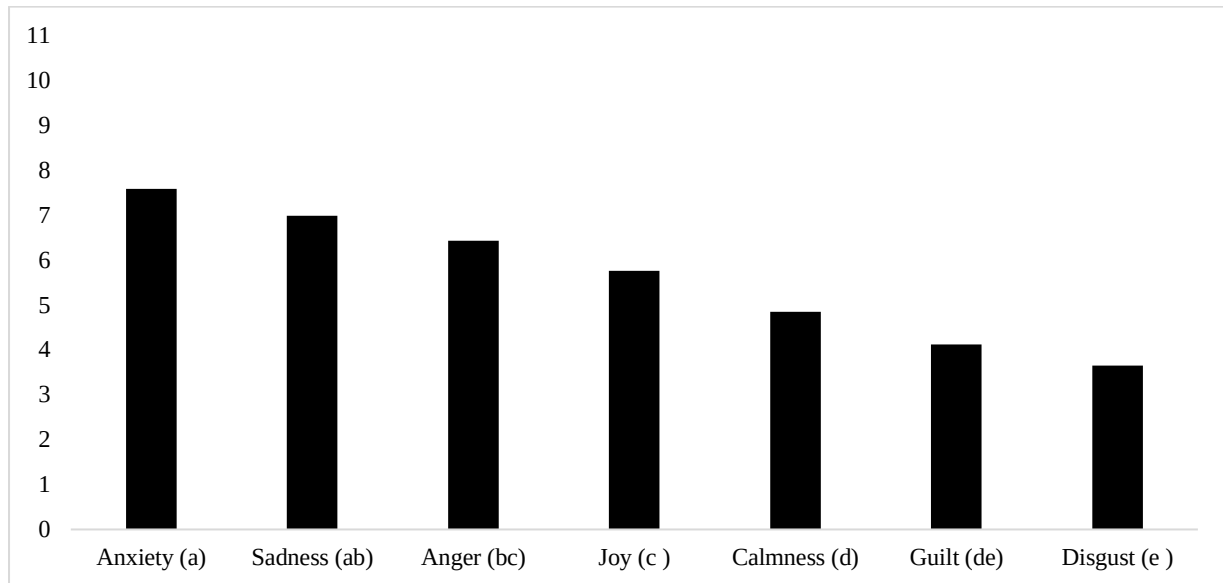
Figure 2. Intensity of Different Emotions Experienced in the Symptom Lower Group

Note1: While there are no significant differences between the mean intensity of experiencing emotions labelled with the same letter, there are significant differences between the mean intensity of experiencing emotions labelled with different letters.

Note2: Joy(Mean= 6.84, Standart Error = .13), Calmness (Mean = 6.63, Standart Error = .13), anxiety (Mean = 4.60, SE = .14), Sadness (Mean = 4.08, SE = .15), Anger (Mean= 3.69, SE = .14), Guilt (Mean = 1.88, SE = .14) ve Disgust (Mean. = 1.79, SE = .15)

Figure 3. Intensity of Different Emotions Experienced in the Upper-Symptom Group

Note1: While there are no significant differences between the mean intensity of experiencing emotions labelled with the same letter, there are significant differences between the mean intensity of experiencing emotions labelled with different letters.

Note2: Anxiety (Mean = 7.56, Standart Error = .21), Sadness (Mean = 6.99, SE = .23), Anger (Mean = 6.43, SE = .21), Joy (M = 5.78, SE = .20) Calmness (M = 4.85, SE = .21), Guilt (M = 4.13, SE = .21), Disgust (Mean = 3.65, SE= .23)

Comparison of GAD Symptom Level Groups in Terms of Specific Emotion Regulation Skills: T-Test Results

A series of t-test analyzes were conducted to examine whether there was a significant difference in the emotion

regulation skills in specific emotions between the participants in the upper and lower GAD symptom groups. Analysis results are presented in Table 4.

Table 4. Results of T-Test Analysis Performed to Examine Differences Between Symptom Groups in terms of Spesific Emotions

Emotions	Symptom Upper Group		Symptom Lower Group		df	t	P
	M	SD	M	SD			
Anxiety	2.34	.58	2.66	.68	345.20	5.57	.000
Sadness	2.37	.62	2.74	.70	531	5.70	.000
Anger	2.33	.73	2.68	.82	531	4.53	.000
Guilt	2.35	.82	2.56	1.05	375.21	2.43	.02
Disgust	2.31	1.02	2.51	1.19	345.66	2.03	.04
Joy	2.75	.86	3.10	.76	267.49	4.51	.000
Calmness	2.54	.86	2.92	.80	279.84	4.80	.000

Discussion

The aim of this study was to examine the effects and importance of specific emotions and emotional patterns in GAD symptoms. According to the research results, participants in the symptom upper group experience the feelings of anxiety, sadness, anger, guilt and disgust significantly more intensely, while they experience the positive emotions of joy and calmness significantly less intensely compared to individuals in the symptoms lower group. In other words, experiencing negative emotions more intensely and experiencing positive emotions less intensely significantly distinguish GAD symptom groups.

GAD is a psychiatric disorder within the category of anxiety disorders (APA, 2013). In this context, it was expected that individuals in the symptom upper group would experience anxiety more severely. The findings of this study support this expectation, as anxiety was both the most common emotion experienced in the symptom upper group and significant different from the other group. Understanding emotions beyond anxiety is also important and may deepen knowledge about GAD. The relationships between feelings of sadness, anger, guilt and disgust, which are considered as negative emotions in this study, and GAD symptoms are also consistent with existing literature. Participants diagnosed with GAD reported significantly more sadness (Hanley, 2014; Macatee & Cougle, 2013), more anger (Hawkins ve Cougle, 2011; O'Brien et al., 2019) more disgust (Macatee ve Cougle, 2013; Power & Tarsia, 2007) and more shame and guilt (Nasiri et al., 2020; Schoenleber et al., 2014). This study demonstrated that both the frequency of experiencing these emotions and the difficulty in regulating them were significantly different in symptom groups.

As mentioned earlier in the introduction part, negative emotions especially anxiety or worry have been widely studied in GAD. According to Pawluk et al. (2021), the attention paid to positive emotions in the context of GAD is relatively new. Similarly, in many different areas, positive emotions have been overshadowed by negative emotions. The relationship between positive emotions and GAD symptoms has not been studied much. Moreover, in the limited literature available there has not been a complete consensus on the effects of positive emotions in GAD symptoms. In this study, a significant difference was obtained between the two groups regarding the level of experiencing feelings of joy and calmness and their regulation skills. As expected, the symptom lower group was able to experience these emotions more frequently and regulate them better. However, the findings regarding the emotion ranking in the upper group are interesting: joy and calmness ranked higher than guilt and disgust. Thus; while positive emotions in anxiety disorders may be less prevalent than in comparison group, this does not mean they are the least experienced emotions. Additionally, difficulties in regulating both negative and positive emotions were found to be associated with GAD symptoms. Therefore, it can be concluded that emotion regulation skills regarding positive affect are as important as those regarding negative affect. Focusing on the

experience and regulation of positive emotions, especially in anxiety-related symptoms, can be enriching (Vatan, 2017).

The findings of this study provide valuable insights, particularly in understanding different emotions beyond anxiety in GAD symptoms. Emotion regulation skills were also examined. Another important aspect of this study is that different emotions were considered separately while also being analyzed together in the same sample at the same time. Consequently; the results contribute significantly to both theoretical and applied literature regarding the understanding of emotions and emotion regulation in GAD.

There are also some limitations of the study as well as contributions. Among the limitations of the study is the use of the cross-sectional method, which means the information obtained is relational in nature, making it impossible to establish causal connections. GAD symptoms were evaluated, which poses challenges to establishing a direct relationship between the related variables and the diagnosis of GAD. Additionally, when forming groups based on symptom levels, the groups were not matched in terms of variables such as age, gender, education level, and occupation. This should be considered when evaluating the results of the study. Finally, it is recommended that future studies examine different dimensions of emotion regulation skills for specific emotions.

Declarations

Ethical Approval and Consent to Participate

Ethical approval has been granted to this study by Hacettepe University Ethics Committee (Decision no: E-35853172-300-00001430979; Date: 26.01.2021).

Consent for Publication

Not applicable.

Availability of Data and Materials

The data can be made available upon research request.

Competing Interests

The authors declare no potential conflicts of interest with respect to the research, authorship, and/or publication of this article.

Funding

This article was prepared within no funding.

Author Contributions

SV has proposed the main idea of the research and substantially contributed to all stages of the study. SB contributed to data collection, interpretation, and discussion. SB contributed to data collection and manuscript revision. SV contributed to manuscript revision and supervision. All authors have read and approved the final article.

References

- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (DSM-5) (5. Baskı). <https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425596>
- Asoglu, M., Karka, İ., Pirinçcioğlu, F., Göbelek, M., Çelik, H., Takatak, H. & Bilgen Ulgar, Ş. (2018). Yaygın anksiyete bozukluğu tanısı konulan hastaların anksiyetelerinin ifade biçimlerinin kültürel yansımaları. *Bezmialem Science*, 6(4), 242-247. <http://dx.doi.org/10.14235/bs.2018.1710>
- Barrera, L. T. & Norton, P. J. (2009). Quality of life impairment in generalized anxiety disorder, social phobia and panic disorder. *Journal of Anxiety Disorder*, 23(8), 1086-1090. <https://dx.doi.org/10.1016/j.janxdis.2009.07.011>
- Berking M, Whitley B. (2014). Affect Regulation Training. A Practitioner's Model. New York: Heidelberg, Dordrecht, London: Springer
- Bourgeois, M. L. & Brown, T. A. (2016). Perceived emotion control moderates the relationship between neuroticism and generalized anxiety disorder. *Cognitive Therapy and Research*, 39(4), 531-541. <https://doi.org/10.1007/s10608-015-9677-5>
- Cooper, S. E., Miranda, R. & Mennin, D. S. (2013). Behavioral indicators of emotional avoidance and subsequent worry in generalized anxiety disorder and depression. *Journal of Experimental Psychopathology*, 4(5), 566-583. <https://doi.org/10.5127/jep.033512>
- Decker, M. L., Turk, C. L., Hess, B. & Murray, C. E. (2008). Emotion regulation among individual, classified with and without generalized anxiety disorder. *Journal of Anxiety Disorder*, 22, 485-494. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2007.04.002>
- Ebert, D., Christ, O., & Berking, M. (2013). Entwicklung und validierung eines fragebogens zur emotionsspezifischen selbsteinschätzung emotionaler kompetenzen (SEK-ES). [Development and validation of a self-report instrument for the assessment of emotion specific regulation skills]. *Diagnostica*, 59, 17-32. <https://doi.org/10.1026/0012-1924/a000079>
- Eisner, L. R., Johnson, S. L. & Carver, C. S. (2009). Positive affect regulation in anxiety disorders. *Journal of Anxiety Disorders*, 23, 645-649. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2009.02.001>
- Gould, C. E. & Edelstein, B. A. (2010). Worry, emotion control, and anxiety control in older and young adults. *Journal of Anxiety Disorders*, 24(7), 759-766. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2010.05.009>
- Gross, J. J. & Levenson, R. W. (1997). Hiding feelings: The acute effects of inhibiting negative and positive emotion. *Journal of Abnormal Psychology*, 1(95), 95-103. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0021-843X.106.1.95>
- Hanley, K. E. (2014). *The ability to shift emotions in individuals with generalized anxiety disorder* [Unpublished doctoral dissertation]. The Pennsylvania State University
- Hawkins, K. A. & Coughle, J. R. (2011). Anger problems across the anxiety disorders: Findings from a population-based study. *Depression and Anxiety*, 28, 145-152. <https://doi.org/10.1002/da.20764>
- Henning, E. R., Turk, C. L., Mennin, D. S., Fresco, D. M. & Heimberg, R. G. (2007). Impairment and quality of life in individuals with generalized anxiety disorder. *Depression and Anxiety*, 24, 342-349. <https://doi.org/10.1002/da.20249>
- Hoge, E. A., Hölzel, B. K., Marques, L., Metcalf, C. A., Brach, N., Lazar, S. W. & Simon, N. M. (2013). Mindfulness and self-compassion in generalized anxiety disorder: Examining predictors of disability. *Evidence-Based Complementary and Alternative Medicine*, 1-8. <https://doi.org/10.1155/2013/576258>
- Kim, H. Y. (2013). Statistical notes for clinical researchers: Assessing normal distribution (2) using skewness and kurtosis. *Restorative Dentistry & Endodontics*, 38(1), 52-54. <https://doi.org/10.5395/rde.2013.38.1.52>
- Konkan, R., Şenormancı, Ö., Güçlü, O., Aydın, E. & Sungur, M. Z. (2013). Yaygın Anksiyete Bozukluğu-7 (YAB-7) Testi Türkçe uyarlaması, geçerlik ve güvenirliği. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 50(1), 53-58. <http://dx.doi.org/10.4274/npa.y6308>
- Kroenke, K., Spitzer, R. L., Williams, J. B. W., Monahan, P. O. & Löwe, B. (2007). Anxiety disorder in primary care: prevalence, impairment, comorbidity and detection. *Annals of Internal Medicine*, 146(5), 317-326. <https://doi.org/10.7326/0003-4819-146-5-200703060-00004>
- Llera, S. J. & Newman, M. G. (2014). Rethinking the role of worry in generalized anxiety disorder: Evidence supporting a model of emotional contrast avoidance. *Behavior Therapy*, 45, 283-299. <https://doi.org/10.1037/a0019351>
- Macatee, R. J. & Coughle, J. R. (2013). The roles of emotional reactivity and tolerance in generalized, social, and health anxiety: A multimethod exploration. *Behavior Therapy*, 44(1), 39-50. <https://doi.org/10.1016/j.beth.2012.05.006>
- Mennin, D. S., Heimberg, R. G., Turk, C. L. & Fresco, D. M. (2005). Preliminary evidence for an emotion dysregulation model of generalized anxiety disorder. *Behaviour Research and Therapy*, 43(10), 1281-1310. <https://doi.org/10.1093/clipsey/9.1.85>
- Nasiri, F., Mashhadi, A., Bigdeli, I. & Chamanabad, A. G. (2020). How to differentiate generalized anxiety disorder from worry: The role of cognitive strategies. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy*, 38, 44-55. <https://doi.org/10.1007/s10942-019-00323-5>
- O'Brien, K., O'Keefe, N., Cullen, H., Durcan, A., Timulak, L. & McElvaney, J. (2019). Emotion-focused perspective on generalized anxiety disorder: A qualitative analysis of clients' in-session presentations. *Psychotherapy Research*, 29(4), 524-540. <https://doi.org/10.1080/10503307.2017.1373206>
- Pawluk, E. J., Koerner, N., Kuo, J. R. & Antony, M. M. (2021). An experience sampling investigation of emotion and worry in people with generalized anxiety disorder. *Journal of Anxiety Disorders*. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2021.102478>
- Power, M. J. & Tarsia, M. (2007). Basic and complex emotions in depression and anxiety. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 14(1), 19-31. <https://doi.org/10.1002/cpp.515>
- Roemer, L., Lee, J. K., Salters-Pedneault, K., Erisman, S. M., Orsillo, S. M. & Mennin, D. S. (2009). Mindfulness and emotion regulation difficulties in generalized anxiety disorder: Preliminary evidence for independent and overlapping contributions. *Behavior Therapy*, 40, 142-154. <https://doi.org/10.1016/j.beth.2008.04.001>
- Salters-Pedneault, K., Roemer, L., Tull, M. T., Rucker, L. & Mennin, D. S. (2006). Evidence of broad deficits in emotion regulation associated with chronic worry and generalized anxiety disorder. *Cognitive Therapy and Research*, 30, 469-480. <https://doi.org/10.1007/s10608-006-9055-4>
- Savaşan, Ç., Sarı, O., Erdal, M., Aydoğan, Ü. & Sağlam, K. (2010). Baş ağrısı yakınması ile başvuran hastalarda yaygın anksiyete bozukluğu. *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi*, 14(4), 157-161. <https://dx.doi.org/10.2399/tahd.10.157>
- Schoenleber, M., Chow, P. I. & Berenbaum, H. (2014). Self-conscious emotions in worry and generalized anxiety disorder. *British Journal of Clinical Psychology*, 53, 299-314. <https://doi.org/10.1111/bjcl.12047>

Spitzer, R. L., Kroenke, K., Williams, J. B. W. & Löwe, B. (2006). A brief measure for assessing generalized anxiety disorder: The GAD-7. *Archives of Internal Medicine*, 166, 1092-1097. <https://doi.org/10.1001/archinte.166.10.1092>

Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2015). *Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı* (M. Baloğlu, Trans. Ed.). Nobel Yayıncılık.

Vatan, S. (2017). Duygular ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 9(1), 45-62. <https://doi.org/10.18863/pgy.281117>

Vatan, S. (2019). Özgül Duygu Temelli Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 22(1), 63-70. <https://dx.doi.org/10.5505/kpd.2018.52824>

Watson, D., Clark, L. A. & Stasik, S. M. (2011). Emotions and the emotional disorders: A quantitative hierarchical perspective. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 11(3), 429-442.

Yonkers, K. A., Bruce, S. E., Dyck, I. R. & Keller, M. B. (2003). Chronicity, relapse, and illness-course of panic disorder, social phobia, and generalized anxiety disorder: Findings in men and women from 8 years of follow-up. *Depression and Anxiety*, 17, 173-179. <https://doi.org/10.1002/da.10106>

REVIEW ARTICLE / DERLEME YAZISI

Examination of Studies on the Levels of Anxiety and Depression of Children with Special Learning Disabilities and Their Parents

Özel Öğrenme Güçlüğüne Sahip Çocuklar ve Ebeveynlerinin Kaygı ve Depresyon Düzeyleri ile İlgili Yapılan Çalışmalar: Geleneksel Derleme

Şeyma Tunçay¹, Dilan Aydemir², Ayhan Çakıcı³

Abstract:

This study aims to compile the literature examining the anxiety and depression levels of children diagnosed with learning disabilities and their parents. The focus is on the psychosocial difficulties and emotional burdens that parents experience when they have a child with special needs. It is emphasized that changes in the family structure of children with special needs can negatively affect the happiness of parents, and as a result, negative emotions such as anxiety, sadness and depression can emerge. Learning disabilities are characterized by difficulties encountered in areas such as reading, writing and mathematics in children with normal general intelligence levels. This situation negatively affects the social and academic lives of children and threatens their personality development. The fact that parents are not sufficiently informed about their children's learning disabilities increases their anxiety levels and leads to deepening psychological problems. It is stated in the literature that children with learning disabilities have higher anxiety and depression levels than their peers. In this context, increasing parents' awareness can help them overcome the difficulties they and their children face.

Keywords: Specific learning disability, anxiety and depression.

¹ Msc., PhD. Student, İstanbul Arel University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Psychology, İstanbul, Türkiye, E-mail: seyma.tuncay@hotmail.com, Orcid id: 0000-0003-3551-3503

² MSc., Akademi Disleksi Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, İzmir, Türkiye, E-mail: dilanaydemirr@gmail.com, Orcid id: 0009-0003-8632-5993

³ Assis. Prof., Department of Psychological Counselling and Guidance, University of Kyrenia, Kyrenia-Cyprus, Orcid id: 0000-0002-5882-4892

Address of Correspondence/Yazışma Adresi: Şeyma Tunçay, İstanbul Arel University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Psychology, İstanbul, Türkiye, E-mail: seyma.tuncay@hotmail.com

Date of Received/Geliş Tarihi: 17.03.2024, **Date of Revision/Düzeltilme Tarihi:** 06.11.2024, **Date of Acceptance/Kabul Tarihi:** 24.11.2024, **Date of Online Publication/Çevrimiçi Yayın Tarihi:** 25.12.2024

Citing/Referans Gösterimi: Tunçay, Ş., Aydemir, D. & Çakıcı, A. (2024). Examination of Studies on the Levels of Anxiety and Depression of Children With Special Learning Disabilities and Their Parents. *European Archives of Social Sciences*, 1(2), 91-96.

© 2024 The Author(s). Published by Cyprus Mental Health Institute / European Archives of Social Sciences (www.eassjournal.com). This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 license which permits use, sharing, adaptation, distribution and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited and is not used for commercial purposes. <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Öz:

Bu çalışma, özel öğrenme güçlüğü tanısı almış çocukların ve ebeveynlerinin kaygı ve depresyon düzeylerini inceleyen literatürü derlemeyi amaçlamaktadır. Ebeveynlerin, özel gereksinimli bir çocuk sahibi olmasının getirdiği psikososyal zorluklar ve duygusal yüklerle odaklanılmıştır. Öğrenme güçlüğü, genel zekâ seviyeleri normal olan çocuklarda, okuma, yazma ve matematik gibi alanlarda karşılaşılan zorluklarla karakterizedir. Bu durum, çocukların sosyal ve akademik yaşamlarını olumsuz etkileyerek kişilik gelişimlerini tehdit eder. Ebeveynlerin, çocuklarının öğrenme güçlükleri konusunda yeterince bilgi sahibi olmamaları, kaygı seviyelerini artırmakta ve psikolojik sorunların derinleşmesine yol açmaktadır. Literatürde, öğrenme güçlüğü olan çocukların kaygı ve depresyon düzeylerinin, akranlarına göre daha yüksek olduğu belirtilmektedir. Özel gereksinimli çocuklara sahip ailelerde, aile dinamiklerindeki değişimlerin ebeveynlerin öznel iyi oluşlarını olumsuz etkilediği, bu durumun ise kaygı, depresyon ve üzüntü gibi olumsuz duygusal tepkilerin ortaya çıkmasına yol açtığı çeşitli çalışmalarda ortaya konulmuştur. Bu bağlamda, ebeveynlerin psikolojik sağlamlıklarını artırmaya yönelik destekleyici müdahalelerin, öznel iyi oluşu olumlu yönde etkileyebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel öğrenme güçlüğü, kaygı ve depresyon.

Giriş

Aileye katılacak yeni bir bebek, herkes için güzel bir heyecan ve mutluluk kaynağı olabilir. Anne ve babalar, bu yeni üye ile ilgili birçok hayal kurarlar. Ancak, bebeğin özel gereksinimleri olan bir çocuk olması durumunda, ebeveynlerin çocuklarına dair kurdukları bu hayallerin sarsılması söz konusu olabilir (Varol, 2005). Sağlıklı bir çocuk dünyaya geldiğinde bile ebeveynler zorluklar yaşayabilirken özel gereksinim sahibi bir çocuk aileye katıldığında, aile içindeki yapı, roller ve işleyiş ciddi anlamda değişir (Kurtbeyoğlu ve Yıldız-Demirtaş, 2020). Ebeveynlerin çocuklarına dair mutlulukları, çocuklarının özel gereksinimli olduğunu fark ettiklerinde şaşkınlık ve üzüntüye dönüşebilir. Özel gereksinimli çocukların anne ve babaları, diğer ebeveynlerin çoğunlukla karşılaşmadığı, zorlu ve alışılmadık sorumlulukları üstlenmek zorunda kalırlar (Kavak, 2007). Tüm bu değişimlerle mücadele eden ebeveynler için süreç zamanla daha da zorlayıcı hale gelebilir (Altuğ-Özsoy, Özkahraman & Çallı, 2006). Ebeveynlerin yeterince bilgi sahibi olmamaları ve çocuklarının ilerleyen süreçlerde karşılaşılabilecekleri zorlukları öngörememeleri kaygı seviyelerinin artmasına neden olabilir (Coşkun ve Akkuş, 2009). Kaygıya ek olarak, ebeveynlerde hayal kırıklığı, acı, üzüntü ve karamsarlık gibi olumsuz duygular görülebilir ve bu duygular zamanla depresif belirtilere dönüşebilir (Darıca vd., 2005; Kurtbeyoğlu ve Demirtaş, 2020). Özel öğrenme güçlüğü olan çocukların sayısı oldukça fazla olmasına rağmen, bu konuya yönelik çalışmaların sayısının sınırlı olduğu görülmektedir (Salman vd., 2016). Öğrenme güçlüğü, doğumdan sonra başlayan bir durum olmasına rağmen, çocuk okul hayatına başlayana kadar tanı konulamamaktadır. Tanı konulmadan önce bu çocuklar genellikle tembel olarak değerlendirilir ve sadece eğitim hayatlarında değil, bilişsel, dil ve sosyal gelişimlerinde de zorluklar yaşarlar (Doğan, 2018; Kadan, 2022). Öğrenme güçlüğü olan çocuklar, motor beceriler, okuma, matematik ve yazma gibi temel alanlarda zorluklarla karşılaşır ve bu zorluklar akademik başarılarını olumsuz etkiler (Kring ve Johnson, 2017). Zeka düzeyleri normal ya da normalin üstünde olmasına rağmen, okuma hızında yavaşlık, okuduğunu anlama güçlüğü, dil bilgisi hataları yapma, düşündüklerini açıkça ifade edememe ve matematiksel muhakeme konularında zeka düzeylerine göre daha düşük başarı gösterdikleri görülür (Morrison, 2017).

Akademik anlamda geri kalan çocukların sosyal hayatları da zamanla olumsuz etkilenmeye başlar (Yıldız, 2004). Örgün eğitimde zorluk çeken, yaşlılarından farklı

olduğunu düşünen ve ebeveynleri ile öğretmenleriyle ilişkisi zedelenen çocuklarda kişilik gelişimi noktasında da olumsuzluklar ortaya çıkabilir. Öğrenme güçlüğü genellikle ruhsal sorunlar ve davranış bozukluklarıyla birlikte görülür (Sharma, 2004; Erden vd., 2002). Depresyon, kaygı bozukluğu, özgüven zedelenmesi ve benlik saygısında düşüş gibi ikincil ruhsal sorunlar, çocuğun karşılaştığı zorlukları daha da artırır (Erden vd., 2002). Laura ve arkadaşları (2005) tarafından yapılan bir araştırma, zeka seviyesi normal olan ancak öğrenme güçlüğü yaşayan çocuklarda kaygı bozukluğu görülme olasılığının daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Deniz, Yorgancı ve Özyeşil (2009) tarafından yapılan bir diğer çalışma ise, öğrenme güçlüğü yaşayan çocukların sürekli kaygı ve depresyon düzeylerinin akranlarına göre daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Öğrenme güçlüğü olan çocuklar, sosyal ve duygusal alanda da çeşitli sorunlarla karşılaşabilir. Bu çocuklar, insanlarla ilişki kurma ve sürdürme, beden dilini anlama ve kişiler arası sorunları çözme konusunda zorlanabilirler (Avşar ve Cankaya, 2021). Ek olarak, bu çocuklarda saldırganlık, otorite figürleriyle zıtlasma ve çevreyi dağınık bırakma gibi davranışsal problemler de gözlemlenebilir (Gür, 2013). Stresle baş etmek için kaçınmacı davranışlar sergileyebilirler (Theodoridou vd., 2021). Bu çocuklarda gerileme de görülebilir (Yüce, 2015). Stres, çocuğun fiziksel sağlığını da etkileyebilir ve sık tuvalete çıkma, karın ağrıları veya baş ağrıları gibi şikayetlere yol açabilir (Theodoridou vd., 2021). Ayrıca, çocuk tanısını bilirse, istemediği bir duruma bu tanıyı bahane olarak gösterebilir (Yıldız, 2004).

Öğrenme güçlüğü yaşayan çocukların karşılaştıkları bu zorluklarla başa çıkmalarında ebeveynlerinin rolü çok büyüktür. Ancak ebeveynlerin çocuklarını doğru bir şekilde yönlendirebilmeleri için yeterince bilgi sahibi olmaları gerekmektedir (Abd Rauf vd., 2021). Bilgili bir ebeveyn, çocuğunun zorlandığı alanları bilir ve bu alanlara nasıl müdahale edeceğini anlayabilir. Bu konuda artan araştırmalar ve ailelerin bilinçlenmesiyle, ebeveynlerin kaygı ve depresyon düzeylerinde de olumlu değişikliklerin olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, bu çalışmanın amacı, özel öğrenme güçlüğü tanısı almış çocuklar ve ebeveynlerinin kaygı ve depresyon düzeylerini inceleyen çalışmaları ve derlemeleri ele alarak literatüre katkı sağlamaktır.

Yöntem

Bu çalışmada geleneksel derleme yöntemi kullanılmıştır. Geleneksel derlemeler, genellikle bir konu hakkında mevcut literatürü, araştırmaları, kitapları ve yayınları gözden geçirerek sunan çalışmalardır. Genellikle o alanda uzman olan kişiler tarafından belirli bir yöntem izlenmeksizin, farklı yollarla ve farklı kaynaklardan elde edilen bilgilerin derlendiği yazılardır (Synder, 2019). Kelime anahtarları; özel öğrenme güçlüğü, kaygı, depresyon kavramı Google Scholar, DergiPark, ScienceDirect, Ulakbim, Yök Tez, PubMed ve elektronik veritabanları Türkçe ve İngilizce olarak taranmıştır. Belirlenen kriterler ışığında toplam 52 çalışma dahil edilmiştir. Elektronik arama ile saptanan ilgili tüm yazıların başlık ve özetleri, araştırmacılar tarafından bağımsız olarak gözden geçirilmiştir. Sonuçlara göre 542 çalışma gözden geçirilmiş olup konu ile doğrudan ilgisi olmayan, tam metnine ulaşılmayan, yayın, kitap, derleme ve makaleler tarama kapsamı dışında tutulmuş ve değerlendirilmeye alınmamıştır.

Temel Kavramlar

Özel Öğrenme Güçlüğü

Özel öğrenme güçlüğü, çocukların zeka düzeyi normal veya normalin üstünde olmasına rağmen okuma hızında yavaşlık, okuduğu şeyi anlama konusunda zorlanma, dil bilgisinde hata yapma, düşündüğü şeyleri açıkça belirtmekte zorluk yaşama, matematiksel muhakeme veya hesaplamayla ilgili konularda zeka düzeylerine göre daha düşük bir başarı göstermeleri durumuna denir (Morrison, 2017). Erken dönemde görülen bazı belirtileri vardır. Bu okul öncesi dönemde, konuşmada gecikme, benzer hecelerin karıştırılması, ayakkabı bağlamada zorlanma, sağ ve solu karıştırma, harfleri ve sesleri öğrenmede zorlanma, zaman ve yön kavramını karıştırma görülür (Theodoridou vd., 2021). Okul döneminde ise okumayı geç ve zor öğrenme, yazıda bozulmalar olması, matematikte zorlanma, okuduğunu anlayamama, düzensiz olma, dikkatin dağınık olması, problemleri çözmede yavaş olma, zamanı doğru kullanamama, çok hareketli ya da durgun olma, motor faaliyetlerde sorun yaşama görülebilir (Salman vd., 2016). Bu alan üç alt bölümde incelenir.

Alt alanları ise disleksi, diskalkuli ve disgrafi:

Disleksi: Okumada bozulmaların olduğu bir özel öğrenme güçlüğüdür (Morrison, 2017). Bu öğrenme güçlüğü çeşitli şekillerde ortaya çıkabilir. Örneğin; okumada zorluk, okuma hızının yavaş olması, hecelemede zorlanma görülebilir (Morrison, 2017). Yazıda hatalar, ses ve şekil anlamında benzerliği olan b, p, ve d harflerinde karışıklık yaşama, tersten yazmak ve tersten okumak görülen özelliklerdendir (APA, 2013).

Diskalkuli: Matematiksel alanda yaşanan zorlukları içeren özel öğrenme güçlüğüdür (Morrison, 2017). Bu öğrenme güçlüğü matematiksel kavramları tanımada, çarpım tablosunda, sayı saymada ve sembollerini tanımada zorlanmalara sebebiyet verir (Morrison, 2017). Yavaşlık, hatırlama güçlükleri, dokunarak sayma, ezbere yönelme, sıralamada zorlanma karşılaşılan diğer özelliklerdendir (APA, 2013).

Disgrafi: Yazılı ifadenin bozulmasıyla meydana gelen öğrenme güçlüğüdür (Morrison, 2017). Bu öğrenme güçlüğü noktalamada, dil bilgisi ile ilgili konularda, hecelemede, duyulan bilginin yazıya dökülmesi esnasında yaşanan zorluklarla kendini gösterir. El yazısını anlamada

güçlük yaşanabilir (Morrison, 2017). Kalem doğru tutulmayabilir, dikkatte dağınıklık veya dikkatin süresinde kısalma olabilir (APA, 2013).

Özel öğrenme güçlüğü hafif, orta ve ağır olmak üzere üç düzeyde görülür: hafif seviyede problemli duruma karşın verilen destekler ile eğitim süreci sürdürülebilir; orta seviyede ise yoğun bir eğitime ihtiyaç vardır; ağır seviyede ise ciddi bir zorlanma söz konusudur ve yoğun bir eğitim gereklidir (APA, 2013). Öğrenme güçlüğü nedenlerine bakıldığında genetik yapının ve çevresel etmenlerin önemli bir rol oynadığı görülmüştür (Taşlıbeyaz, 2021). Genetik aktarım, doğum esnasında oluşan durumlar, zararlı madde kullanımı, yetersiz beslenme, nörolojik kaynağı olan durumlar ve çevresel faktörler olası nedenler arasındadır (Saraç, 2014).

Öğrenme Güçlüğü Olan Bir Çocuğun Ebeveyni Olmak
Öğrenme güçlüğü tanısı almış çocuklar, okula başladıklarında akademik performans düşüklüğü ile karşılaşmakta ve bu durum hem ailelerini hem de kendilerini etkilemektedir. Bu çocukların zeka kapasiteleri genellikle normal veya normale yakın olduğu için akademik başarısızlıkları sıklıkla aileler üzerinde bir sorumluluk yükü oluşturur (Margalit ve Heiman, 1986).

Transaksiyonel-ekolojik modele göre, öğrenme güçlüğü tanısı olan çocukların ebeveynleri daha düşük kişisel tutarlılık, yüksek anksiyete seviyeleri ve düşük yaşam memnuniyeti yaşamaktadır. Ebeveynlerin çocuklarının öğrenme güçlüğü nedeniyle hissettikleri stres, bu çocuklarda davranışsal bozuklukların ortaya çıkmasına neden olmakta ve sosyal gelişimlerini olumsuz yönde etkilemektedir (Karaaziz, 2020). Ayrıca, öğrenme güçlüğü tanısı almış çocukların ebeveynleri, sosyal gelişim sorunları ve davranışsal problemlerle daha sık karşılaştıklarından, bu durum onların stres seviyelerini de artırmaktadır (Uğuz vd., 2004).

Anne-babalar, doğacak çocuklarının normal bir gelişim göstereceğine dair inanç taşır ve çoğunlukla özel gereksinimlerin olmayacağını düşünmektedirler (Doğru ve Arslan, 2008). Ancak, çocuğun eksiklik düzeyi veya özel gereksinim seviyesi ne olursa olsun, ebeveynlerin bu gerçeği kabullenmeleri zaman alabilir (Cavkaytar vd., 2007). Çocuğun dünyaya gelmesi ve özel gereksinimlerin ortaya çıkmasıyla birlikte, ebeveynler suçluluk, inkar, hayal kırıklığı, depresyon ve stres gibi çeşitli duygusal tepkiler gösterebilmektedir. Ayrıca, maddi yetersizlikler, aile içindeki çatışmalar ve özel gereksinimli çocuğun ihtiyaçlarını karşılama gerekliliği, ebeveynlerde stres ve geleceğe yönelik kaygı yaratmaktadır (Kaner, 2009).

Özel gereksinimli bir çocuğa sahip olmak, aile bireylerinin sorumluluk ve rollerinde önemli değişikliklere yol açmaktadır (Yıldırım, 2007). Bu değişim, çocuğun yarattığı stres, psikolojik ve ekonomik zorluklar, yardım alınacak uzmanların eksikliği ve çevrenin tutumu gibi faktörlerden kaynaklanmaktadır (Evicmen, 1996). Bilal ve Dağ (2005), gelişimsel problemi olan bir çocuğa sahip olmanın aile bireylerini kişisel ve sosyal düzeyde stresle karşı karşıya bıraktığını belirtmektedir (Bilal ve Dağ, 2005). Bu süreçte yaşanan öfke, suçluluk, aşırı koruma ve kaygı gibi duygular, ebeveynlerin çocuklarına karşı benimsedikleri tutumları da etkilemektedir (Varol, 2005). Akkök (2003), özel gereksinimli çocukları olan ailelerle yaptığı çalışmada, aile tepkilerini belirli aşamalar üzerinden açıklamaktadır. Aşama modeline göre, aileler çeşitli süreçlerden geçerek uyum sağlamaya çalışmaktadır.

İlk aşamada inkar, şok, depresyon ve keder yaşanırken; ikinci aşamada suçluluk, öfke, utanç ve kaygı gibi duygular ortaya çıkmaktadır. Üçüncü aşamada ise çözüm arayışları, uyum sağlama ve kabullenme süreçleri gerçekleşmektedir. Ebeveynler, bu travmatik durum için çözüm arayışına girmektedirler (Akkök, 2003).

Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Çocuklarda Depresyon ve Kaygı Üzerine Yapılan Araştırmalar

Depresyon, toplumda yaygın olarak görülen ve çocuklarda da ciddi etkilere sahip bir durumdur. Bu etkiler, ev içinde, sosyal hayatta ve ebeveynlerle geçirilen zamanlarda kendini gösterebilir (Miller, 2002). Öğrenciler üzerinde yapılan araştırmalar, çocukların yaşadığı depresyonun; sınıf durumu, babanın çalışma durumu, gelir seviyesi, kardeş sayısı gibi demografik özellikler ile ailedeki hastalık durumu ve okul başarısı gibi unsurlardan etkilendiğini ortaya koymaktadır (Tümekaya, 1999). Okula başlarken ve devam ederken bazı çocuklarda depresyon belirtileri gözlemlenebilir (Tuğ, 2011). Öğrenme güçlüğü yaşayan çocukların depresyon belirtileri gösterme durumu, bu çocukların risk grubunda olmasından dolayı daha yüksek olabilmektedir (Deniz vd., 2009).

Okul hayatındaki olumsuzluklar ve başarısızlıklarla karşılaşan çocukların, kendilerini suçlama eğiliminde oldukları ve depresyon belirtileri yaşadıkları görülmektedir (Çakmaklı, 1997). Sürekli olumsuzluklar yaşayan çocukların, okuldaki başarısızlıkları, sosyal geri çekilmeleri ve duygusal gelişimdeki sorunlar, depresif belirtilerin artmasına neden olmaktadır (Tuğ, 2011). Eğitim hayatında başarısızlık yaşayan öğrenme güçlüğü olan çocukların, umutsuzluk düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır (Gerede, 2002; Tuğ, 2011). Öğrenme güçlüğü yaşayan çocuklar, diğer çocuklara göre daha fazla depresyon ve kaygı belirtileri göstermektedir (Kempe vd., 2011). Bu çocuklar, stres ve stresle başa çıkma konusunda da zorluklar yaşamaktadır. Bu durum, onların diğer çocuklara göre daha fazla stres hissetmelerine neden olur (Durat vd., 2017).

Tüm bu olumsuz durumlar, çocukların üzerinde baskı hissetmesine, çatışmalara girmesine ve kaygıya kapılmasına yol açabilir. Başarısızlıklar nedeniyle kendilerini suçlama ve utanç duyma gibi duygular yaşayabilirler (Yıldız, 2004). Akademik süreçte yaşanan zorluklara ek olarak, öğrenme güçlüğü yaşayan çocukların kardeşlerinin böyle bir durumu yaşamaması, çocuğun psikolojik sürecini etkileyen bir diğer faktördür (Kadan, 2022). Bu durumda çocuk, kendini yetersiz hissedebilir ya da kardeşleriyle kıyaslamalar yaparak kaygı ve depresyon düzeylerinin etkilenmesine yol açabilir. Bunun tersine, öğrenme güçlüğü yaşamayan bir kardeş, öğrenme güçlüğü olan kardeşine gösterilen ilgiyi gözlemleyerek farklı tepkiler geliştirebilir (Kadan, 2022).

Dahle ve Knivsberg (2014), 9-11 yaş arasındaki 26 disleksili çocuk ile 26 normal gelişim gösteren akranının duygusal ve davranışsal problemlerinin yaygınlığını karşılaştırmıştır. Disleksili çocuklar, normal gelişim gösteren akranlarına göre daha fazla içe dönük (çekilme, kaygı ve depresyon) ve dışa dönük (agresyon, hiperaktivite ve suç işleme) davranış sergilemişlerdir. Öğretmenler, disleksili çocuklarda daha fazla dışa dönük davranış vakası rapor ederken ebeveynler içe dönük davranışların daha yüksek olduğunu bildirmiştir. Bu durum, disleksili çocukların zorlayıcı görevlerle karşılaştıklarında kamu ortamlarında örtülü davranışlar kullanabileceğini veya bu davranışları bir başa çıkma stratejisi olarak

kullanabileceğini göstermektedir (Dahle ve Knivsberg, 2014).

Terras, Thompson ve Minnis (2009), 7-16 yaş arasındaki 68 disleksili olan çocuğun özsaygısı, öz kavramı ve psikososyal uyumunu ebeveyn ve çocuk anketleri ile görüşmeler yaparak araştırmıştır. Özsaygı, genel bir iyilik hali olarak kabul edilirken öz kavram genellikle belirli bir alandaki kendine dair algıları ifade etmektedir (McArthur vd., 2016). Disleksili olan katılımcılarda, eğitimsel yeterlilik alanındaki öz kavramının disleksili olmayan akranlara kıyasla daha düşük olduğu tespit edilmiştir ve duygusal, davranışsal ve sosyal zorlukların disleksili olan katılımcılarda daha yaygın olduğu bulunmuştur. Katılımcının ve ebeveynlerinin disleksiye karşı olumsuz tutumları veya sınırlı anlayışları, düşük özsaygıya etki etmektedir (Terras vd., 2009).

Disleksili olan çocuklarla doğrudan görüşme yaparak gerçekleştirilen çalışmalardan birinde, Eissa (2010) 35 disleksili olan ergen ile 21 disleksili olmayan ergenin okul başarısı, iyilik hali, özsaygı (daha genel bir iyilik hali ölçütü) ve akran ilişkileri üzerindeki disleksinin etkisini araştırmıştır. Disleksili olan ergenler, disleksili olmayan akranlara kıyasla anlamlı şekilde daha yüksek içe dönük ve dışa dönük davranış sergilemiş ve disleksinin özsaygılarını ve akran ilişkilerini olumsuz etkilediğini belirterek "farklı hissetme" duygusu yaşadıklarını ifade etmişlerdir (Eissa, 2010).

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada Özel Öğrenme Güçlüğü tanısı almış çocuklar ve ebeveynlerinin kaygı ve depresyon düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Öğrenme güçlüğü çocuğun akademik başarısını, bilişsel ve dil gelişimini ve sosyal ilişkilerini olumsuz anlamda etkileyen bir öğrenme bozukluğu olarak değerlendiriliriz. Bu güçlüğü yaşayan çocukların ise kendilerini suçlu hissettiği ve depresyona yakalandığı görülmektedir (Tuğ, 2011). Aile içerisinde öğrenme güçlüğü yaşayan bir çocuğun varlığı ebeveynlerinde kaygılı hissetmesine, suçluluk duymasına, strese girmesine, depresyon yaşamasına sebebiyet verebilir ya da bu olguların düzeyini etkiler, ailedeki yükü artırır, ebeveynlerin çocuklarını reddedeceği bir noktaya dahi gidebilir. Özellikle sosyal destek eksikliğine maruz kalan ebeveynler daha fazla örselenir.

Bu ilişkiyi inceleyen çalışmalara bakıldığında ise katılımcıların daha çok kadınlar olduğu erkeklerin daha az katılım gösterdiği ve bununla beraber annelerin sosyal desteği babalara oranla daha fazla gördüğü görülmüştür (Sakız ve Baş, 2019). Ancak yine de sosyal desteğin az olduğu ve bunun da ebeveynlerin psikolojik süreçlerini etkilediği görülmüştür. Özel öğrenme güçlüğünde anne ve çocuğun sürecini ele alan çalışmalar literatürde varken babayı ele alan araştırmaların yapılmadığı ve daha çok anne üzerinden sürecin işlendiği fark edilmiştir. Sürecin değerlendirilmesi noktasında katılımcı çocukların cinsiyet, okul ortalaması, sınıf, kardeş sayısı, tıbbi tanı ya da diğer psikolojik güçlükleri gibi özelliklerine bakıldığı; katılımcı ebeveynlerin ise yaşları, medeni durumları, eğitim seviyeleri, gelir düzeyleri, çocuk sayısı, sosyal destek algıları gibi değişkenlere bakıldığı görülmüştür (Sakız ve Baş, 2019).

Yapılan çalışmalarda da görülen en temel şeyin bilgi eksikliği olduğu ve bu noktada ebeveynlerin bilinçlendirilmesi ve hem çocuğa hem de aileye yönelik

doğru bir tedavi planı oluşturulması önem arz etmektedir (Abd rauf vd., 2021). Özellikle annelerin sürece daha çok dahil olması babanın süreçteki varlığının azlığı da görülen diğer bir unsurdur (Koçbaker ve Karamuklu, 2022). Bu noktada da ebeveyn depresyonu incelenirken anneye bakıldığında yalnızca çocukta kaynaklı bir sürecin mi olduğu yoksa sosyal destek azlığı, bakım sorumluluğunun sadece anneye bırakılması gibi ev içi dinamiklerin ve çevresel etkenlerin de sürecin şiddetini artırıp artırmadığı üzerinde durulmalıdır. Bu anlamda daha bütüncül bir perspektiften bakılması çok daha işlevsel olacaktır. Tanı konduktan sonra eşlerin birbirlerini de suçladığı görülmüştür bu durum da yaşanan kaygı ve depresyonu daha fazla arttırmaktan öteye geçmeyecektir.

Pek çok eğitimci, öğrenme güçlüğü olan bireylere karşı olumsuz tutumlara sahiptir ve bu bireylerin daha az zeki, öğretmesi daha zor veya tembel olduğuna inanmaktadır (Lisle ve Wade, 2014). Örneğin, disleksi gibi spesifik öğrenme güçlüğü olan hem çocuklar hem de yetişkinler, kendilerine resmi bir teşhis konulmadan önce aptal, kopya çeken, tembel veya dikkatsiz olarak kalıplaşmıştır (Denhart, 2008; McNulty, 2003; Siegel, 2013; Siegel, 2016), bu da bu bireylerde görülen okul fobisine ve sınava girme korkusuna katkıda bulunabilir (Lodygowska ve Czepita, 2012). Bu tutumlar gelişimsel disleksi ile ilgili duygusal deneyime katkıda bulunur ve dolayısıyla yaşam sonuçlarının belirlenmesinde önemli bir rol oynar. Öğretmenlerin tutumları öğrenme güçlüğü olan öğrenciler üzerinde etkili olabilir. Disleksiye karşı olumsuz bir tutuma sahip öğretmenlerin, disleksi olan öğrencilere yazma başarısına ilişkin daha düşük puanlar verdikleri ve bunun da öğrencilerin gerçek yazım başarısını etkilediği bulunmuştur (Hornstra, Denessen, Bakker, Bergh ve Voeten, 2010).

Unutulmamalıdır ki her çocuğun süreci, gelişim düzeyi ve öğrenme yapısı birbirinden çok farklıdır dolayısıyla bu güçlüğü olan çocuklara sahip ebeveynlerin sabırlı ve anlayışlı olması, başkalarıyla karşılaştırma yapmamasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu süreçte okul ve aile iş birliği halinde olmalı ve odak nokta çocuğun iyilik hali olmalıdır. Özellikle öğretmenlerinde öğrenme güçlüğü tanısı almış çocuklarla nasıl ilerleyecekleri noktasında doğru bilgilendirmeleri almış olması çok önemlidir; çünkü çocuğun eğitim hayatını etkileyen en önemli etkenlerden biri de öğretmenleridir. Ailelere doğru bir psikoeğitim verilmesi ve hem çocuk hem de ebeveynler için psikoterapi önemli bir husustur. Doğru bir psikoeğitim, sosyal ve psikolojik destek ve tedavi planı ile yaşanan kaygı ve depresyon düzeyinin de azalacağı

düşünülmektedir. Öğrenme güçlüğü yaşayan çocuk ve ailelerinin hem bu bozukluğu daha iyi anlayabilmeleri hem de yaşadıkları kaygı ve depresyon ile ilgili bir psikoeğitimden geçmeleri önerilebilir. Bir diğer öneri de bu güçlüğü sahip çocukların deneyimlenen bu bozukluğu en az zorlukla atlatabilmeleri için ailelerle işbirliği içerisinde olarak çocukların psikoterapi almalarıdır (Kartöz, 2016).Tüm bunlara bakıldığında kaygının ve depresyonun kişiliğin gelişimi ve öğrenmedeki etkisi de göz önünde bulundurulduğunda, öğrenmede güçlük yaşayan çocukların kaygı ve depresyon belirtileri göstermesinin sıklıkla karşılaşılan bir durum olduğu düşünülmektedir Bundan dolayı çocukta kaygı ve depresyonu tetikleyen etkenlerin belirlenmesi oldukça önemlidir (Deniz vd., 2009). Bu aşamada ise okulda görev yapan psikolojik danışmanların bu çocuklarla bireysel görüşme yapmalarının yararlı olacağı düşünülmektedir (Görgü, 2017).

Beyannameler

Etik Onayı ve Katılım Onayı

Yürütmüş olduğum bu çalışma literatür taraması ve derlemedir. Herhangi bir katılımcı kitlesinden veri toplanmamıştır. Dolayısı ile üniversite etik komisyonundan izin gerektirmemektedir.

Yayın İzni

Yayın izni dergiye devredilmiştir.

Veri ve Materyallerin Mevcudiyeti

Çalışma alan yazının taranması ile oluşmuştur. Dolayısı ile herhangi bir veri kullanılmamıştır. Ancak talep edilmesi halinde taranan makaleler ibraz edilebilir.

Çıkar Çatışması

Hakemlik ve editörlük sürecinde çıkar çatışmasına mahal verecek herhangi bir durum söz konusu değildir.

Finansman

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde herhangi bir kuruluştan finansal destek alınmamıştır.

Yazar Katkıları

AÇ, makalenin konsept ve tasarımı oluşturmuştur ve süpervizyonunu gerçekleştirmiştir. ŞT ve DA, literatür taraması, yorumlama yapmıştır son olarak ŞT kritik revizyon aşamalarını yürütmüştür.

Kaynaklar

- Abd Rauf, A. A., Akmar Ismail, M., Balakrishnan, V., Cheong, L. S., Admodisastro, N. I., & Haruna, K. (2021). Analysis of support for parents in raising children with dyslexia. *Journal of Family Issues*, 42(2), 276-292.
- Darıca, N., Abidoğlu, Ü., & Gümüşçü, Ş. (2005). *Otizm ve otistik çocuklar* (4. baskı). İstanbul: Özgür Yayınları.
- Altuğ-Özsoy, S., Özkahraman, Ş. ve Çallı, F. (2006). Zihinsel engelli çocuk sahibi ailelerin yaşadıkları güçlüklerin incelenmesi. *Aile ve Toplum*, 8(3), 69-79.
- Akkök, F. (2003). *Bayan perşembeler, farklı özelliği olan çocuk anneleri ile yapılan psikolojik danışma gruplarının ardından*. İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım.

- Avşar, H., & Cankaya, Ö. (2021). Çocuklardaki disleksi sorununun iletişim açısından analizi: ilköğretim çağındaki dislektik çocukların iletişim problemleri. *İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 59-86.
- Bilal, E., & Dağ, İ. (2005). Eğitilebilir zihinsel engelli olan ve olmayan çocukların annelerinde stres, stresle başa çıkma ve kontrol odağının karşılaştırılması. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 12(2), 56-68.
- Coşkun, Y., & Akkaş, G. (2009). Engelli çocuğu olan annelerin sürekli kaygı düzeyleri ile sosyal destek algıları arasındaki ilişki. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 213-227.

- Caykaytar, A., Batu, S. ve Beklan, O. (2007). Gelişimsel Geriliği Olan Çocuğa Sahip Ailelerin
- Sosyo-Ekonomik ve Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkiler. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 79-96.
- Çakmaklı, K. (1997). *Psikososyal sağlığın korunması*. İstanbul: Deha Matbaacılık.
- Denhart, H. (2008). Deconstructing barriers: Perceptions of students labeled with learning disabilities in higher education. *Journal of learning disabilities*, 41(6), 483-497.
- Deniz, M. E., Yorgancı, Z. ve Özyeşil, Z. (2009). Öğrenme güçlüğü görülen çocukların sürekli kaygı ve depresyon düzeylerinin incelenmesi üzerine bir araştırma. *İlköğretim Online*, 8 (3), 694-708.
- Doğan, H. (2018). Özgül öğrenme güçlüğü gösteren çocuklar. N. Aral ve F. Gürsoy (Eds.). *Özel gereksinimli çocuklar ve eğitimleri: Özel gereksinimli çocuklar*. Ankara: Hedef Yayınları.
- Erden, G., Kurdoğlu, F. ve Uslu, R. (2002). İlköğretim okullarına devam eden Türk çocuklarının sınıf düzeylerine göre okuma hızı ve yazım hataları normlarının geliştirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 13(1), 5-13.
- Espin, L., García, I., del Pino Sánchez, M., Román, F., & Salvador, A. (2019). Effects of psychosocial stress on the hormonal and affective response in children with dyslexia. *Trends in Neuroscience and Education*, 15, 1-9.
- Evcimen, E. (1996). *Zihin Engelli Çocuğu Olan Ailelerin (Anne Ve Babaların) Gereksinimlerinin Belirlenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Gerede, A. (2002). *İlköğretimde okuyan çocukların umutsuzluk düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Görgü, E. (2017). Özgül öğrenme güçlüğü tanımlı çocuklarla yapılan grupla psikolojik danışmanın çocukların depresyon ve kaygı düzeylerine etkisi. *Turkish Studies*, 12(33), 197-212.
- Gür, G. (2013). *Disleksili bireylerde erken tanı konmasının önemi ve disleksi eğitimlerinde yurt içi ve yurt dışı uygulamaların incelenmesi ve karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Hornstra, L., Denessen, E., Bakker, J., Bergh, L., & Voeten, M. (2010). Teacher attitudes toward dyslexia: Effects on teacher expectations and the academic achievement of students with dyslexia. *Journal of Learning Disabilities*, 43(6), 515-529.
- Kaner, S. (2009). *Aile Katılımı ve İşbirliği*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Kartöz, M. (2016). *Özgül öğrenme güçlüğü olan çocuklar ile sağlıklı çocukların anksiyete ve depresyon düzeyleri açısından karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Hasan Kalyoncu Üniversitesi: Gaziantep Üniversitesi.
- Kaya, Ö. M. (2002). *Okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan programlara ailelerin ilgi ve katılımları ile okulöncesi eğitim kurumlarının aile eğitimine katkısı konusunda anne baba görüşleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Kempe, C., Gustafson, S., Samuelsson, S. (2011). A Longitudinal Study of Early Reading Difficulties and Subsequent Problem Behaviors. *Scandinavian Journal of Psychology*, 52(3), 242-50.
- Kurtbeyoğlu, Z., & Demirtaş, V. Y. (2020). Özel öğrenme güçlüğü tanımlı çocuğu olan anne-babaların algılanan sosyal destek ve depresyon düzeyleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (50), 228-242.
- Kring M. A. ve Joanson L. S., (2017). *Anormal Psikolojisi*. (Ed. Muzaffer Şahin). İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Laura, S. M., Fuchs Lynn, S. and Fuchs Douglas, P. (2005). Assisted Learning Strategies For English Language Learners With Learning Disability. *Exceptional Children*, 71(3), S.231247.
- Lisle, K., & Wade, T. J. (2014). Does the presence of a learning disability elicit a stigmatization? *British Journal of Education, Society & Behavioural Science*, 4(2), 211-225.
- Lodygowska, E., & Czepita, D. (2012). School phobia in children with dyslexia. *Annales Academiae Medicae Stetinensis*, 58(1), 66-70.
- Miller, J. A. (2002). *Çocuklarda depresyon*, (çev: M. Işık). İstanbul: Özgür Yayınları.
- Morrison J. (2017). *DSM-5'i kolaylaştıran "Klinisyenler için tanı rehberi"*. (Ed. Muzaffer Şahin). İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Sakız, H., & Baş, G. (2019). Öğrenme güçlüğü yaşayan çocuklarda ve ebeveynlerinde yaşam kalitesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 20(1), 53-72.
- Salman, U., Özdemir, S., Salman, A. B., & Özdemir, F. (2016). Özel öğrenme güçlüğü "Disleksi". *İstanbul Bilim Üniversitesi Florence Nightingale Tıp Dergisi*, 2(2), 170-176.
- Saraç, S. (2014). Okuma güçlükleri ve disleksi. *Psikoloji Çalışmaları*, 34(1), 71-77.
- Sharma, G. (2004). A Comparative study of the personality characteristics of primary school students with learning disabilities and their non learning disabled peers. *Learning Disability Quarterly*, 27(3), 127-140.
- Siegel, L. (2013). *Understanding dyslexia and other learning disabilities*. Vancouver, BC: Pacific Educational Press.
- Siegel, L. (2016). Not stupid, not lazy: Understanding dyslexia and other learning disabilities.
- Stigmatization? *British Journal of Education, Society & Behavioural Science*, 4(2), 211-225.
- Theodoridou, D., Christodoulides, P., Zakopoulou, V., & Syrrou, M. (2021). Developmental dyslexia: Environment matters. *Brain sciences*, 11(6), 782.
- Taşlıbeyaz, H. F. (2021). *Öğrenme güçlüğü açısından risk grubunda olan öğrencilerin belirlenmesine yönelik ölçme aracı geliştirme çalışması*. (Yayınlanmamış doktora tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Tümekaya, S. (1999). İlköğretim Okullarındaki Öğretmen ve Öğrencilerin Depresyon Belirtilerinin Araştırılması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(7), 77-95.
- Türk, A., Öztürk, M., & Bilican-Gökkaya, V. (2022). Investigation of the Relationship Between Depression, Anxiety, Stress and Future Anxiety by Canonical Correlation Analysis, Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology, 4(3): 262-270
- Ozokcu, O. (2018). Investigation of peer relationships of children with and without special needs in the preschool period. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 10(2), 92-105.
- Varol, N. (2005). *Aile eğitimi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Yıldız, S. (2004). Öğrenme güçlüğü olan çocukların psikososyal özellikleri, sorunları ve eğitimi. *HAYEF Journal of Education*, 1(2), 169-180.

REVIEW ARTICLE / DERLEME YAZISI

Treatment of Generalized Anxiety Disorder with Cognitive Behavioral Therapy: A Case Study

Yaygın Anksiyete Bozukluğunun Bilişsel Davranışçı Terapi ile Tedavisi: Bir Vaka İncelemesi

Yağmur Sena Balkesen¹, Meryem Karaaziz²

Abstract:

This article examines the experience of a 16-year-old high school student, Mr. B, who has been dealing with generalized anxiety disorder and the application of Cognitive Behavioral Therapy (CBT) in his treatment process. Mr. B faced various challenges, including family conflicts, peer bullying, and identity questions, all of which negatively impacted his emotional balance and overall quality of life. Through the course of treatment, CBT provided methods for managing negative thoughts and improving stress-coping skills, resulting in significant progress. The study details how CBT helped reduce Mr. B's anxiety, restore emotional stability, and address the difficulties he faced in social relationships. Therapeutic interventions aimed to strengthen both his psychological and social functioning, leading to positive outcomes. This case highlights the effectiveness of CBT in treating anxiety disorders in young individuals and underscores the importance of such clinical practices.

Keywords: Generalized anxiety disorder, cognitive behavioral therapy, peer bullying, sexual identity, stress coping

¹BSc., Near East University, Faculty of Arts and Science, Department of Psychology, Nicosia-Cyprus, Mersin 10 Turkey, E-mail: yagmurbalkesen@icloud.com, Orcid Id: 0009-0001-0548-4513

²Assoc. Prof. Near East University, Faculty of Arts and Science, Department of Psychology, Nicosia-Cyprus, Mersin 10 Turkey, E-mail: meryem.karaaziz@neu.edu.tr, Orcid Id: 0000-0002-0085-612X

Address of Correspondence/Yazışma Adresi: Yağmur Sena Balkesen, Near East University, Faculty of Arts and Science, Department of Psychology, Nicosia-Cyprus, Mersin 10 Turkey, E-mail: yagmurbalkesen@icloud.com

Date of Received/Geliş Tarihi: 23.10.2024, **Date of Revision/Düzeltilme Tarihi:** 25.10.2024, **Date of Acceptance/Kabul Tarihi:** 19.11.2024, **Date of Online Publication/Çevrimiçi Yayın Tarihi:** 25.12.2024

Citing/Referans Gösterimi: Balkesen, Y.S. & Karaaziz, M. (2024). Treatment of Generalized Anxiety Disorder with Cognitive Behavioral Therapy: A Case Study. *European Archives of Social Sciences*, 1(2), 97-103.

© 2024 The Author(s). Published by Cyprus Mental Health Institute / European Archives of Social Sciences (www.eassjournal.com). This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 license which permits use, sharing, adaptation, distribution and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited and is not used for commercial purposes. <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Öz:

Bu makale, 16 yaşındaki bir lise öğrencisi olan Bay B'nin yaşadığı yaygın anksiyete bozukluğunu ve bu süreçte uygulanan Bilişsel Davranışçı Terapi (BDT) yaklaşımını ele almaktadır. Bay B, aile içi çatışmalar, akran zorbalığı ve kimlik sorgulamaları gibi çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalmıştır. Bu deneyimlerin, onun duygusal dengesini ve genel yaşam kalitesini olumsuz etkilediği görülmüştür. Tedavi sürecinde, BDT'nin sağladığı yöntemlerle olumsuz düşüncelerini yönetme ve stresle başa çıkma becerilerini geliştirme yolunda önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Çalışmada, BDT'nin Bay B'nin kaygı düzeyini azaltma, duygusal dengeyi sağlamasına yardımcı olma ve sosyal ilişkilerindeki zorluklarla başa çıkma sürecindeki rolü ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Terapötik müdahaleler, bireyin hem psikolojik hem de sosyal işlevselliğini güçlendirmeyi hedeflemiş ve olumlu sonuçlar elde edilmiştir. Bu vaka, BDT'nin genç bireylerde anksiyete bozukluğu tedavisinde etkili bir yöntem olduğunu vurgulamakta ve bu tür klinik uygulamaların önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yaygın anksiyete bozukluğu, bilişsel davranışçı terapi, akran zorbalığı, cinsel kimlik, stresle başa çıkma.

Giriş

Anksiyete bozukluğu, bireyin yoğun endişe, korku ve gerginlik duygularıyla belirginleşen bir psikiyatrik durumdur. Genellikle yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyen bu bozukluğun, bilişsel davranışçı terapi (BDT) gibi etkili tedavi yöntemleriyle ele alındığı pek çok çalışmada vurgulanmıştır (Beck, Emery, ve Greenberg, 2005). BDT, bireyin düşünce kalıplarını ve bu düşüncelerin davranışları üzerindeki etkilerini anlamaya odaklanan bir terapi yaklaşımıdır. Bu terapi, bireyin anksiyete belirtilerini yönetme becerilerini geliştirmeyi amaçlar. Yaygın anksiyete bozukluğu (YAB) ise uzun süreli, sürekli endişe ve gerginlik duygularının hakim olduğu bir durumdur. DSM-5'e göre, en az altı ay boyunca devam eden aşırı endişe ve kaygı belirtileri YAB'yi tanımlar. YAB'nin bilişsel temelleri, kişinin gelecekle ilgili olumsuz senaryoları sürekli olarak düşünmesine dayanır. Bu düşünceler, bireyin günlük yaşamını etkileyebilir ve işlevselliğini azaltabilir. Bu bağlamda, anksiyete bozuklukları ve BDT ile ilgili literatürde birçok önemli araştırma bulunmaktadır. Örneğin, Beck ve meslektaşları (1985) tarafından geliştirilen BDT'nin anksiyete bozukluklarının tedavisindeki etkinliği üzerine yapılan kapsamlı çalışmalar, bu terapinin yaygın kullanımını desteklemiştir. YAB'nin bilişsel unsurları, bireyin olayları olumsuz bir şekilde değerlendirmesi ve endişe düzeyini artırmasıyla ilişkilidir (Borkovec, Robinson, Pruzinsky ve DePree, 1983). Yaygın anksiyete bozukluğu (YAB), toplumda oldukça yaygın bir durumdur ve birçok araştırma bu bozukluğun yaygınlığını incelemiştir. Örneğin, Kessler, Berglund, Demler, Jin, Merikangas ve Walters (2005) yaptıkları bir çalışmada, Amerika'da YAB'nin yıllık prevalansını %5.7 olarak rapor etmişlerdir. Aynı zamanda, YAB'nin kadınlarda erkeklere göre daha sık görüldüğü ve genellikle ergenlik döneminden itibaren başladığı belirtilmektedir. Başka bir önemli çalışma ise Somers, Goldner, Waraich ve Hsu (2006) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma, YAB'nin genç yetişkinlerde, özellikle de üniversite öğrencileri arasında oldukça yüksek bir prevalansa sahip olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmacılar, bu popülasyonda YAB'nin %20'nin üzerinde bir yaygınlık gösterdiğini bulmuşlardır. Yine literatürdeki bir başka çalışma, Stein, Sareen ve Clark (2017) tarafından yürütülmüştür ve geniş bir yaş aralığındaki katılımcıları içermiştir. Bu çalışma, YAB'nin bireyler arasında farklı sosyoekonomik gruplarda benzer bir şekilde görüldüğünü

ve bu durumun genel yaşam kalitesini etkileyebileceğini vurgulamıştır. Yaygın Anksiyete Bozukluğu (YAB), DSM-5 tarafından belirlenen tanı kriterleri doğrultusunda teşhis edilen bir durumdur. Belirtiler ve tanı kriterleri şu şekildedir: Bireyin günlük yaşamındaki birçok konu hakkında sürekli endişe ve gerginlik hissetmesi, bu endişelerin kontrol edilemez ve orantısız olması, fiziksel belirtiler arasında; bireylerde yaygın olarak kas gerginliği, titreme, terleme, bulantı, mide rahatsızlığı, baş ağrısı gibi somatik şikayetler gözlemlenir. Uykusuzluk sık görülen bir belirtidir ve bu durum sürekli yorgunluk hissine neden olabilir. Zihinsel olarak meşgul olma, dikkatin dağılması ve odaklanma güçlükleri sıkça karşılaşılan semptomlardır. Belirli durumları veya etkinlikleri önlemek amacıyla kaçınma davranışları sergileme eğilimindedirler. Yaygın Anksiyete Bozukluğu'nun (YAB) gelişiminde çeşitli risk faktörleri rol oynayabilir. Genetik yatkınlığın, çocukluk travmalarının, stresli yaşam olaylarının, nörobiyolojik ve çevresel etmenlerin YAB ile ilişkilendirildiği öne sürülmüştür (Roelofs, 2010). Bu faktörlerin bir araya gelerek bu bozukluğun ortaya çıkmasında etkili olduğuna dair araştırmalar bulunmaktadır. Yaygın anksiyete bozukluğunun yaş grupları arasında farklı seyir ve etkiler gösterebileceği konusunda literatürde birçok araştırma bulunmaktadır. Çocuklarda, anksiyete genellikle somatik belirtiler ve geleceğe yönelik aşırı endişeler şeklinde ortaya çıkabilir. Ergenlik döneminde, akran ilişkileri, okul stresi ve kimlik gelişimi gibi faktörlerin anksiyete üzerinde belirleyici etkileri olabilir. Yetişkinlerde ise iş yaşamı, ilişkiler ve genel yaşam stresi, yaygın anksiyete bozukluğunun seyrini etkileyebilir (Kessler vd., 2005). Çocuklarda anksiyetenin belirtileri genellikle somatik olarak ortaya çıkar ve ayrıca ailelerden gelen destek bu dönemde önemlidir (Ginsburg, Becker, ve Keeton, 2008). Ergenlik döneminde, anksiyetenin daha çok içsel belirtilerle ilişkilendiği ve akran ilişkilerinin bu dönemdeki etkisinin belirginleştiği görülmüştür (Beesdo, Knappe ve Pine, 2009). Yetişkinlerde ise anksiyetenin genellikle daha karmaşık ve çeşitli belirtilerle kendini gösterdiği, özellikle sosyal ve işlevsellik açısından etkilerinin daha belirgin olduğu saptanmıştır.

Bu makale, 16 yaşında genç bir birey olan Bay B'nin psikososyal sağlığını ve duygusal dengeyi etkileyen faktörlere odaklanarak, bilişsel davranışçı terapi bağlamında bir değerlendirme sunmayı amaçlamaktadır.

Bay B'nin yaşadığı zorluklar, ailesel geçmişi ve kişisel deneyimleri üzerinden incelenerek, bilişsel davranışçı terapinin bu durumdaki etkili bir tedavi seçeneği olabileceği hipotezi üzerinde durulacaktır. Bay B'nin stresle başa çıkma, duygusal düzenleme ve kimlik gelişimi gibi alanlardaki zorlukları, hem psikolojik hem de fiziksel sağlığına olan etkileriyle birlikte ele alınacaktır. Bu değerlendirme, bilişsel davranışçı terapinin Bay B'nin yaşadığı sorunlara yönelik potansiyel etkilerini anlamak ve tedavi sürecine yönelik rehberlik sağlamak amacı taşımaktadır. Makalede, Bay B'nin yaşadığı durumlar, bilişsel davranışçı terapi perspektifiyle değerlendirilecek ve bu bağlamda önerilen tedavi yöntemleri ele alınacaktır. Amaç; Bay B'nin yaşam kalitesini artırmak ve hem psikolojik hem de fiziksel sağlığına katkıda bulunmak adına bilimsel bir temel oluşturmaktır.

Vaka Öyküsü

Bay B, 16 yaşında lise öğrencisidir. Ailesi ile birlikte yaşayan Bay B'nin 26 yaşında bir abisi vardır. Annesi ev hanımıdır, babası ise inşaat işiyle uğraşmaktadır. Annesi ve babası yaklaşık beş yıl önce boşanmıştır ve iki yıl önce tekrardan evlenmişlerdir. Bu boşanmanın sebebi babasının alkol problemleri ve aile içi yaşanan çatışmalardır. Ebeveynlerinin ayrı kaldıkları bu süre zarfında Bay B, abisi ve annesi ile beraber yaşamıştır. Annesi ve abisinin sürekli tartıştığından bahsetmiştir. Abisinin annesi ile tartışması esnasında, sürekli babasının yanına taşınacağı konusunda tehditler savurduğundan bahsetti. Bay B, uzun bir aradan sonra ebeveynlerinin tekrardan barışmasının temel nedeninin bu olduğunu söylemiştir. Abisine karşı bu konuda hala kızgın olduğunu ve bu durumu sürekli yüzüne vurduğunu paylaşmıştır. Anne ve babanın tekrar bir araya gelmesine rağmen, babası alkol kullanımını devam ettirmekte ve aile içi tartışmalar sürmektedir. Bay B bu durumdan etkilendiğinden dolayı kavga anlarında ailesinin yanında durmak istemediği için kendisini odaya kapatmaktadır. Bay B, okul yaşantısında akran zorbalığına maruz kaldığından bahsetmiştir. Saç stili, kılık kıyafetleri ve konuşma tarzı nedeniyle birçok kez zorbalığa maruz kalmış, ancak kibar yapısı ve tartışmadan kaçınma davranışı sebebiyle sessiz kalarak bu durumla farklı yöntemler ile başa çıkmaya çalışmıştır. Yaşadığı zorbalığa espriler ile karşılık vererek ve kendisini arkadaşlarına esdirmeye çalışarak üstesinden gelmeyi amaçlamıştır. Bu süreç, evde hissettiği güvensizlik duygusunu artırmış ve duygu çöküşleri yaşamasına neden olmuştur. Ailesiyle iletişim kopukluğu yaşadığı için kendisini müzik eşliğinde egzersiz yaparak rahatlatmaktadır. Geçmişte cinsel kimliği konusunda sorgulamalar yaşamış, eşcinsellik düşünceleri üzerine düşünmüş ancak daha sonra asexüel olduğuna karar vermiştir. Romantik ilişkiler kurma konusunda zorlandığından, duygusal bağlar kurma ve sürdürme konusunda sıkıntılar yaşadığından bahsetmiştir. Bu durum, yaşadığı içsel çatışmaları artırmış ve kişisel gelişimini etkilemiştir. Yoğun stres anlarında kalp sıkışması ve ağrısı yaşadığını ifade etmiştir. Ayrıca, sürekli tekrarlayan olumsuz düşünce örüntüleri ve kaygı ile başa çıkma zorluğu yaşamaktadır. Son 8 aydır, aralıklarla gelen enerji patlamaları ve motivasyon kaybı arasında gidip gelerek, duygusal dalgalanmalar yaşamaktadır. Sürekli bir şeyleri yetiştiremeyeceğini düşünüp bu konu hakkında yoğun strese kapılmaktadır. Stres unsuru daha çok okul kaynaklı olmakla beraber, aile içi yaşanan tartışmalarla daha çok tetiklenmektedir.

Yöntem

Bu çalışmanın yöntem bölümü, Bay B'nin durumunu bilişsel davranışçı terapi (BDT) perspektifiyle değerlendirmek ve önerilen tedavi planını tanımlamak adına kullanılan araştırma stratejilerini ele alacaktır. Bay B'nin yaşam koşulları, duygusal zorlukları ve bilişsel süreçleri anlamak için kullanılan yöntemler, katılımcı gözlemler ve yapılandırılmış görüşmeler içermektedir. Bay B'nin durumunu değerlendirmek için çeşitli araştırma yöntemleri kullanılmıştır. İlk olarak, katılımcı gözlemler gerçekleştirilmiş ve Bay B'nin günlük yaşantısındaki davranışları, duygusal tepkileri ve sosyal etkileşimleri detaylı bir şekilde gözlemlenmiştir. Yapılandırılmış görüşmeler 14 seans sürmüş olup, Bay B ile birebir gerçekleştirilerek, yaşadığı stres, duygusal zorluklar ve bilişsel süreçleri hakkında derinlemesine bilgi alınmıştır. Bu görüşmeler, genç bireyin yaşamındaki önemli olayları, duygusal tepkilerini ve bu tepkileri yönetme stratejilerini anlamak adına kapsamlı bir değerlendirme sağlamıştır. Bu yöntemler, bilişsel davranışçı terapi (BDT) uygulamasına dayalı olarak Bay B'nin yaşadığı zorlukları anlamak, tanımlamak ve tedavi planını oluşturmak adına kullanılmıştır. Yapılan bu değerlendirmeler, Bay B'nin genel tıbbi ve psikososyal durumunun detaylı bir portresini çizmeye yönelik olup, terapötik müdahalelerin daha etkin bir şekilde planlanabilmesini sağlamaktadır. Bay B'nin gizliliği sağlanarak, kendisine verilen bilgiler sadece tedavi sürecinde yer alan profesyonellerle paylaşılmıştır. Bay B'nin bilgileri, yasal ve etik sınırlar içerisinde paylaşılmış ve sadece tedavi süreci için gerekli kişilerle sınırlı tutulmuştur. Elektronik ortamda saklanan bilgiler, güvenli bir şekilde korunmuş ve sadece yetkili kişilerin erişimine açık olmuştur. Bay B, tedavi süreci ve aşamaları hakkında detaylı bir şekilde bilgilendirilmiştir ve yazılı onam formu imzalatılmıştır.

Psikoterapi Süreci

Seans 1-3: Tanı ve Güven İnşası

İlk seanslarda, Bay B'nin genel durumu değerlendirilmiş ve terapötik ilişki kurulmaya çalışılmıştır. Geçmişteki aile dinamikleri, boşanma, tekrar birleşme, babasının alkol problemleri gibi önemli olaylar detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Bay B'nin hissettiği güvensizlik duyguları ve aile içi kopukluklar üzerinde durulmuştur. Stresle baş etme, duygularını kontrol altında tutma ve dikkatini toplama güçlükleri ele alınmıştır. Anksiyete günlüğü tutması için ödev verilmiştir, bunun üzerinden günlük değerlendirilmeler yapıp kaygıyı tetikleyen olaylar yeniden değerlendirilmiştir.

Seans 4-8: Akran Zorbalığı ve Başa Çıkma Stratejileri

Bu seanslarda, Bay B'nin okul yaşantısındaki akran zorbalığına odaklanılmış ve bu durumla baş etme stratejileri ele alınmıştır. Öncelikle, Bay B'nin akran zorbalığına maruz kaldığı durumlar detaylı bir şekilde değerlendirilmiştir. Hangi durumların daha sık tekrarlandığı, zorbalığın yoğunluğu ve etkileşimde bulunduğu arkadaşlarının belirlenmesi süreci gerçekleştirilmiştir. BDT (Bilişsel Davranışçı Terapi) yöntemleri kullanılarak, Bay B'nin olumsuz düşünce örüntülerini tanımlama ve değiştirme becerileri üzerinde yoğunlaşmıştır. Zorbalıkla ilgili olarak Bay B'nin zihninde oluşan olumsuz düşüncelerin neler olduğu belirlenmiş ve bu düşüncelerin gerçeklikle ne kadar uyumlu olduğu sorgulanmıştır. Bay B'nin zorbalığa karşı geliştirdiği esprili yanıtlar, onun duygusal gücünü koruma stratejileri olarak ele alınmıştır. Bu yanıtların ona nasıl bir

koruma sağladığı, ancak aynı zamanda uzun vadede duygusal sağlığına etkileri üzerine konuşulmuştur. Ayrıca, Bay B'nin akranlarıyla ilişkileri ve arkadaşlarına karşı tutumu detaylı bir şekilde gözden geçirilmiştir. Hangi durumların onu olumsuz etkilediği, bu etkileşimlerin duygusal durumuna nasıl yansıdığı üzerinde durulmuştur. Bu noktada, olumlu ve sağlıklı arkadaşlık ilişkilerinin nasıl kurulabileceği, empati ve iletişim becerileri üzerine odaklanılmıştır. Seanslar, Bay B'nin akran zorbalığına karşı daha sağlıklı başa çıkma stratejileri geliştirmesi amacıyla yönlendirilmiştir. Bu çerçevede, duygusal düzenleme ve özsaygıyı artırmaya yönelik pratik teknikler uygulanmıştır. Bu stratejilerin günlük yaşamına nasıl entegre edilebileceği ve olumlu sonuçların nasıl takip edileceği konularında Bay B ile işbirliği yapılmıştır.

Seans 9-11: Cinsel Kimlik ve Duygusal Bağlantılar

Bu seanslarda, Bay B'nin cinsel kimlik sürecine odaklanılmış ve bu alandaki duygusal bağlantılar ele alınmıştır. Bay B'nin cinsel kimlik konusundaki düşünceleri ve duygusal bağlantı kurma zorlukları detaylı bir şekilde değerlendirilmiştir. Öncelikle, Bay B'nin eşcinsellik düşünceleri ve bu düşüncelerle başa çıkma süreci ele alınmıştır. Hangi faktörlerin bu düşünceleri tetiklediği, Bay B'nin bu düşünceleri nasıl deneyimlediği ve çevresel etkenlerin bu süreçteki rolü üzerinde durulmuştur. Aseksüellikle barışma süreci incelenerek, Bay B'nin bu kimlikle uyum sağlama ve bunu kabullenme süreci detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Bu süreçteki içsel çatışmalar, duygusal zorluklar ve bu konudaki olası toplumsal etkileşimler üzerinde durularak, Bay B'nin bu süreci nasıl yönettiği ve bu alanda kaydettiği ilerlemeler değerlendirilmiştir. Duygusal bağlantılar ve romantik ilişkilerle ilgili olarak Bay B'nin yaşadığı zorluklar ve bu alandaki içsel çatışmalar açılmıştır. Romantik bağlantılar kurma konusundaki sıkıntıları ve duygusal bağları sürdürme zorlukları üzerinde durularak, bu konuda nasıl desteklenebileceği ve gelişim sağlanabileceği konularında çalışılmıştır. Seanslar, Bay B'nin cinsel kimlik ve duygusal bağlantılar konusundaki içsel deneyimlerini anlaması, kabullenmesi ve sağlıklı bir şekilde yönetebilmesi için yönlendirilmiştir. Bu süreçte, terapist ile yapılan işbirliği ve destekle Bay B'nin bu alanlardaki güçlükleri aşma çabalarına odaklanılmıştır.

Seans 12-14: Başa Çıkma Stratejileri ve Gelecek Planlaması

Bu seanslarda, Bay B'nin yoğun stres anları, kalp sıkışması ve olumsuz düşünce örüntülerine odaklanılmıştır. BDT kullanılarak başa çıkma becerileri üzerinde çalışılmış ve bu stratejilerin etkinliği vurgulanarak Bay B'nin stresle baş etme yöntemleri öğretilmiştir. Seanslarda, aile içi tartışmaların tetikleyici etkileri ele alınarak, aile içinde daha sağlıklı iletişim kurma becerileri geliştirilmiştir. Bay B'nin aile içindeki deneyimleri ve bu deneyimlerin onun stres düzeyi üzerindeki etkileri detaylıca değerlendirilmiştir. Aile üyeleriyle gerçekleştirilen bazı seanslarda, iletişim becerileri ve anlayışın artırılması hedeflenmiştir. Terapi sürecinde kaydedilen ilerlemeler değerlendirilerek, Bay B'nin stresle başa çıkma stratejilerini geliştirmedeki başarıları vurgulanmıştır. Terapist ile birlikte belirlenen hedeflere ulaşıldığında, Bay B'nin bu süreçte nasıl daha etkili bir başa çıkma becerisi kazandığı ve yaşamındaki stresle nasıl daha sağlıklı bir şekilde baş ettiği ele alınmıştır. Terapinin sonlandırılmasında, Bay B'nin bu dönemde kazandığı başa çıkma stratejilerini günlük yaşamında uygulamaya geçirme konusundaki kararlılığı

üzerinde durulmuştur. Gelecek planlaması, Bay B'nin bu kazanımları sürdürmesi, olası zorluklarla başa çıkabilmesi ve kişisel gelişimine odaklanabilmesi üzerine şekillendirilmiştir. Terapinin başarıyla sonlandırılmasının ardından, Bay B'nin gelecekteki ihtiyaçları ve hedefleri değerlendirilmiş ve gerekirse destek alabileceği kaynaklar hakkında bilgilendirilmiştir. Terapi sürecinde gösterdiği çaba ve elde ettiği başarılar olumlu yönde bir değişimle sonuçlanmıştır.

Tanı

Yaygın Anksiyete Bozukluğu (YAB), sürekli endişe, gerginlik ve kontrol edilemeyen kaygı duygularının en az altı ay boyunca devam ettiği bir psikiyatrik durumu ifade eder. Bu tanı, Bay B'nin yaşantısındaki sürekli endişe, somatik şikayetler, uykusuzluk ve odaklanma güçlükleri gibi belirgin semptomlarını kapsar (Karamustafalıoğlu ve Yumrukçalı, 2011). Yapılan değerlendirmeler, diğer potansiyel bozuklukları ayırmak için önemlidir. Ayırıcı tanılarda dikkate alınan bozukluklar arasında karışık anksiyete ve depresif bozukluk, anksiyete bozukluğu ve panik bozukluk bulunmaktadır. Karışık anksiyete ve depresif bozukluk, genellikle anhedoni (herhangi bir eylemden keyif alamama), enerji kaybı ve değersizlik hissi gibi belirgin depresif semptomları içerir. Bay B'nin durumunda, sürekli endişe ve gerginlik odaklı semptomlar bu bozukluğa uymaz (Türkçapar, 2004). Panik bozukluğu, tekrarlayan ve beklenmeyen panik atakları ile karakterizedir. Bay B'nin yaşamındaki belirtiler göz önüne alındığında, sürekli endişe ve genel gerginlik durumunun yanı sıra, beklenmedik panik ataklarının belirtileri de belirgin değildir. Panik ataklar, genellikle kalp çarpıntısı, terleme, titreme, nefes darlığı, göğüs ağrısı, mide rahatsızlığı ve kontrol kaybı gibi fiziksel semptomları içerir. Bu belirtiler, panik bozukluğu tanısı konulmasında önemli rol oynar (Sevinçok, 2007). Bay B'nin yaşam hikayesinde sürekli endişe, gerginlik ve motivasyon kaybı belirtileri daha baskınken, beklenmedik panik ataklarına dair açık bir öykü belirgin değildir. Anksiyete bozukluğuna bakıldığında ise Bay B'nin yaşantısındaki belirtiler ve özellikler göz önüne alındığında, Yaygın Anksiyete Bozukluğu (YAB) tanısıyla daha uyumlu görünmektedir. Anksiyete bozuklukları genel olarak aşırı endişe, korku ve gerginlik durumlarını içerir. Ancak, YAB, genellikle belirli bir duruma veya stres kaynağına bağlı olmaksızın sürekli endişe ve gerginlikle karakterizedir. Bay B'nin yaşamındaki endişe, genel bir huzursuzluk ve kontrol edilemeyen bir şekilde devam eden bir durumu yansıtmaktadır. Anksiyete bozuklukları genellikle belirli durumlarla sınırlıdır ve bu durum ortadan kalktığında belirtiler de azalır. Oysa YAB, genellikle genel bir endişe hali taşır ve spesifik bir durumla ilişkilendirilemez (Konkan, Şenormancı, Güçlü, Aydın ve Sungur, 2013). Bu, Bay B'nin yaşantısındaki sürekli endişeyi ve genel gerginlik durumunu daha iyi açıklar. Bu nedenle, anksiyete bozukluğu tanısı, Bay B'nin semptomlarına daha az uyumlu görünmektedir. YAB tanısı, yaşamındaki genel endişe ve gerginlik durumunu daha iyi yansıtmaktadır. Dikkate alınan diğer durum ise normal kaygı halidir, kişinin günlük yaşamındaki streslere veya belirli bir duruma uyum sağlamak amacıyla ortaya çıkan doğal bir tepkiyi ifade eder. Ancak, bu durum, Yaygın Anksiyete Bozukluğu (YAB) tanısı ile ayrılmalıdır (Suadiye ve Aydın, 2009). Bay B'nin yaşantısındaki sürekli endişe, somatik şikayetler, uykusuzluk ve odaklanma güçlükleri gibi belirgin semptomlar, normal anksiyete düzeyinden daha fazla şiddetlidir ve günlük yaşamını olumsuz yönde etkiler. YAB, kişinin normal

kaygı durumunu aşan, sürekli ve kontrol edilemeyen endişeyle karakterizedir. Normal anksiyete durumu, genellikle belirli bir stres unsurunun varlığına dayanır ve bu stres unsuru ortadan kalktığında belirtiler azalır. Oysa YAB'de endişe genellikle belirli bir duruma odaklanmaz ve altta yatan neden belirsizdir (Ersoy, Edirne ve Oğuz, 2003). Bu nedenle, Bay B'nin yaşantısındaki semptomlar, süreklilik, şiddet ve genel yaşam kalitesini belirgin şekilde

Tedavi Planı Etkinliği ve Beklenen Değişiklikler

etkileme açısından normal anksiyete durumunu aşmaktadır. Bu ayırıcı tanıları göz önüne alındığında, Bay B'nin semptomları en uygun şekilde Yaygın Anksiyete Bozukluğu tanısı ile açıklanabilir. Bu değerlendirme, DSM-5 tanı kriterlerine dayanarak doğru tanı konulmasına ve etkili bir tedavi planının oluşturulmasına yardımcı olacaktır.

Tedavi Hedefi	Strateji ve Aktiviteler	Rasyonel ve Beklenen Sonuçlar
Anksiyetenin İncelenmesi ve Tanımlanması	-Bireysel görüşmelerde anksiyete belirtilerini tanımlamak.	Anksiyetenin belirtilerini anlamak, öncelikli hedefi belirlemek
	-Anksiyete günlüğü tutarak tetikleyicileri belirlemeye yönlendirmek.	
	-Bireyin fiziksel ve duygusal tepkilerini gözlemlemesini sağlamak	
Bilişsel Değerlendirme ve Yeniden Yapılandırma	-Anksiyeteye neden olan düşünme kalıplarını belirlemek.	Olumsuz düşünce kalıplarının farkındalığını artırarak, bilişsel değişim sağlamak.
	-Mantıklı olmayan ve aşırı genelleme içeren düşünceleri tespit etmek.	
	-Danışan ile düşünceleri sorgulayarak, alternatif bakış açıları geliştirmek.	
Stresle Başa Çıkma Becerilerinin Güçlendirilmesi	-Derin nefes alma ve gevşeme teknikleri öğretmek	Stres anlarında kullanabileceği etkili başa çıkma stratejileri oluşturmak.
	-Problemleri parçalara ayırarak, adım adım çözme becerilerini geliştirmek.	
	-Pozitif düşünceler ve rahatlatıcı aktivitelere teşvik etmek.	
Anksiyetenin Yeniden Değerlendirilmesi	-Anksiyete günlüğü üzerinden günlük değerlendirmeler yapmak.	Anksiyete düzeyindeki değişiklikleri izleyerek, ilerlemenin gözlemlenmesini sağlamak.
	-Danışanı, günlük yaşam olaylarını daha objektif bir şekilde değerlendirmesine teşvik etmek.	
	-Başarılarını ve başa çıkma stratejilerini vurgulayarak motivasyonu artırmak.	

Bu tablo, Bay B'nin bilişsel davranışçı terapi çerçevesinde ele alınan tedavi planını detaylandırır. Tedavi sürecinde bu stratejilerin kullanılması, bireyin anksiyete düzeyini azaltmaya, düşünce kalıplarını olumlu yönde değiştirmeye ve sağlıklı başa çıkma becerilerini güçlendirmeye yönelik bir rehberlik sağlamaktadır.

Süreç Değerlendirmesi

Bay B'nin geçmiş yaşantısı, aile dinamikleri ve yaşadığı zorluklar hakkında kapsamlı bir başlangıç değerlendirmesi yapılmıştır. Bay B ile birlikte belirli hedeflere odaklanılarak terapi planı oluşturulmuştur. Bay B'nin

cinsel kimliği üzerine yaşadığı sorgulamalar ve asexual kimliğine dair karar süreci ele alınmıştır. Akran zorbalığına karşı başa çıkma stratejileri ve aile içi iletişim kopukluğu üzerinde odaklanılarak terapötik çalışmalar yapılmıştır. Yoğun stres anları, duygusal dalgalanmalar ve motivasyon kaybına yönelik terapötik müdahaleler gerçekleştirilmiştir. Bilişsel davranışçı terapi yöntemlerini kullanarak Bay B'nin olumsuz düşünce örüntülerini tanımasına ve değiştirmesine yardımcı olunmuştur. Bay B'nin motivasyon düzeyi ve terapi sürecinde kaydedilen ilerlemeler düzenli olarak değerlendirilmiştir.

Tartışma

Uzmanlar ve araştırmacılar, ergenlerde görülen kaygı bozukluklarının fizyolojik, davranışsal ve bilişsel yönleriyle çok boyutlu bir yapı oluşturduğuna inanmaktadırlar (Kendall, Chansky ve Freidman, 1990). Bilişsel yönleri açıklamaya çalışan modeller, hatalı ya da olumsuz düşünce biçimlerini vurgulamaktadır. Ergenlerde depresyon ile ilişkilendirilen veya depresif semptomları önceden haber veren bilişsel yanılsamalara dair yapılmış birçok araştırmaya rağmen (Garber, Keiley, ve Martin 2002), bunlarla anksiyete arasındaki ilişki üzerine yapılmış çalışmalar daha sınırlıdır (Weems ve Watts 2005). Yapılan bilişsel davranışçı terapi (BDT) odaklı tedavi planı, literatürdeki benzer çalışmalar ve araştırmalara dayanarak tasarlanmıştır. Tedavi sürecinde gözlemlenen değişiklikler, Bay B'nin bilişsel, duygusal ve davranışsal düzeydeki iyileşme belirtileriyle örtüşmektedir. Öncelikle, terapötik seansların başlangıcında Bay B'nin güven inşa sürecine odaklanılmıştır. Aile geçmişi ve duygusal bağlam üzerinde yapılan çalışmalar, literatürdeki benzer vakalardan elde edilen verilerle desteklenerek, ailenin rolünün terapi sürecindeki önemine vurgu yapmıştır. Akran zorbalığına yönelik başa çıkma stratejileri konusundaki seanslar, BDT'nin etkili olduğu birçok çalışmayla uyumludur (Garaigordobil ve Martínez-Valderrey, 2016). Bay B'nin zorbalığa karşı esprili yanıtlar geliştirmesi, özsaygısını koruma ve olumsuz düşüncelerle başa çıkma becerilerini güçlendirme açısından önemlidir. Cinsel kimlik ve duygusal bağlantılar konusundaki seanslar, literatürdeki cinsellik ve kimlikle ilgili çalışmalarla uyumlu bir şekilde yürütülmüştür (Savin-Williams, 2005). Bay B'nin cinsel kimliği üzerine düşünme ve asexüellikle barışma süreci, terapötik müdahalelerin kişisel gelişim üzerindeki olumlu etkilerini göstermektedir. Stres ve başa çıkma stratejileri üzerine yapılan çalışmalar, terapi sürecindeki bu odaklanmanın etkinliğini desteklemektedir (Hofmann, Asnaani, Vonk, Sawyer ve Fang, 2012). Bay B'nin stresle başa çıkma konusundaki gelişmeler, BDT'nin bireyin zorlayıcı durumlarla baş etme becerilerini güçlendirmede etkili olduğunu göstermektedir. Bu tedavi süreci, genel olarak bilişsel davranışçı terapisinin genç bireylerde ve özellikle anksiyete bozuklukları üzerindeki etkinliğini destekleyen birçok literatürle uyumludur (Kendall vd., 2004). Ancak, ilerleme değerlendirmesi ve gelecek planlaması aşamasında daha fazla uzun vadeli çalışmaya ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Sonuç olarak, Bay B'nin tedavi sürecinde gözlemlenen değişiklikler, bilişsel davranışçı terapi odaklı bu müdahalenin etkili olduğunu göstermektedir. Ancak, bu bulguların genelleştirilebilirliği ve uzun vadeli sürdürülebilirliği için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır.

Sonuç

Bu makale, yaygın anksiyete bozukluğu (YAB) yaşayan bireylerde bilişsel davranışçı terapisinin (BDT) etkinliğini incelemiş ve tedavi sürecinin genel değerlendirmesini sunmuştur. Bay B'nin vaka öyküsü üzerinden yapılan terapötik müdahalelerin, bireyin yaşamında gözlemlenen değişikliklere katkı sağladığı görülmüştür. Bilişsel davranışçı terapisinin temel prensipleri, Bay B'nin aile içi iletişim sorunları, akran zorbalığı, cinsel kimlik sorgulamaları ve stresle başa çıkma konularında olumlu etkiler yaratmıştır. Özellikle yazı yazma pratiği, Bay B'nin duygusal ifade becerilerini geliştirmesine ve içsel dünyasını daha iyi anlamasına katkı sağlamıştır. Tedavi

sürecinde gözlemlenen değişiklikler arasında, stresle başa çıkma stratejilerinde artış, motivasyon kaybında azalma ve duygusal dalgalanmalarda istikrarlı bir seyir göze çarpmıştır. Ancak, tedavinin etkinliği kişiselleştirilmiş bir yaklaşım gerektirdiği için, bireyin yaşadığı zorluklar ve başarılar göz önüne alınmalıdır. Sonuç olarak, bu makale, YAB'li bireylerde BDT'nin uygulanabilirliğini ve etkinliğini vurgulamakla birlikte, bireyin öznel deneyimlerinin önemini vurgulamaktadır. Gelecekteki araştırmalar, bilişsel davranışçı terapisinin özelleştirilmiş uygulamalarını ve bireysel farklılıkları daha iyi anlamayı hedeflemelidir. Bu, klinik uygulamalarda daha etkili terapi stratejileri geliştirmek için önemli bir adım olacaktır.

Öneriler

Yaygın anksiyete bozukluğu tedavisinde bireyselleştirilmiş terapi yaklaşımlarının daha fazla incelenmesi ve geliştirilmesi önemlidir. Bireyin öznel deneyimlerini daha iyi anlamak ve bu doğrultuda terapötik stratejiler belirlemek, tedavinin etkinliğini artırabilir. Gelişen teknoloji, psikoterapi alanında yeni olanaklar sunmaktadır. Çevrimiçi terapötik seanslar, mobil uygulamalar ve sanal gerçeklik gibi teknoloji destekli yöntemler, YAB tedavisinde daha etkili olabilir. Bu alanlarda daha fazla araştırma yapılması önerilir. Aile içi iletişim sorunlarının YAB üzerindeki etkisi göz önüne alınarak, aile katılımını içeren terapi modelleri üzerine odaklanan araştırmalar yapılabilir. Aile destek sisteminin bireyin iyileşme sürecindeki rolü daha ayrıntılı olarak ele alınmalıdır. YAB'li bireylerde cinsel kimlik sorgulamalarının ve bu sürecin anksiyete üzerindeki etkilerinin daha detaylı bir şekilde incelenmesi önemlidir. Bu, cinsellikle ilgili konulara odaklanan terapötik müdahalelerin geliştirilmesine yardımcı olabilir. Stres faktörlerinin YAB semptomları üzerindeki etkisinin daha derinlemesine anlaşılması ve stresle başa çıkma stratejilerinin terapötik müdahalelere nasıl entegre edilebileceğinin araştırılması gerekmektedir. İleri araştırmalar, bu önerilere odaklanarak YAB tedavisindeki yöntemleri geliştirmeye ve kişiselleştirmeye katkı sağlayacaktır.

Beyannameler

Etik Onayı ve Katılım Onayı

Yürütmüş olduğum bu çalışma literatür taraması ve derlemidir. Herhangi bir katılımcı kitlesinden veri toplamamıştır. Dolayısı ile üniversite etik komisyonundan izin gerektirmemektedir.

Yayın İzni

Yayın izni dergiye devredilmiştir.

Veri ve Materyallerin Mevcudiyeti

Çalışma alan yazının taranması ile oluşmuştur. Dolayısı ile herhangi bir veri kullanılmamıştır. Ancak talep edilmesi halinde taranan makaleler ibraz edilebilir.

Çıkar Çatışması

Hakemlik ve editörlük sürecinde çıkar çatışmasına mahal verecek herhangi bir durum söz konusu değildir.

Finansman

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde herhangi bir kuruluştan finansal destek alınmamıştır.

Yazar Katkıları

MK, makalenin konsept ve tasarımı oluşturmuştur ve süpervizyonu gerçekleştirmiştir. YSB, literatür taraması, veri toplama, veri analizi, yorumlama ve kritik revizyon aşamalarını yürütmüştür.

Kaynaklar

- Beck, A. T., Emery, G., & Greenberg, R. L. (2005). Anxiety disorders and phobias: A cognitive perspective. Basic Books.
- Beesdo, K., Knappe, S., & Pine, D. S. (2009). Anxiety and anxiety disorders in children and adolescents: Developmental issues and implications for DSM-V. *Psychiatric Clinics*, 32(3), 483-524.
- Borkovec, T. D., Robinson, E., Pruzinsky, T., & DePree, J. A. (1983). Preliminary exploration of worry: Some characteristics and processes. *Behaviour Research and Therapy*, 21(1), 9-16.
- Ersoy, F., Edirne, T.ve Oğuz, T. F. (2003). Birinci basamakta anksiyete bozuklukları. *Sted*, 12 (9), 326-327.
- Garber, J., Keiley, M. K. & Martin, N. C. (2002) Developmental trajectories of adolescent's symptoms: Predictors of change. *J Consult Clin Psychol*, 70: 79-95.
- Ginsburg, G. S., Becker, K. D., & Keeton, C. P. (2008). The Child Anxiety Prevention Study: Intervention model and primary outcomes. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 76(2), 282-297.
- Hofmann, S. G., Asnaani, A., Vonk, I. J., Sawyer, A. T., & Fang, A. (2012). "The Efficacy of Cognitive Behavioral Therapy: A Review of Meta-Analyses." *Cognitive Therapy and Research*, 36(5), 427-440.
- Karamustafaoğlu, O. ve Yumrukçal, H. (2011). Depresyon ve anksiyete bozuklukları. *Şişli Etfal Hastanesi Tıp Bülteni*, 45 (2), 65-74.
- Kendall, P. C., Chansky, T. E. & Freidman, M. (1990) Treating anxiety disorders in children and adolescents. Child and Adolescent Therapy: Cognitive Behavioral Procedures, PC Kendall (Ed), The Guilford Pres, New York, s.131-157.
- Kessler, R. C., Berglund, P., Demler, O., Jin, R., Merikangas, K. R., & Walters, E. E. (2005). Lifetime prevalence and age-of-onset distributions of DSM-IV disorders in the National Comorbidity Survey Replication. *Archives of General Psychiatry*, 62(6), 593-602.
- Konkan, R., Şenormanci, Ö., Güçlü, O., Aydın, E. ve Sungur, M. Z. (2013). Yaygın anksiyete bozukluğu-7 (YAB-7) testi türkçe uyarlaması, geçerlik ve güvenilirliği. *Noropsikiyatri Arşivi*, 50 (1).
- Öztürkler, M., & Karaaziz, M. (2021). Evaluation of the 'Blow' Movie from the Cognitive Behavioral Psychotherapy Perspective, *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology*, 3(4): 298-303
- Roelofs, K., Lee, C., Ruijten, T., Lobbestael, J., & Van Breukelen, G. (2010). The mediating role of early maladaptive schemas in the relation between quality of attachment relationships and symptoms of depression in adolescents. *Behavioural and Cognitive Psychotherapy*, 38(4), 471-490.
- Savin-Williams, R. C. (2017). "Mostly Straight: Sexual Fluidity Among Men." Harvard University Press.
- Sevinçok, L. (2007). Yaygın anksiyete bozukluğunun nörobiyolojisi. *Klinik Psikiyatri*, 10 (5), 3-12.
- Somers, J. M., Goldner, E. M., Waraich, P., & Hsu, L. (2006). Prevalence and incidence studies of anxiety disorders: A systematic review of the literature. *Canadian Journal of Psychiatry*, 51(2), 100-113.
- Stein, M. B., Sareen, J., & Clark, D. A. (2017). Panic disorder in the community: An overview of epidemiology, comorbidity, and course. *CNS Spectrums*, 22(1), 1-9.
- Suadiye, Y. ve Aydın, A. (2009). Anksiyete bozukluğu olan ergenlerde bilişsel hatalar. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 12 (4), 172-179.
- Weems, C. F. & Watts, S. E. (2005) Cognitive models of childhood anxiety. *Anxiety Disorder Research*, M Velotis (Ed), Hauppauge, NY: Nova Science Publishers Inc, s.205-232.

REVIEW ARTICLE / DERLEME YAZISI

Body Dysmorphic Disorder with Cognitive Behavioral Therapy

Beden Dismorfik Bozukluğunun Bilişsel Davranışçı Terapi Yöntemi ile Tedavisi

Züleyha Sarıgül¹, Meryem Karaaziz²

Abstract:

The purpose of this review study is to examine the use of Cognitive Behavioral Therapy treatment in individuals with Body Dysmorphic Disorder. In this study, a systematic compilation method was used to present the information to the reader as a whole, and no field work or any scale was used. Randomized controlled studies conducted in Turkish and English between 1996 and 2024 in the Google Scholar Database, whose abstracts or full texts can be accessed with linked keywords, were evaluated. This compilation study was carried out in two stages: February, 2024 and May, 2024. As a result of the literature review conducted between 1996 and 2024, 7 studies were considered. The 7 studies commented were randomized controlled trials. As a result of 7 studies, it was observed that CBT treatment had a positive effect on BDD patients. Looking at the findings of this review, as a result of 7 studies examined among 257 studies on the subject, it was observed that CBT significantly reduced BDD symptoms and accelerated the treatment process in randomized controlled studies.

Keywords: Body dysmorphic disorder, cognitive behavioral therapy.

¹Bsc., Near East University, Faculty of Arts and Science, Department of Psychology, TRN-Cyprus, E-mail: zuleyha1s@outlook.com, Orcid id: 0009-0006-2516-5655

²Assoc. Prof., Near East University, Faculty of Arts and Science, Department of Psychology, TRN-Cyprus, E-mail: meryem.karaaziz@neu.edu.tr, Orcid id: 0000-0002-0085-612X

Address of Correspondence/Yazışma Adresi: Züleyha Sarıgül, Near East University, Faculty of Arts and Science, Department of Psychology, TRN-Cyprus, E-mail: zuleyha1s@outlook.com

Date of Received/Geliş Tarihi: 17.03.2024, **Date of Revision/Düzeltilme Tarihi:** 19.11.2024, **Date of Acceptance/Kabul Tarihi:** 03.12.2024, **Date of Online Publication/Çevrimiçi Yayın Tarihi:** 25.12.2024

Citing/Referans Gösterimi: Sarıgül, Z. & Karaaziz, M. (2024). Body Dysmorphic Disorder with Cognitive Behavioral Therapy. *European Archives of Social Sciences*, 1(2), 104-109.

© 2024 The Author(s). Published by Cyprus Mental Health Institute / European Archives of Social Sciences (www.eassjournal.com). This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 license which permits use, sharing, adaptation, distribution and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited and is not used for commercial purposes. <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Öz:

Bu derleme çalışmasının amacı Beden Dismorfik Bozukluğu yaşayan bireylerde Bilişsel Davranışçı Terapi Tedavi biçiminin kullanımını incelemektir. Yapılan bu çalışmada okuyucuya bilgileri bütün olarak sunmak için sistematik derleme yöntemi kullanılmış olup saha çalışması ya da herhangi bir ölçek kullanılmamıştır. Google Akademik Veri Tabanında 1996-2024 yılları arasında Türkçe ve İngilizce dilinde yapılmış olan bağlantılı anahtar kelimelerle özet ya da bütün metnine ulaşılabilen randomize kontrollü çalışmalar değerlendirilmiştir. Bu derleme çalışması Şubat, 2024 ve Mayıs, 2024 olmak üzere iki aşmada gerçekleştirilmiştir. 1996-2024 yılları arasında yapılan literatür taraması sonucunda 7 çalışma ele alınmıştır. Yorumlanan 7 çalışma, randomize kontrollü çalışmalardır. 7 çalışmanın sonucunda da BDB hastalarında BDT tedavisinin pozitif yönde etki ettiği görülmüştür. Bu derlemenin bulgularına bakıldığında konuyla ilgili 257 çalışma arasında incelenen 7 çalışma sonucunda, BDT'nin randomize kontrollü çalışmalarda BDB semptomlarını anlamlı derecede azalttığı ve tedavi sürecini hızlandırdığı gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Beden dismorfik bozukluğu, bilişsel davranışçı terapi.

Giriş

Beden dismorfik bozukluğu (BDB) psikiyatri alanında son zamanlarda ihmal edilmiş bir hastalıktır. Kişinin fiziksel görüntüsünde göze batan herhangi bir kusur olmamasına rağmen kendince var olan bir kusurla sürekli uğraşması ve bu kusuru saklamak için takıntılı davranışlar sergilemesi olarak tanımlanır. Varsayılan kusurlardan dolayı toplumsal hayatlarını sınırlandırarak sosyallikten kaçınma davranışı sergilemektedirler (Aslan, 2000). Beden dismorfik bozukluğu 150 yıldır değişik adlar altında tanımlanmış olmasına rağmen ilk olarak 1980'de DSM-III' te 'dismorfofobi' olarak ile yer almıştır. BDB, Emil Kraepelin tarafından 'kompulsif nöroz' olarak Pierre Janet tarafından ise 'bedenle ilgili utanç obsesyonu' olarak adlandırılmıştır. Dismorfofobi terimi 1980'lerde İtalyan psikiyatrist Enrique Morselli tarafından kullanılmıştır. Dismorfofobi, dismorfia yani Yunanca çirkinlik anlamında olan kelimeden türemiştir (Demirkol vd., 2012).

Bilişsel terapi 1960'larda Aaron T. Beck tarafından başlangıçta depresyonu tedavi etme amacıyla geliştirilmiş bir psikoterapi yaklaşımı olarak ortaya çıkmış fakat ilerleyen zamanlarda pek çok hastalığın tedavisinde kullanılmaya başlanmıştır. 1980'li yıllarda bilişsel terapi yaklaşımları davranışçı terapiyle birleşerek bilişsel davranışçı terapi adı altında birleşmişlerdir. Yani hem problemlere sebep olduğu düşünülen bilişleri farklılaştırma amaçlı bilişsel teknikleri hem de direkt olarak davranış değişikliğine gidilerek davranış teknikleri içermektedir. BDT, terapistin yönlendirici olduğu, danışanla birlikte iş birliğine dayanan bir yöntem olmakla beraber probleme ve danışana göre süresi değişir fakat ortalama 15-20 seans sonucu etki eden bir terapi modelidir (Sütcü, 2015). Danışana terapinin yanı sıra bilişsel davranışçı terapi doğrultusunda ev ödevleri de verilmektedir. BDT'de verilen ev ödevi hastaların bilişsel, davranışsal tekniklerle kazandırdıklarının yanı sıra hastanın kendini daha iyi yönetmesini ve eğitmesini sağlayarak eski davranışların yerini yeni davranışların almasına olanak sağlar (Karaaziz&Sarigül, 2024).

Beden Dismorfik Bozukluğu Tanımı

Beden algısı, kişinin kendi vücudu hakkındaki içsel görüşü olmakla birlikte vücudunun estetik görünümüyle, şekliyle, ölçüleriyle ilgilenip vücudunun çekiciliği ile ilgili düşünceleridir. Bu düşünceler bireyin farkındalık kazanmasıyla, kabullenmesiyle ve bunu davranışlara

yansıtmasıyla değişebilir. DSM-V'e göre BDB, göze görünmeyecek kadar küçük ya da hayali kusurlar nedeniyle aşırı endişelenme ve tekrarlayıcı davranışlarda bulunma, zihinsel olarak dış görünümünü başkalarıyla kıyaslama davranışlarının olmasıyla betimlenir (Kaytan, 2015). Beden algısı olumlu ve olumsuz olmak üzere iki boyuttadır. Olumlu beden algısı kişinin dış görünümünü beğenmesi, barışık olması ve kendini değerli, önemli bulmasıyla beraber kişinin olduğu gibi görünme çabasıdır. Olumsuz beden algısı ise kişinin kendi vücutlarıyla ilgili kötü düşünceleri ve duyguları içerir (Çakıcı vd., 2021).

Beden Dismorfik Bozukluğu Etiyolojisi

Diğer psikiyatrik hastalıklar gibi Beden dismorfik bozukluğunun da etiyolojisi yani nedeni kesin değildir. Fakat genetik ve biyolojik olarak elverişli kişilerde yaşadıkları kötü olaylar, bilişsel ve davranışsal yönden kişileri etkiledikleri saptanmıştır. Çocukluk döneminde yaşanan duygusal, fiziksel, cinsel istismarın Beden dismorfik bozukluğu ile alakalı olduğunu belirten çalışmalar mevcuttur. Utanç duyan, mükemmeliyetçi, kaygılı tavra sahip kişiler BDB açısından ihtimalleri yüksek kişilerdir (Demirkol vd., 2012).

Biyolojik Etkenler

Araştırmalar sonucu BDB'yi obsesif-kompulsif içerisinde değerlendiren kimi araştırmacılar, düşük serotonerjik işlev ve kaudat çekirdek asimetrisi bildirmektedirler. Yani serotonin hormonunun eksikliği de BDB'ye etki etmektedir. Vücutta yeterince serotonin olmadığında ruhsal problemlerle kendini gösterir. Bireysin ruhsal olarak iyi hissetmesi için serotonin seviyesini koruması gerekir (Aşkın, 2019).

Sosyal Faktörler

Psikodinamik açıdan bu bozukluğa sahip kişilerin kendi bedenlerinin model temsili olarak kusurlu buldukları bölgeyi görmektedirler. Bu hastaların ailelerin genellikle aşırı koruyucu, ihmal edici davranışlara sahip olduğu belirtilmiştir. Bu davranışların kişide özgüven yetersizliği, sosyal ilişkilerde geri kalmayı, küçük görülmeyi tetikleyerek kişide olan BDB'nin gelişmesine yol açmıştır (Aslan, 2000).

Psikolojik Faktörler

Kişinin görünümüne karşı aşırı kontrollü davranması, dikkat etmesi kendisini nesneleştirmeye ilgili davranışları tetikler. Üzerinde düzenlemeler bulunan fotoğraf

paylaşımlarının altında yatan ödüllendirme (beğeni, yorum) fotoğraf düzenleme davranışını pekiştirerek vücut şeklini olumsuz etkilemektedir. Kişi, birinin fazla beğeni aldığı fotoğrafla karşılaştırma yaparak kendisinin daha fazla beğeni alması için daha iyi görünme, daha fazla dikkat çekme isteği oluşur. (Dikiciler vd., 2023).

Beden Dismorfik Bozukluğu Epidemiyolojisi

Beden dismorfik bozukluğu oldukça yaygın görülen bir bozukluk olmasına rağmen literatüre bakıldığında BDB'ye yönelik araştırmaların oldukça az olduğu görülmektedir. BDB çocukluktan yetişkinliğe, kadınlardan erkeklere, çeşitli etnik gruplara kadar herkeste görülebilen yaygın bir bozukluktur (Kaytan, 2015). BDB'den etkilenen hastaların %20'sinin muhtemelen aynı bozukluktan etkilenen en az bir birinci dereceden akrabası mevcuttur, bu durum da bir tür kalıtımı düşündürmektedir. Epidemiyolojik olarak konuştuğumuzda ise BDB'nin görülme sıklığı iki modlu görülmektedir. Bu bozukluğun öncelikle ergenlik ve erken yetişkinlik döneminde ortaya çıkması muhtemelen menopozdan sonra ise ikinci insidans zirvesi görülmektedir (Pavan vd., 2008). Herhangi bir hastalıktan dolayı tanı almış grupta BDB sıklığı normal popülasyondan daha yüksek bulunmuştur. Çoğu çalışma BDB'nin yaygınlığını eksik bildiriyor olabilir. Çünkü BDB'li kişiler görünümünden ve onlara bu kadar odaklanılıyor olmasından utanmaktadır. Bunun sonucu olarak klinisyenlere bildirmeyebilirler. Psikiyatri hastalarına yapılan bir çalışmada hastaların sadece %15,1'i beden görünümleriyle ilgili kaygılarını ruh sağlığı uzmanlarına açıklamıştır (Bjornsson vd., 2022). BDB tanısı alan bireyler bu durumun nedenini psikolojik değil, fizyolojik olduğunu düşündüklerinden dolayı psikiyatristler yerine dermatologlara ve plastik cerrahlarına başvurumaktadırlar. Dermatologlara başvuranların oranı %12, plastik cerrahiye başvuranların oranı ise %6 - %12 arasındadır.

Sonuç olarak BDB'nin görülme sıklığının gerçek hayatta, araştırmalarda belirtilenden daha fazla olduğu belirtilmiştir (Kaytan, 2015).

Beden Dismorfik Bozukluğu Belirtileri

BDB'ye sahip kişilerin sürekli olarak kusurlu buldukları bölgeyle ilgilenmeleri, gün içerisinde 8-10 saat ayna karşısında vakit geçirmelerine neden olmaktadır. Sık sık kusurlarını kapatmak amacıyla değişime uğrarlar. Yeni saç şekilleri, yeni kıyafet tarzları ve makyajlarıyla görünümünde olan rahatsızlığı belli ederek BDB'nin belirtilerini ortaya çıkarmaktadır. Erkekler ayna karşısında daha çok üst vücutlarıyla ilgilenirken ve bütün olarak kuvvetli görünmeyi önemserken kadınlar ise yüzlerinin güzel ve kusursuz görünmesi, vücutlarının orantılı görünmesini önemser.

BDB tipik olarak erken ergenlik döneminde başlamaktadır. Davetsiz görünüşle ilgili düşünceler gün içerisinde ortalama 3-8 saat arasında sürmektedir. BDB'li kişiler genellikle zayıf ya da eksik içgörü sergilerler ve hastaların üçte birinden fazlası şekil bozukluğu ile ilgili sanrısız inançlar tanımlar (Buhlmann vd., 2014). BDB semptomları ile diğer bozuklukların semptomları arasında önemli farklar vardır. Bu farklılıkların arasında meşgul oldukları durum (görünüş), spesifik tekrarlayıcı ve kaçınma davranışları (estetik olma arayışı, aynaya bakma), algısal çarpıtmalar yer alır. Bundan dolayı BDB'nin kendine özgü semptomlarını hedef alan tedavi planları oluşturulmalıdır (Fama vd., 2011). BDB'li kişilerin farkındalıklarının pekişmemesinden dolayı yani

algıladıkları kusurların gerçekte çok az ya da hiç olmamasına rağmen örneğin kişinin yüzünde çıkan bir sivilcenin herkes tarafından eleştirileceği ve yüzünün çok kötü görüldüğünü düşünmesi ve kaygılanması durumunda BDB'li kişilerde sosyal izolasyon noktasına kadar ilerleyebilecek ciddi sosyal ve mesleki işlev bozuklukları olur. Bu kişilerde utanma, rezil olma kaygıları yaşandığı için genellikle yakın ilişki kurmaktan ve sosyal ilişkilerden kaçınma davranışları görülür (Fontenelle vd., 2013). BDB, yüksek intihar düşüncesi ve eylemi riskiyle birlikte, diğer psikiyatrik bozukluklara göre önemli ölçüde daha yüksek intihar eğilimi düzeyleriyle ilişkilidir. BDB tanısı almış hastalarda intihar düşüncesi genellikle ergenlik dönemindeki bireylerde görülür (Bo vd., 2024).

Beden Dismorfik Bozukluğunun Kuramsal Temellerle Açıklanması

Psikoanalitik Yaklaşım

BDB'nin altında yatan psikoanalitik nedenleri tanımlarken somatoform bozuklukların, bedenle ilişki nedeniyle hipokondriyazisin nedenlerini göz önünde bulundurmamak gerekir. Kişinin kendi bedeni ve organları da intrapsişik olarak duyumların anıları ve bunların ilişkileriyle temsil edilebilir. Bu şekilde ortaya çıkan 'beden imgesi' egonun oluşumunda oldukça önemli yere sahiptir. Kişinin objelere ya da diğer kişilere karşı hissettiği duygu ve düşünceler sonucu onlara yüklediği yaşam enerjisi, özel bir mental enerji yüklemesini ifade eder. Schilder'a göre; objeye ya da kişiye yüklenen enerjinin geri çekilmesi durumunda kişinin mental durumu değişir ve olağan yaşam enerjisi kişide narsistik bir içe dönme ile kendi beden bölümlerine yatırılır (Tihan, 2009).

Davranışçı Kuram

BDB'ye sahip kişilerin mükemmeliyetçi, aşırı koruyucu, ihmal edici davranışlara sahip ailelerinin tutumları, kişinin davranışlarını etkilemektedir. Bu davranışlar kişide yetersizlik, özgüven eksikliği, dış görünüşünden utanma durumları oluşturur (Aslan, 2000). Kişinin kendisini daha iyi yönetmesini sağlamasının beraberinde kişinin eski davranışlarının yerini yeni davranışlarla değiştirmesi BDB'nin olumlu gelişmesine olanak sağlamaktadır (Soylu&Topaloğlu, 2015).

Nesne İlişkileri Kuramı

Nesne ilişkileri kuramcılarının biri olan Winnicott'a göre, güvenli bağlanma yaşamak için bebeğin gelişiminin bir olgunlaşma süreci olduğu ve bu gelişimin kalitesinin annenin bebeğine olan tutumuyla belirlendiği ifade edilmiştir. Ne zaman bebeğin bir ihtiyacı olursa, başlangıçta annenin orada olması ve bebeğin ihtiyacını karşılaması önemlidir. Winnicott'a göre anne-bebek arasındaki ilişki terapist-hasta arasındaki ilişkiye benzetilir. Anne olmak ile terapist olmak arasında paralel noktalar olduğunu ve anneler ile terapistlerin mükemmel olmayı arzulamamaları gerektiğini vurgulamıştır (Tathan, 2014).

Beden Dismorfik Bozukluğunun DSM 5 Sınıflandırması ve Tarihçesi

BDB, hakkında az miktarda da olsa bilgi sahibi olduğumuz ve klinisyenler tarafından tanısı az konulan, ergenlik ve genç erişkinlikte başlayan bir bozukluktur. İlk defa 1891 yılında Enrico Marselli tarafından 'normal görünmelerine rağmen başkaları tarafından çirkin ya da fiziksel kusuru olan birisi olarak görüldüğünü düşünme' olarak tanımlanmıştır. Daha sonraki dönemde Pierre

Janet, 'vücudundan utanma ile giden obsesyon' olarak açıklamasını yapmıştır.

Uzun yıllar boyunca bilinmesine ve farklı isimlerle tanınmasına rağmen 1980 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde DSM-III içinde atipik somatoform bozukluk grubunda dismorfofobi adıyla sınıflandırma sistemine dahil edilmiştir. Daha sonraki süreçte fobiye göre farklı özellikler taşımasından dolayı DSM-III-R ve DSM-IV'te BDB olarak isimlendirilmiştir (Altıntaş, 2015). BDB, DSM-IV'te halen somatoform bozukluk olarak sınıflandırılmakla birlikte OKB ile kesişen yanlarından dolayı yaygın şekilde OKSB grubuna ait bozukluk olarak kabul edilir (Demirkol vd., 2012). DSM-V'e göre BDB, kişinin algıladığı hayali ya da hafif kusur sebebiyle aşırı kaygılanması ve bu kaygılanma sonucu kişinin tekrar edici davranışlarının ve düşüncelerinin var olmasıyla tanımlanır (Kaytan, 2015).

Beden Dismorfik Bozukluğunun Tedavisi

Farmakoterapi olarak SSRI'lar ve psikoterapi olarak BDT, BDB tedavisinde ilk tedavi yöntemleri olarak kabul edilir. BDB'de kişinin ruhsal durumuna uygun kullandığı farmakoterapinin, belirtilerde düzelmeye neden olması, hem toplumsal hem de mesleki işlevselliği artırması ve varsa depresif bulguları, düşünceleri tedavi etmesi beklenmektedir. Kişinin kendi ruhsal seviyesine uygun ilaçları kullanması, düşüncelerinin normalleşmesinde etkili rol oynar. SSRI grubu antidepresan ilaçlar, sınırsal formu da dahil olmak üzere BDB'de ilk adım tedavi olarak kabul edilirler. Uygun farmakoterapi için en önce hasta ile birlikte iş birliği yapılması gerekmektedir. İlaç tedavisinin yanında hastaya verilen, örneğin ayna karşısında geçirilen sürenin azaltılması gibi ev ödevleri de destekleyici rol oynamaktadır (Demirkol vd., 2012).

BDB'li bireyler genellikle altta yatan hastalıklarının iç görüsünün zayıf olması ve kendilerinde psikolojik olarak bir sorun olmadığını iddia etmeleri nedeniyle çoğunlukla psikiyatrik yönlendirmeyi reddederler. En etkili psikolojik müdahale hem BDB hem de uyumsuz davranış kalıplarının altında yattığı düşünülen belirli inanç ve varsayımları değiştirmek için kullanılan bilişsel davranışçı terapi yöntemidir (Pavan vd., 2008). Hastalar terapi için başvurdıklarında değerlendirilecekleri zaman detaylı bir öz yaşam öyküsü alınmalıdır. Özellikle öykülerde hastaların kaçınma davranışına, güven problemlerine değinmelidir. Davranışçı tedavi yönteminde de güvenlik arama davranışlarının, kaçınma davranışlarının ve kompulsiyonlarının üzerine çalışılır. Kompulsiyonları azaltmak, tedavi için yanıt olarak kabul edilebilir. Bu davranışlara örnek olarak aynaya bakma isteğini engellemek, internetten estetik uzmanlarını aramayı azaltmak gösterilebilir (Demirkol vd., 2012).

BDT Tanımı

Bilişsel Davranışçı Terapi (BDT), bilimsel temeli olan ve defalarca etkililiği kanıtlanmış olan bir terapi yöntemidir. BDT'nin tek uçlu depresyon, yaygın anksiyete bozukluğu, agorafobinin eşlik ettiği ya da etmediği panik bozukluk, sosyal fobi, travma sonrası stres bozukluğu, şizofreni, obsesif-kompulsif bozukluk gibi birçok psikolojik bozukluğun tedavisinde etkili olduğu görülmüştür. Diğer ruh sağlığı müdahaleleri gibi BDT'nin de bütün ruh sağlığı sorunları için tek çare olduğu söylenemez (Alpaydın vd., 2015).

BDT, adından da anlaşılacağı üzere içerisinde bilişsel ve davranışçı olarak iki unsur içerir. Bu unsurlar felsefi,

kuramsal ve klinik arka planlara sahiptir. BDT, tek bir terapi yöntemini temsil etmekten ziyade bir çatı kavramıdır. Fakat hangi yöntem olduğu fark etmeksizin asıl amacında 'öğrenme ve yeniden öğrenme' tutumunu barındırır (Özdel, 2015).

Terapi sürecine başlayan danışanlar, terapisinin nasıl çalıştığı ile ilgilenmeden direkt olarak içerisinde bulundukları durumdan kurtulmayı isterler. Danışanlar terapiye her zaman kullandıkları kaçınma ya da inkâr yöntemleri işe yaramadığında gelirler. Onları terapiye getiren durumlarla ilgilenmedikçe, değiştirmek için çaba göstermedikçe değişimin gerçekleşmeyeceğinin farkında olmalıdırlar (Alpaydın vd., 2015).

BDT'nin Gelişim Süreci ve Kuşakları

Bilişsel Davranışçı Terapi yaklaşımlarının kökenleri oldukça eskiye dayanmaktadır. Bu sürecin Watson'un 1925 yılında davranışçı çalışmalarıyla başladığı söylenebilir. Daha sonraki süreçte yapılan çalışmaların etkileri tedavide olan uygulamalara yansımış ve şimdiki zamana kadar ulaşmıştır (Vatan, 2016). Kökenleri gerçekçilik, maddecilik ve indirgemeciliğe dayanan davranışçılığın, insanlık tarihinde ciddi bir role sahip olduğu ve tarihi olaylarla şekillendiği ifade edilmektedir. 1960 yıllarında psikoloji dünyasına hâkim olmaya başlayan davranışçılık, 1970'li yıllarla birlikte bu hakimiyeti bilişselliğe bırakmaya başlamıştır. Bilişsel kuramın temelini atan Aaron T. Beck ve Albert Ellis'e göre duygu ve davranışlarımız, olayları yorumlama şeklimizden etkilenmesiyle birlikte kişinin düşünce sisteminin olaya yüklediği anlamdır (Bengisoy vd., 2019).

BDT sürecinin başından şimdiki zamana kadar uzanan tarihçesi içerisinde temel olarak üç kuşağın yer aldığı belirtilmektedir. Birinci kuşakta terapide kullanılan teknikler açısından klasik koşullanma ve edimsel öğrenme bu kuşağa damgasını vururken, ikinci kuşakta işlevsel olmayan bilişler üzerinde durularak düşünce ve davranışlar değiştirilmeye çalışılmıştır. Üçüncü kuşakta ise içgörü, farkındalık, kabul etmek gibi yaklaşımların baskın olmasının beraberinde kişinin içsel yaşantısı üçüncü kişi tarafından gözlenemeyeceğinden dolayı bütün bunları kendisinin ortaya koyması beklenir (Vatan, 2016).

Beden Dismorfik Bozukluğunda Bilişsel Davranışçı Terapi

Bazı çalışmalar BDB'de BDT'nin önemli bir etkisinin olduğunu belirtirken bazı çalışmalar ise BDT'nin BDB tedavisinde altın standart olduğunu ileri sürmüşlerdir. BDB tedavisi için BDT kullanılan RKC'lerin az olmasında hastaların BDT'ye girme başarısızlıkları neden olabilir. Hastaların BDT'ye girmemelerinde bu eğitimi alan terapistlerin sınırlı olması, tedavinin uzun sürmesi, maliyeti ya da birtakım engeller neden olabilmektedir (Bo vd., 2024). BDB'nin oluşumunda fitilin ateşlenmesi genellikle tetikleyici durumdur. Bu tetikleyiciler kişinin kendisine daha çok odaklanmasına, beğenmedikleri bölgeye söylenenler konusunda daha hassaslaşmasına neden olmasının yanı sıra kişinin hayatında seçici dikkatliğe de neden olmaktadır. Kişinin kendisine olan dikkatinin artması sonucunda kişi doğru gözlem yapamaz, doğru şekilde değerlendiremez, olumsuz değerlendirmelere karşı korkusu artar ve de sosyal beceri eksikliği görülür (Kaytan, 2015). BDB tanısı alan kişilerin kompulsif davranışları ve kaçınma davranışları kısa zamanlı olarak olumsuz yanıtları azaltarak yaşanan sıkıntıları hafifletir. Fakat iki kontrollü çalışma ve yapılan diğer geriye dönük kontrollü, yüzleştirme ve kaçınma

davranışının engellenmesini ele alan çalışmalar BDB’de BDT’nin kanıtlanmış tek psikolojik tedavi olduğunu göstermiştir. Hafif BDB belirtilerine sahip bireyler BDT ya da BDT’nin temelinde olduğu kişisel yardım programları alması tavsiye edilirken, işlevsellikte kayıp olanların SSRI tedavisi alması, daha ağır BDB’lilere ise SSRI tedavisi ile birlikte BDT kombinasyonu tavsiye edilir (Demirkol vd., 2012).

İlgili Araştırmalar

Bay N., 24 yaşında bekar, üniversite öğrencisi, kendi isteğiyle, yalnız olarak dışkı kokma yakınması ile polikliniğimize başvurdu.

İlk kez 6 yıl önce sınıfta ders esnasında dışkı kokusu hissetmiş, bu kokunun kendisinden geldiğini düşünmüş. Ders sonunda tualete giderek iç çamaşırlarına bakıp dışkı kaçırıp kaçırmadığını kontrol etmiş, fakat bir kaynak saptayamamış ve kokunun nereden geldiğine anlam verememiş. Sonraki günlerde yakınması yinelemiş ve giderek artmış. Koku, belirli bir yer ve zamanı olmamakla birlikte genellikle sabah uandıktan 4-5 saat sonra başlıyor, bazen sürekli oluyor bazen de 2-3 saat sürüp geçiyormuş. Her seferinde kokunun, anüsüyle ilgili bir problemten kaynaklandığını düşünüyormuş. Başkalarıyla birlikteyken bedeninden kötü koku alıyıyor, yanndakilerin bu kokuyu duyduğunu düşünüp, fırsatını bulunca da ortamı terk ediyormuş. Kokması ile ilgili olarak arkadaşlarından hiç eleştiri almamakla birlikte, bazen içerisi pis koktu, burası çok havasız diyerek pencereyi açtıklarında, kokuyu duyduklarından emin oluyormuş. Risperidon 2 mg/gün dozunda başlandı. Hasta okuluna gittiği için görüşmelere aylık kontrollerle devam edilmesi ve daha yakın tarihlerle telefon görüşmeleri yapılması planlandı. Kontrollerde şikayetlerinden öncekine göre daha az bahsettiği görüldü. Okul tatil dönemine girmesinden sonra şikayetleri daha da azaldı (Elbozan vd., 2003).

Bay B. 9 yaşındayken abisinin ağzının koktuğunu söylemesi sonucu ağzından etrafı rahatsız eden koku yayıldığını düşünmüş. Özellikle kalabalık ortamlardan bu düşüncesinden dolayı uzak kalmaya çalışıyormuş. 9 yaşından önce hiç dişlerini fırçalamayan biriyken bu düşünceden sonra günde 10 defa dişini fırçalamaya başlamış. Şu anda 23 yaşında olan Bay B. çoğu insanla yakınlaşmaktan kaçınıyormuş ve bu yüzden çok fazla arkadaşı yokmuş. KBB, diş polikliniği gibi polikliniklere ağız kokusu şikayetiyle başvurmuş fakat ağzının koktuğuna dair hiçbir geri bildirim almamıştır. Etrafında kendisine uzak oturan birileri olsa ağzının kokmasına bağlamış. Ağzının kokmasından dolayı sınıfa girmekten defalarca çekinmiş ve rehber öğretmeni tarafından psikiyatriye yönlendirilmiştir. Psikiyatriye geldiğinde hastaya yapılan testler sonucu ilaç kullanımı ve BDT tedavisi başlatılmıştır. Düşüncelerinde kısmi azalmalar sonucu derslere katılabiliyor, diş fırçalama sayısı günde 10 iken 3-4'e iniyor, insanlarla yakın ilişkilere girebildiği sonucuna varılmıştır (Almish vd., 2011).

Sonuç ve Öneriler

BDB hastalığının ortaya çıkmasına, bireyin başkaları tarafından olumsuz yorum alması, ergenlikte alay edilmesi veya kendisinde bir şey beğenmeyip akranlarıyla kıyaslama yapması vb. davranışlar neden olmaktadır. Yapılan psikolojik araştırmalara göre BDB belirtileri yalnızca hasta grup olmaksızın sağlıklı bireylerde de

görülebildiği kanısına varılmıştır. Bireyin görünümüne dair duygu durumunda, yaşanan durum, olay ya da hareketlerinin ölçülmesine bağlı olarak çekinme, iğrenme, endişelenme, kızgın olmak gibi duygular gözlenir. BDB yaşayan bireylerin tedavisinde hem psikolojik tedavinin hem de ilaç tedavisinin etkili olduğu görülmüştür. BDT ile düşüncelerimizin, duygularımızı ve davranışlarımızı belirlediği kanısına varabiliriz. Dolayısıyla BDB’nin bilişsel davranışçı modeli, biyolojik, psikolojik ve çevresel etkenler ile birlikte, hayatta yaşanan tetikleyici olayların, kişinin kendisini estetik bir nesne olarak görüp algılamasına, artmış olan farkındalığın ve bireyin kendisi hakkında negatif değerlendirmesinin bu problemde tesirli olduğu belirtilmiştir.

Bulunan 7 çalışmadan elde edilen bilgilere baktığımızda BDT’nin BDB semptomlarının azalmasında, ortadan yok olmasında etkililiği görülmüş, faydalı bir terapi yöntemi olduğunun görülmesinin yanı sıra BDT’nin BDB semptomlarında, diğer yöntemlere göre daha hızlı gelişme yaşandığı görülmektedir. Ülkemizde de BDT tedavi yönteminin kullanımı oldukça yaygındır. Avrupa ülkelerine baktığımızda BDB ile ilgili çalışmalar fazladır. Literatüre bakıldığında Türkiye’de BDB için yeterince ve yaygın çalışma yapılmadığı görülmektedir. Bunun nedeni BDB şikayetlerine sahip olan kişilerin destek almaya yönelmemesinden dolayı hastalığın üzerinde durulmamasıdır. Ülkemizde de BDB ile ilgili çalışmalar daha fazla yapılabilir. Klinisyenlerin de BDB’ de BDT uygulaması önerilebilir.

BDB tanısı almış hastaların estetik ameliyatı olması tavsiye edilmez. Çünkü BDB, tek bir bölgeye ait şikayetler içermez. Görünüşünde, tarzında küçük değişiklikler yaparak kendi zevklerini keşfetmesi veya beğendiği birinin tarzını benimsemesiyle düşünce ve davranışlarında değişiklik oluşabilir.

Beyannameler

Etik Onayı ve Katılım Onayı

Yürütmüş olduğum bu çalışma literatür taraması ve derlemedir. Herhangi bir katılımcı kitlesinden veri toplanmamıştır. Dolayısı ile üniversite etik komisyonundan izin gerektirmemektedir.

Yayın İzni

Yayın izni dergiye devredilmiştir.

Veri ve Materyallerin Mevcudiyeti

Çalışma alan yazının taranması ile oluşmuştur. Dolayısı ile herhangi bir veri kullanılmamıştır. Ancak talep edilmesi halinde taranan makaleler ibraz edilebilir.

Çıkar Çatışması

Hakemlik ve editörlük sürecinde çıkar çatışmasına mahal verecek herhangi bir durum söz konusu değildir.

Finansman

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde herhangi bir kuruluştan finansal destek alınmamıştır.

Yazar Katkıları

ZS, makalenin konsept ve tasarımı oluşturmıştır ve süpervizyonunu gerçekleştirmiştir. ZS ve MK, literatür taraması, yorumlama yapmıştır son olarak Züleyha Sarıgül kritik revizyon aşamalarını yürütmüştür.

Kaynaklar

- Alpaydın, N., Çimen, M., Tarçalır Erol, B. & Mortan Sevi, O. (2016). Bilişsel Davranışçı Terapide Direnç ve Motivasyonel Görüşme Teknikleri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 8(2), 95-101.
- Altıntaş, E. (2015). Kozmetik Tedavi için Başvuran Hastalarda Beden Dismorfik Bozukluğu. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 24(3), 324-338.
- Andersson, E., Enander, J., Flygare, O., Glimsdal, G., Mataix, D., Pascal, D. & Rück, C. (2023). Cost-Effectiveness of Internet-Delivered Cognitive Behaviour Therapy for Body Dysmorphic Disorder: Results From a Randomised Controlled Trial. *Internet Interventions*, 31.
- Anson, M., Bowyer, L., Cadman, J., Cruz, L., Heyman, I., Isomura, K., Krebs, G., Mataix, D., Monzani, B., Turner, C. & Veale, D. (2015). A Pilot Randomized Controlled Trial of Cognitive-Behavioral Therapy for Adolescents with Body Dysmorphic Disorder. *Journal Of The American Academy Of Child & Adolescent Psychiatry*, 54(11), 895-904.
- Aslan, H. (2000). Beden Dismorfik Bozukluğu: Bir Gözden Geçirme. *Düşünen Adam Dergisi*, 13(13), 33-41.
- Aşkın, R. (2019). *Beden Algısı Bozukluğu (Vücut Dismorfik Bozukluğu): Hayali Çirkinlik Hastalığı*.
- Berkmann, E., Lilge, L., Ritter, V., J. scähüller, & Stangier, U. (2023). Efficacy of Cognitive Therapy for Body Dysmorphic Disorder: a Randomized Controlled Pilot Trial. *Behavior Therapy*, 54(1), 65-76.
- Bengisoy, A., Özdemir, M. B., Erkiyaç, F., Şahin, S. & Çelik İskifoğlu, T. (2019). Bilişsel Davranışçı Terapi Kullanılarak Yapılan Araştırma Makalelerinin İçerik Analizi 1997-2018. *Turkish Psychological Counseling And Guidance Journal*, 9(54), 745-793.
- Bjornsson, A. S., Didie, E. R. & Phillips, K. A. (2010). Body Dysmorphic Disorder. *Dialogues In Clinical Neuroscience*, 12(2), 221-232.
- Bo, Y., Feng, L., Guo, Z., Zhao, F. & Zhao, J. (2024). Is Cognitive Behavioral Therapy an Efficacious Treatment for Psychological Interventions in Body Dysmorphic Disorders? a meta-analysis based on current evidence from randomized controlled trials. *Journal Of Affective Disorders*, 352, 237-249.
- Boocock, A., Dryden, R., Gournay, K., Sah, F., Veale, D., Walbum, J. & Wilson, R. (1996). Body Dysmorphic Disorder: a Cognitive Behavioural Model and Pilot Randomised Controlled Trial. *Behaviour Research And Therapy*, 34(9), 717-729.
- Buhlmann, U., Didie, E., Fama, J. M., Greenberg, J. L., Phillips, K. A., Steketee, G., ... & Wilhelm, S. (2014). Modular Cognitive-Behavioral Therapy for Body Dysmorphic Disorder: a Randomized Controlled Trial. *Behavior Therapy*, 45(3), 314-327.
- Buhlmann, U., Gleiss, M., Kathmann, N., Rupf, L. & Zsanderlein, K. (2014). Seeing "changes" that aren't there: Facial and Object Discrimination in Body Dysmorphic Disorder. *Comprehensive Psychiatry*, 55(3), 468-474.
- Cruz, L., Enander, J., Harrison, A., Mataix, D. & Radua, J. (2016). Cognitive-Behavioral Therapy for Body Dysmorphic Disorder: a Systematic Review and Meta-Analysis of Randomized Controlled Trials. *Clinical Psychology Review*, 48, 43-51.
- Çakıcı, K., Mercan, Z. & Denizci Nazlıgül, M. (2021). Beden İmgesi ve İlişkili Psikolojik Kavramlar Üzerine Sistemik Bir Derleme: Etnik Köken Önemli midir?. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 13(4), 707-725.
- Çınar, N. (2021). İyi Bir Sistemik Derleme Nasıl Yazılmalı?. *Online Türk Sağlığı Bilimleri Dergisi*, 6(2), 310-314.
- Demirkol, M. E., Ray, P. Ç. & Tamam, L. (2012). Beden Dismorfik Bozukluğu. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), 547-565.
- Fama, J. M., Greenberg, J. L., Phillips, K. A., Steketee, G. & Wilhelm, S. (2011). Modular cognitive-behavioral therapy for body dysmorphic disorder. *Behavior Therapy*, 42(4), 624-633.
- Fontenelle, L., Nascimento, A.L. & Prazeres, A.M. (2013). Cognitive-Behavioral Therapy for Body Dysmorphic Disorder: a Review of its Efficacy. *Neuropsychiatric Disease and Treatment*, 9, 307-316.
- Karaaziz, M., & Sarıgül, Z. (2024). Beden Dismorfik Bozukluğunun Bilişsel Davranışçı Terapi Yöntemi ile Tedavisinin İncelenmesi Üzerine Sistemik Bir Derleme. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 7(9), 695-704.
- Kaytan, M. (2015). *Beden Dismorfik Bozukluğu Belirtilerinin Bilişsel Davranışçı Model Doğrultusunda Tanı Almamış Yetişkin Bir Örnekleme İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi.
- Koroğlu, S., Durat, G. & Sevimli Dikiciler, B. (2023). Dermatoloji Polikliğine Başvuran Bireylerde Beden Dismorfik Bozukluğu, Kendini Nesneleştirme ve Rekabetçi Tutum. *Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi*, (47), 41-59.
- Marini, M., Mazzoleni, F., Pavan, C., Pavan, L. & Vindigni, V. (2008). Psychopathologic Aspects of Body Dysmorphic Disorder: a Literature Review. *Aesthetic Plastic Surgery*, 32, 473-484.
- Özdel, K. (2015). Dünden Bugüne Bilişsel Davranışçı Terapiler: Teori ve Uygulama. *Türkiye Klinikleri J Psychiatry-Special Topics*, 8(2), 9-20.
- Soylu, C. & Topaloğlu, C. (2015). Bilişsel Davranışçı Terapide Ev Ödevi Uygulamaları. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 7(3), 280-288.
- Sütçü, S. T. (2015). Bilişsel Davranışçı Grup Terapileri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 8(1), 1-2.
- Tathan, E. (2014). Winnicott'ın Nesne İlişkileri Kuramı ile Somatoform Bozuklukların İncelenmesi: Ağrı Bozukluğu Vakası. *AYNA Klinik Psikoloji Dergisi*, 1(3), 17-28.
- Tihan, A. (2009). *Beden Dismorfik Bozukluğunda Klinik, Sosyodemografik Verilerin İncelenmesi ve Bilişsel İşlevlerin Nöropsikolojik Testlerle Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Tunç, A. (2007). *Ergenlerin Olumsuz Beden İmgelerine Yönelik Geliştirilen Bilişsel Davranışçı ve Değiştirilmiş Sanat Terapisi Programlarının Etkililiklerinin Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi.
- Okay, Z., Direktör, C. & Abatay, B. G. (2021). Intimate Partner Violence During Covid-19 Pandemic: Literature Review, Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology, 3(4): 289-297
- Vatan, S. (2016). Bilişsel Davranışçı Terapilerde Üçüncü Kuşak Yaklaşımlar. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 8(3), 190-203.

INSTRUCTION FOR AUTHORS

GENERAL INFORMATION

Aims and Scope:

The aim of the European Archives of Social Sciences, Cyprus, Turkey and in the world, mainly Psychiatry and Psychology, to provide the scientific level of theoretical knowledge and clinical experience to create and promote a forum.

In the European Archives of Social Sciences, original research articles, review articles, case reports, letters / debates, books and dissertations will be published. The Turkish Cypriot Journal of Psychiatry and Psychology, whose short name is EASS, is published both in print and online.

European Archives of Social Sciences recommends that authors follow the Recommendations for the conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly Work in Medical Journals formulated by the International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE).

Link: <http://www.icmje.org/icmje-recommendations.pdf>

Publication Frequency:

The journal is published 4 issues per year, in March, June, September and December.

Manuscripts are published after review of the editorial board and at least two reviewers, and after making necessary corrections.

Publication Language:

The language of the European Archives of Social Sciences is Turkish and English. Articles published in full text in Turkish also contain the English title, abstract and keywords. Again, Articles Published in English contain Turkish title, abstract and keywords. It is a policy that the Editorial Board attaches importance to the writing and grammar rules of the articles. It is expected that the articles should be written in an understandable, clear, and plain language in accordance with grammar, spelling rules and field writing.

Articles accepted for publication by the Editorial Board are read by language (Turkish, English) editors. During the evaluation process of the articles, the editorial board, referees, or language editors may suggest corrections regarding the writing of the article. It is the authors' responsibility to make these corrections. Authors seeking assistance with English language editing, translation, or figure and manuscript formatting to fit the journal's specifications should consider using Cyprus Mental Health Institute Language Services. Visit Cyprus Mental Health Institute Language Services on ruhsagligienstusu.com.

Open Access Policy:

European Archives of Social Sciences is an open access, double-blind peer-reviewed journal. Each article accepted by peer review is made freely available online immediately upon publication, is published under a Creative Commons license and will be hosted online in perpetuity. There is no charge for submitting a paper to the journal.

The European Archives of Social Sciences is published with the policy of transparency, open access and sharing of information in publishing. The Journal supports the Budapest Open Access Initiative. For this purpose, the open access policies available at <http://www.budapestopenaccessinitiative.org/boa-i-10-translations/turkish-translation> are adopted by the Editorial Board of the European Archives of Social Sciences. In addition, articles published in the European Archives of Social Sciences within the scope of open access policies are licensed under "Creative Commons Attribution-Non-commercial-No Derivatives 4.0 International License" (<https://dergipark.org.tr/en/pub/EASSdergisi/archive>).

Journal Content:

At the stage of submission, the application letter, title, authors and institutions, contact address, Turkish abstract and the title and summary of the manuscript should be written at the relevant stages.

Turkish abstract should be added to the works written in English. In the main text of the manuscript it will be used as follows: Introduction, Materials and Methods, Results, Discussion, Acknowledgments, References, Tables and Figures.

Manuscripts must not have been previously published or sent to another journal for publication.

Article Types:

The Journal accepts the following paper types for publication:

a) Original Articles: These should only include original findings from high-quality planned research studies such as experimental designs, outcome studies, case-control series, surveys with high response rates, randomized controlled trials, intervention studies, studies of screening and diagnostic tests, and cost-effectiveness analyses.

b) Review articles: These are systematic and critical assessments of the literature.

c) Viewpoints: These should be experience-based views and opinions on debatable or controversial issues that affect the profession. The author should have sufficient, credible experience on the subject.

d) Practical Psychotherapy: Manuscripts describing the use of psychotherapy in a single case or a series of cases can be submitted to this section. We are mainly looking for articles that describe the practicalities in conducting psychotherapy, the hurdles faced, how they were overcome, etc.

e) Case Series: More than one new, interesting, and rare cases belonging to a particular diagnosis/clinical feature/treatment can be reported in this section.

f) Commentaries: These should address important topics and may be linked to multiple or a specific article recently published in European Archives of Social Sciences.

g) Letter to the Editor: In this section, the authors publish their short observations on the mental health field.

Authorship:

The European Archives of Social Sciences follows the requirements for authorship recommended by the International Medical Journal Editors Committee. Articles should be submitted for evaluation only after approval by all contributing authors. During the article submission phase, the Author Form must be sent together. Submitters should carefully check that all contributors to the article are considered contributing authors.

The list of authors should include anyone who can legally claim authorship. Accordingly, each author must meet all the following criteria:

Substantial contributions to the conception or design of the work; or the acquisition, analysis, or interpretation of data for the work; AND

Drafting the work or revising it critically for important intellectual content; AND

Final approval of the version to be published; AND

Agreement to be accountable for all aspects of the work in ensuring that questions related to the accuracy or integrity of any part of the work are appropriately investigated and

Those who do not meet the above 4 criteria should be named in the Acknowledgements.

The terms set forth herein have been arranged in accordance with the guidelines of the Journal Editors (ICMJE). For further details please see:

<http://www.icmje.org/recommendations/browse/roles-and-responsibilities/defining-the-role-of-authors-and-contributors.html>

Copyright Transfer Form:

Authors have to transfer the copyrights of their articles to the European Archives of Social Sciences at the time of article application. For this, the "Copyright Transfer Form" is filled and the publication rights of the articles are transferred to the journal. All authors sign the form, scan it in the browser and electronically upload it to the TÜBİTAK ULAKBİM DERGİPARK system (<https://dergipark.org.tr/en/pub/EASSdergisi>) with the article. The Editorial Board of the European Archives of Social Sciences is authorized to publish the article.

In addition, the authors reserve the right to use the article free of charge in their lectures, presentations and book works other than copyright, the right to reproduce the article for their own purposes provided that they do not sell, and the right to distribute by mail or electronically. In addition, the author can use any part of the article in another publication, if it is sent to the Journal (citation). The articles of the authors who do not upload the Copyright Transfer Form to the system with article application are not

processed. Copyright transfer applies only to articles published in the European Archives of Social Sciences.

Please ensure that a 'Declaration of Conflicting Interests' statement is included at the end of your manuscript, after any acknowledgements and prior to the references. If no conflict exists, please state that 'The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest'.

For guidance on conflict-of-interest statements, please see the ICMJE recommendations.

<http://www.icmje.org/recommendations/browse/roles-and-responsibilities/author-responsibilities-conflicts-of-interest.html#two>

Please make sure that this statement is not included in the main manuscript but in the Title page.

For accepted manuscripts, the authors are deemed to have accepted the correctness by the editor-in-chief.

In case of studies presented previously in a congress / symposium, this should be stated as a footnote.

Financing:

The European Archives of Social Sciences requires all authors to state their funds consistently under a separate heading. In the absence of funding, the acknowledgment should include the following statements after and before the resources section: "This research has not received a private grant from any funding institution in the public, commercial or non-profit sectors."

Statement of Conflict of Interests:

The policy of the European Archives of Social Sciences is that all authors indicate conflict of interests in their articles. If there is no conflict, please use the phrase 'Author (s) declares no conflict of interest'. Please refer to the ICMJE recommendations for guidance on conflict-of-interest statements.

<http://www.icmje.org/recommendations/browse/roles-and-responsibilities/author-responsibilities-conflicts-of-interest.html#two>

All applications must be accompanied by the ICMJE Conflict of Interest Forms.

Ethics Committee:

Local ethics committee approval should be obtained for researches. In the manuscripts that report the results of the experimental studies, there should be a sentence indicating that the informed consent of the volunteer or the patients were taken after all the procedure(s) is fully described. In the case of such a study, the authors must accept internationally recognized guidelines and Turkish provisions of the regulations and also send the approval of the Ethics Committee from the institution. Studies on animals should be made clear of what has been done to prevent pain and discomfort.

Medical research involving human subjects must be conducted according to the World Medical Association Declaration of Helsinki.

<https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-of-helsinki-ethical-principles-for-medical-research-involving-human-subjects/>

Submitted manuscripts should conform to the ICMJE Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly Work in Medical Journals.

<http://www.icmje.org/icmje-recommendations.pdf>

All papers reporting animal and/or human studies must state in the methods section that the relevant Ethics Committee or Institutional Review Board provided (or waived) approval.

All submissions must be accompanied by a title page.

Write the manuscript title.

Provide the full name and institution of the review committee, in addition to the approval number.

Include a statement to the editor that the paper being submitted has not been published, simultaneously submitted, or already accepted for publication elsewhere.

Include a statement that the manuscript has been read and approved by all the authors, that the requirements for authorship as stated earlier in this document have been met, and that each author believes that the manuscript represents honest work.

The author must declare that the manuscript, to the best of the author's knowledge, does not infringe upon any copyright or property right of any third party.

Information on informed consent to report individual cases or case series should be included in the manuscript text. A statement is required regarding whether written informed consent for patient

information and images to be published was provided by the patient(s) or a legally authorized representative. Please do not submit the patient's actual written informed consent with your article, as this in itself breaches the patient's confidentiality. The Journal requests that you confirm to us, in writing, that you have obtained written informed consent, but the written consent itself should be held by the authors/investigators themselves, for example, in a patient's hospital record. The confirmatory letter may be uploaded with your submission as a separate file.

Please also refer to the ICMJE Recommendations for the Protection of Research Participants.

<http://www.icmje.org/recommendations/browse/roles-and-responsibilities/protection-of-research-participants.html>

All research involving animals submitted for publication must be approved by an ethics committee with oversight of the facility in which the studies were conducted. The journal has adopted the Consensus Author Guidelines on Animal Ethics and Welfare for Veterinary Journals published by the International Association of Veterinary Editors.

<http://www.veteditors.org/consensus-author-guidelines-on-animal-ethics-and-welfare-for-editors/>

Clinical Studies:

The European Archives of Social Sciences complies with the requirement of the ICMJE that clinical trials are recorded in a WHO approved public trials registry as an evaluation condition for publication at or before the initial patient registration. At the end of the abstract, the trial registration name and URL and registration number should be included.

Reporting Guidelines:

Relevant EQUATOR Network reporting guidelines should be followed depending on the type of study. For example, all randomized controlled trials submitted for publication must include a complete CONSORT flowchart as figure. Systematic reviews and meta-analyses should be arranged according to the completed PRISMA flowchart. The EQUATOR wizard can help you determine the appropriate grid.

Other resources can be found in NLM's Research Reporting Guidelines and Initiatives.

Research Data:

As the European Archives of Social Sciences, we believe that the clarity, transparency and reproducibility of the research should be facilitated. Regarding the subject, we encourage authors to share their research data in an appropriate public repository subject to ethical considerations and to include a data accessibility statement in their article files.

ARTICLE WRITING RULES AND FEATURES

General Information:

The language of the European Archives of Social Sciences is Turkish and English. Manuscripts should be written in a clear, fluent, simple language and long narratives should be avoided. Turkish equivalents of foreign words and abbreviations must be fully written in parenthesis where they crossed. Generic names of drugs should be used. Footnotes should not be used.

The names of the authors should be placed at the bottom right of one line of the article title and the title, institution, address, telephone, e-mail address should be given with the asterisk (*). Authors / text-specific terminology and / or abbreviations should be explained in footnotes. The author (s) must be the person (s) who makes the work and writes directly.

If the research has received financial support from an organization or has been presented in a congress, it should be placed on the last word of the title of the manuscript (*) and should be indicated as a bottom note.

Articles are on one side of A4 paper size, 2.5 cm on all sides. It should be written with "Times New Roman" font with 12 pt and one and a half line spacing. The Turkish title should not exceed 19 words. Subheadings must be preceded by line spacing, no space between paragraphs and no paragraph indented.

Footnotes should be used to provide additional information, not for source representation, should be numbered on the page, written in 10 pt and 1 line spacing and justified. The page numbers must also be placed at the bottom with 11 pt.

Accepted articles are published in order.

Preparation of articles:

Title page:

The Turkish and English title of the article should not exceed 19 words. Abbreviations should not be used in the title. In the article, only the names and surnames of the authors who directly contributed to the study, their titles, and the institutions they work for should be written clearly. Funds and organizations supporting the study should be specified on the title page.

Contact information of the author to be contacted should be written at the bottom of the title page (Author's name, surname, full address, postal code, telephone number, fax number and e-mail address should be written).

Abstracts:

Abstracts should be written in Turkish and English and should contain a maximum of 250 words. The abstract should be organized according to purpose-method-results-discussion sections. Turkish and English key words (3-8) for the article should be given right after the abstracts. English keywords should be given in accordance with "Medical Subject Headings (MESH)" (<http://www.nlm.nih.gov/mesh/MBrowser.html>). Turkish keywords should be in accordance with Turkey Science Terms (TBT) (<http://www.bilinterimleri.com>). Using abbreviations in abstracts should be avoided as much as possible. When abbreviations must be used, they should be used after they are defined in parentheses at the first mention.

Article Text Body:

Research articles: After the abstract, the subtitles of introduction-method and materials-results-discussion-resources should be included, the latest information on the subject should be included, the method should be written clearly, the validity and reliability studies of the measurement tools used and the tests used for evaluation, standard deviation, test values must be specified. In the discussion, the clinical and theoretical benefits of the results, application areas, and innovations should be emphasized. Articles should not exceed 3500 words. The article should contain a maximum of 6 tables or figures. Care should be taken that the number of references does not exceed 50 resources.

Review articles: The purpose, the method used, the sources used, the results obtained should be stated. Articles should not exceed 3500 words. The article should contain a maximum of 6 tables or figures. Care should be taken that the number of references does not exceed 50 resources.

Case reports: Case reports should include introduction, description of the cases, discussion and references sections. The article should not exceed 3000 words. It should be noted that the number of references for typical or rare cases that are found useful in terms of clinical or theoretical education should not exceed 30 references. The number of tables or figures should not exceed 2. **Perspectives:** In these articles, experience-based opinions on controversial or controversial issues affecting the profession should be discussed with the introduction of the literature. The article should not exceed 2500 words. Number of Resources should not exceed 20. The number of tables or figures should not be more than 2.

Practical Psychotherapy: In these articles, the introduction and information about psychotherapy application should be discussed in the light of the literature. The article should not exceed 2500 words. Number of Resources should not exceed 20. The number of tables or figures should not be more than 2.

Comments: The features of the article discussed with the introduction should be discussed in the light of the literature. The article should not exceed 2500 words. Number of Resources should not exceed 20. The number of tables or figures should not be more than 2.

Letter: Opinions in which a discussion forum can be formed on various issues in the journal are included in the letter section. The article should not exceed 500 words.

Translation, book and thesis presentation: Translation, book and thesis introductions should be short, an original copy of the translation texts and thesis should be sent. The article should not exceed 500 words.

Thank letter: The letter of acknowledgment can be added to the individuals who contributed or to the funds and organizations supporting the study, if any.

Resources: In-article citations and bibliography in the journal should be shown according to the international APA format. For detailed information, see the Resources section on the website.

Reference in Text:

References should be written in parentheses in the text by including the surnames and publication date of the manuscripts. If more than one source is to be shown, the (;) sign must be used between the references. References should be sorted alphabetically.

Single author References;

(Akyolcu, 2007)

References with two authors;

(Sayiner and Demirci, 2007, p. 72)

References with three, four and five authors;

For the first use in the text: (Ailen, Ciamburine and Welch 2000, pp. 12 .13) In repeated use within the text: (Ailen et al., 2000).

References with six and more authors;

(Çavdar et al., 2003)

References in References Section

All references should be given in a separate section at the end of the text in alphabetical order.

Examples of literature writing are given below.

Book

a) Book Example

Onur, B. (1997). *Developmental Psychology*, Ankara: İmge Kitapevi.

b) Translation of Books

Schuckit MA. (1993). *Alcohol and Substance Abuse*. K Kamberoglu (trans.), Izmir: Kanyilmaz Matbaasi.

c) Multi Writer Turkish Book

Tonta, Y., Bitirim, Y. and Sever, H. (2002). *Performance evaluation in Turkish search engines*. Ankara: Total Informatics.

d) English Book

Kamien R., & Kamien, A. (2014). *Music: An appreciation*. New York, NY: McGraw-Hill Education.

e) Section in English Book

Bassett, C. (2006). *Cultural studies*. In G. Hall & C. Birchall (Eds.), *New cultural studies: Adventures in theory* (pp. 220 Bir237). Edinburgh, UK: Edinburgh University Press.

f) Section in Turkish Book

Erkmen, T. (2012). *Organizational culture: Functions, elements, the importance of business management and leadership*. M. Zencirkiran (Ed.), *In the book of Organizational Sociology* (pp. 233an263). Bursa: Dora Edition Publication.

Article

a) Article

Mutlu, B. and Savaşer, S. (2007). *Causes of stress in parents in the intensive care unit after surgery and attempts to reduce*. *Istanbul University Florence Nightingale Nursing Journal*, 15 (60), 179ing182.

b) More Than Seven Writers in Article

Lal, H., Cunningham, A. L., Godeaux, O., Chlibek, R., Diez-Domingo, J., Hwang, S.-J. ... Heineman, T. C. (2015). *Efficacy of an adjuvanted herpes zoster subunit vaccine in older adults*. *New England Journal of Medicine*, 372, 2087 Medicine2096. <http://dx.doi.org/10.1056/nejmoa1501184>

Thesis, Presentation, Paper

a) Thesis

Yellow, E. (2008). *Cultural identity and policy: Interculturalism in Mardin*. (Unpublished PhD Thesis). Ankara University Institute of Social Sciences, Ankara.

b) Congress Presentation

Çepni, S., Bacanak, A. and Özsevgeç, T. (2001, June). *The relation of science teacher candidates attitudes towards science branches and their success in science branches*. Paper presented at the X. National Educational Sciences Congress, Abant İzzet Baysal University, Bolu

Tables and Figures:

Tables should be written on a separate page with single spacing. Each table should have a number and descriptive information on top. If abbreviations are included in the table, the expansions of these abbreviations should be placed under the table in the form of subtitles and in alphabetical order.

When using previously printed or electronically published tables, written permission must be obtained from both the author and the publisher, and this must be sent to the editor of the journal by fax or mail.

Transverse and longitudinal lines should not be used in the table, only straight lines should be drawn at the top and bottom.

The visuals and note examples in the articles should be numbered as Figure / Table 1.... with their short explanations centered. All images should be sent separately in JPG format with a minimum resolution of 300 dpi in order to avoid resolution problems in printing. Placements in the text can be changed according to the page layout when necessary.

Tables, graphics, figures and photographs should not be more than six, they should be placed on a separate page and their place in the text should be specified. Periods should not be used in arabic numbers and decimals.

Article Submission:

Article submissions are through the magazine park system and are given below;

Link: <https://dergipark.org.tr/tr/>

THE BLIND REVIEW AND EVALUATION PROCESS

Blind refereeing is a method applied for publishing scientific publications with the highest quality. This method forms the basis of the objective evaluation process of scientific studies and is preferred by many scientific journals. All studies submitted to the European Archives of Social Sciences are evaluated by blinding according to the following stages.

Blind Arbitration Type:

The European Archives of Social Sciences uses the double blind method in the evaluation process of all studies. In the double blind method, the identities of the authors and referees of the studies are hidden.

Initial Evaluation Process:

Studies submitted to the European Archives of Social Sciences are first evaluated by the editors. At this stage, studies that do not comply with the purpose and scope of the journal, are weak in terms of language and expression rules in Turkish and English, contain scientific critical errors, have no original value and do not meet the publication policies are rejected. Authors of rejected studies are informed within one month at the latest from the date of submission. Studies that are deemed appropriate are sent to a field editor for the field of interest for pre-evaluation.

Pre-Evaluation Process:

In the pre-evaluation process, field editors examine the introduction and literature, method, findings, conclusion, evaluation and discussion sections of the studies in detail in terms of journal publishing policies and scope and originality. Studies deemed unsuitable as a result of this review are returned within four weeks at the latest with the field editor's evaluation report. Studies found appropriate are taken into the refereeing process.

Refereeing Process:

Studies are refereed according to their content and expertise of the referees. The editor of the field who examines the study suggests at least two referees from the referee pool of the European Archives of Social Sciences, or may suggest new referees suitable for the field of study. The referee suggestions from the field editor are evaluated by the editors and the studies are forwarded to the referees by the editors. Referees must guarantee that they will not share any process and document about the work they evaluate.

Referee Reports:

Referee evaluations are generally; It is based on originality, method used, compliance with ethical rules, consistent presentation of findings and results, and review of the literature. This review is based on the following factors: Introduction and literature: the evaluation report includes the presentation and aims of the problem in the study, the importance of the subject, the scope of the literature on the subject, its currency and the originality of the study.

Method: The evaluation report includes information on the suitability of the method used, the selection and characteristics of the research group, validity and reliability, as well as an opinion on the data collection and analysis process

Findings: The evaluation report includes opinions on the presentation of the findings obtained within the framework of the method, the accuracy of the analysis methods, the consistency of the findings reached with the aims of the research, the presentation of the tables, figures and visuals needed, and the conceptual evaluation of the tests used.

Evaluation and discussion: the evaluation report includes discussion of the topic based on the findings, compliance with the research question (s) and hypothesis (s), generalizability and applicability.

Conclusion and suggestions: the evaluation report includes a contribution to the literature, an opinion on suggestions for future studies and applications in the field.

Style and expression: the evaluation report includes the opinion about the content of the study title, the use of Turkish in accordance with the rules, the submission and references to the language of the full text in accordance with the examples under the journal publication principles.

General evaluation: the evaluation report includes an opinion about the originality of the study as a whole, and its contribution to the literature and practices in the field.

During the evaluation process, the referees are not expected to make adjustments according to the typographical features of the study.

Referee Evaluation Process:

The time given to the referees for the referee evaluation process is 3 weeks. Correction suggestions from referees or expert editorial board members must be completed by the authors within 3 weeks. Referees can examine the revisions of a work and decide whether it is appropriate or, if necessary, request corrections more than once.

Evaluation Result:

Comments from referees are reviewed by the field editor within two (2) weeks at the latest. As a result of this review, the editor of the field transmits its final decision regarding the study to the editors.

Editorial Board Decision:

Editors prepare editorial board opinions on the study based on the opinions of the field editor and referees. The opinions prepared are forwarded to the author (s) by the editor together with the field editor and referee recommendations within 1 week at the latest. In this process, the works that are given negative opinions are returned without requesting a plagiarism check. The final decision is made according to the results of the plagiarism audit reports for the studies with positive opinions.

Publication Evaluation Process:

It is envisaged that the publication evaluation process of the studies submitted to the European Archives of Social Sciences will be completed within approximately 3 months. However, the period between the date when the referees or editors request a correction from the author (s) and the date when the author (s) complete the corrections are not included in this 3-month period.

Citation and Reference Control:

According to the publication ethics of the European Archives of Social Sciences, it is mandatory to cite the articles accurately and completely. Authors must ensure that they have written entirely original works and that if authors have used the works and / or words of others, it is properly quoted or quoted. This audit is done first by the referees during the evaluation and then by the editors according to the result of the similarity-plagiarism (iThenticate) program. All works plagiarism report is also checked over intihal.net.

Early View and Publishing of the Article:

The articles that are edited in the European Archives of Social Sciences are published in electronic media under the title of "Early View" by giving a Digital Object Identifier (DOI). Minor adjustments can be made, if necessary, while early view articles are published in the journal. Articles in early view are published in volumes and numbers determined by the Editorial Board, by removing the "EARLY VIEW" watermark on it. After the electronic journal is published, the printed version of the European Archives of Social Sciences, which includes the same articles, is also published in the same month.

Archiving:

The data and full texts of the articles published in the European Archives of Social Sciences are published as .pdf on the server of TÜBİTAK ULAKBİM DERGİPARK, OCLC WorldCat and EBSCOhost digital archiving (<https://dergipark.org.tr/en/pub/EASSdergisi/archive>), (<https://www.worldcat.org/>) stored and archived in a closed way. (LOCKSS; <https://dergipark.org.tr/en/pub/EASSdergisi/lockss-manifest>).

EASE Statement on Quality Standards

The European Association of Science Editors encourages all editors to ensure that reports of research on COVID-19 meet required standards and comply with agreed guidelines, and that any limitations are clearly stated. Members of EASE have noted poor standards of reporting in many studies related to the COVID-19 pandemic. Medical and public health measures to

treat infected patients and to limit the spread of the coronavirus have to be based on high quality evidence if they are to succeed. EASE urges all involved in collecting and publishing data related to the pandemic to adhere to ethical guidelines, and to follow standard reporting guidelines (see www.equator-network.org), for example CONSORT for clinical trials and STROBE for epidemiological studies. Demographic data should include age and sex of all individuals and follow the SAGER guidelines to ensure that data on sex and gender are fully and correctly reported. We encourage full and open sharing of data where possible.

We recognise that in times of crisis it may not always be possible to obtain all required data, and that reporting may – of necessity – be curtailed. To avoid misinterpretation, but also to facilitate the rapid sharing of information, we encourage editors to ensure that authors include a statement of limitations on their research. This will inform readers and strengthen the usefulness of any published research.

In addition, whilst always advocating high language standards, we acknowledge that to facilitate rapid dissemination of important research it may be necessary to limit editorial involvement to ensuring that the published research is understandable, and not to enforce stringent language requirements on authors.

The relevant statement can be found at the website <https://ease.org.uk/publications/ease-statements-resources/ease-statement-on-quality-standards/>.

YAZARLARA BİLGİLER

GENEL BİLGİLER

Amaçlar ve Kapsam:

Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi'nin amacı, Kıbrıs Türkiye ve Dünya'da Psikiyatri ve Psikoloji başta olmak üzere kuramsal bilgileri ve klinik deneyimleri bilimsel düzeyde sunmak, yaygınlaştırmak bir forum oluşturmaktır. Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi'nde Psikiyatri ve Psikoloji ile ilgili alanlardaki araştırma, gözden geçirme/ derleme, olgu sunumu, eğitimde/ uygulamada ve psikiyatride yeni ufuklar açacak özgün yazılar/görüşler, çeviri yazılar, mektup/tartışma, kitap ve tez tanıtımı yayımlanır. Kısa Adı EASS Dergisi olan Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi hem basılı hem de online olarak yayımlanmaktadır. _ Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi, yazarların International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE) tarafından formüle edilen Tıbbi Dergilerde Bilimsel Çalışmanın Yürütülmesi, Raporlanması, Düzenlenmesi ve Yayımlanması için Önerilere uymalarını önermektedir.

Link: <http://www.icmje.org/icmje-recommendations.pdf>

Yayın Sıklığı:

Dergi Mart, Haziran, Eylül ve Aralık olmak üzere üç ayda bir, dört sayı olarak yayımlanır. Dergiye gönderilen yazılar yayın kurulu ve en az iki danışmanın incelemesinden ve gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra yayımlanır.

Yayın Dili:

Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi'nin yayın dili Türkçe ve İngilizce'dir. Türkçe tam metin yayımlanan makalelerde İngilizce başlık, öz ve anahtar sözcükler de yer alır. Yine İngilizce Yayınlanan Makalelerde Türkçe başlık, öz ve anahtar sözcükler yer alır.. Makalelerin yazımı ve dil bilgisi kurallarına uygun olması, Editörleri Kurulunun önem verdiği bir politikaadır. Makalelerin dil bilgisi, yazım kuralları ve alan yazına uygun, anlaşılır, açık ve yalın bir dil ile yazılması beklenir.

Editörler Kurulu'nca yayına kabul edilen makaleler, dil (Türkçe, İngilizce) editörlerince okunur. Yazarlara, makalelerin değerlendirme sürecinde editörler kurulu, hakemler ya da dil editörlerince makalenin yazımına ilişkin düzeltmeler önerilebilir. Bu düzeltmelerin yapılması, Raporların sorumluluğundadır.

Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi herhangi bir çeviri hizmeti vermemektedir. Derginin beklentilerine uyması için İngilizce düzenleme, çeviri veya şekil ve makale biçimlendirme konusunda yardım arayan yazarlar, Kıbrıs Ruh Sağlığı Enstitüsü Dil Hizmetlerini kullanmayı düşünebilirler. Kıbrıs Ruh Sağlığı Enstitüsü'ndeki dil hizmetleri için enstitünün web sitesi <http://ruhsagligienstitusu.com/>'u ziyaret edilebilir.

Açık Erişim Politikası:

Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi, açık erişimli, çift kör hakemli bir dergidir. Hakem değerlendirmesi sonrasında kabul edilen her makale, yayımlandıktan hemen sonra çevrimiçi olarak ücretsiz olarak bir Creative Commons lisansı altında yayımlanır ve sürekli olarak çevrimiçi olarak barındırılır. Dergiye makale göndermenin herhangi bir bedeli yoktur.

Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi, yayıncılıkta saydamlık, açık erişim sağlama ve bilginin paylaşılması politikasıyla yayımlanmaktadır. Dergimiz, Budapeşte Açık Erişim Girişimi'ni desteklemektedir.

Bu amaçla <http://www.budapestopenaccessinitiative.org/boai-10-translations/turkish-translation> web adresinde bulunan açık erişim politikaları, Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi Editörler Kurulu'nca benimsenmektedir. Ayrıca, açık erişim sağlama politikaları kapsamında Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi'nde yayımlanan makaleler "Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License" ile lisanslanmıştır.. (<https://dergipark.org.tr/en/pub/EASSdergisi/archive>)

Dergi yazım içeriği:

Gönderim aşamasında, başvuru mektubu, başlık, yazarlar ve kurumları, iletişim adresi, Türkçe özet ve yazının İngilizce başlığı ve özeti ilgili aşamalarda yazılmalıdır. İngilizce yazılan çalışmalara da Türkçe özet eklenmesi gerekmektedir. Yazının ana metnindeyse şu sıra kullanılacaktır: Giriş, Gereç ve Yöntem, Bulgular, Tartışma, Teşekkür, Kaynaklar. Yazıların daha önce

yayımlanmamış ya da yayımlanmak üzere başka dergiye gönderilmemiş olması gerekir.

Yazı Çeşitleri:

Dergi aşağıdaki yazı türlerini yayın için kabul eder:a)Özgün Makaleler: Bunlar sadece deneysel tasarımlar gibi yüksek kaliteli planlanmış araştırma çalışmalarından orijinal bulgular içeren sonuç çalışmaları, vaka-kontrol serileri, yüksek yanıt oranlarına sahip anketler, randomize kontrollü çalışmalar, müdahale çalışmaları, tarama ve teşhis testleri çalışmaları ile maliyet-etkinlik analizleri.

b) Derleme makaleleri: Bunlar, literatürün sistematik ve eleştirel değerlendirmeleridir.

c) Vaka Serileri: Bu bölümde belirli bir tanıya / klinik özelliğe / tedaviye ait birden fazla yeni, ilginç ve nadir vaka rapor edilebilir.

d) Bakış Açıları: Bu yazılar, mesleği etkileyen tartışmalı veya tartışmalı konulara ilişkin deneyime dayalı görüş ve görüşler olmalıdır. Yazar konu hakkında yeterli ve güvenilir deneyime sahip olmalıdır.

e) Pratik Psikoterapi: Tek vakada veya bir dizi vakada psikoterapinin kullanımını anlatan yazılar bu bölüme gönderilebilir. Esas olarak psikoterapi uygulamasındaki pratiklikleri, karşılaşılan engelleri, nasıl aşıldıklarını vb. Açıklayan makaleler arıyoruz.

f) Yorumlar: Bunlar önemli konuları ele almalıdır ve Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi'nde yakın zamanda yayımlanan birden fazla veya belirli bir makaleye bağlanabilir.

g) Editöre Mektup: Bu bölümde yazarlar ruh sağlığı alanı ile ilgili kısa gözlemlerini bu bölümde yayımlarlar.

Yazarlık:

Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi, Uluslararası Tıp Dergisi Editörleri Komitesi tarafından yazarlık için önerilen gereksinimlerini takip etmektedir. Makaleler, yalnızca katkıda bulunan tüm yazarlar tarafından onay verildikten sonra değerlendirilmek üzere sunulmalıdır. Makale gönderim aşamasında Yazar Formu da birlikte gönderilmelidir. Makaleyi gönderenler, makaleye katkıda bulunan herkesin katkıda bulunan yazarlar olarak kabul edildiğini dikkatlice kontrol etmelidir.

Yazar listesi, yasal olarak yazarlık iddia edebilecek herkesi içermelidir. Buna göre, her yazar aşağıdaki kriterlerin tümünü karşılamalıdır:

Çalışmanın ana fikir veya tasarımına önemli katkılar veya çalışma için verilerin toplanması, analizi veya yorumlanması; VE Çalışmanın taslağını hazırlamak veya önemli entelektüel içerik için eleştirel olarak yeniden gözden geçirmek; VE Yayınlanacak versiyonun son onayı; VE

İşin herhangi bir kısmının doğruluğu veya bütünlüğü ile ilgili soruların uygun şekilde araştırılıp çözülmesini sağlamada çalışmanın tüm yönlerinden sorumlu olmayı kabul etmek

Yazarlık kriterlerini karşılamayan tüm katkıda bulunanların Teşekkür bölümünde belirtilmelidir. Yazarlık hakkında daha fazla bilgi için lütfen International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE) yazarlık kılavuzuna bakın.

Telif Hakkı Devir Formu:

Yazarlar makalelerinin telif haklarını, makale başvurusu sırasında Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi'ne devretmek zorundadır. Bunun için "Telif Hakları Devir Formu" doldurularak yazıların yayın hakları dergiye devredilir. Formu tüm yazarlar imzalar, tarayıcıda tarar ve elektronik olarak makaleyle birlikte TÜBİTAK ULAKBİM DERGİPARK sistemine (<https://dergipark.org.tr/en/pub/EASSdergisi>) yükler. Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi Editörler Kurulu, makalenin yayımlanmasında yetkilidir.

Ayrıca yazarların telif hakkı dışında kalan patent hakları, dersleri, sunumları ve kitap çalışmalarında makaleyi ücret ödemsiz kullanabilme hakkı, satmamak koşuluyla kendi amaçları için makaleyi çoğaltma hakkı, postayla veya elektronik yolla dağıtma hakkı saklıdır. Ayrıca makalenin herhangi bir bölümünün başka bir yayında kullanılmasına Dergiye yollamada (atıfta) bulunulması koşuluyla yazarına izin verilir. Telif Hakları Devir Formu'nu makale başvurusu ile sisteme yüklemeyen yazarların makalelerine işlem yapılmaz. Telif hakkı devri yalnız Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi'nde yayımlanan makaleler için geçerlidir.

Finansman:

Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi, tüm yazarların fonlarını tutarlı bir şekilde ayrı bir başlık altında belirtmelerini talep etmektedir. Finansman bulunmaması durumunda teşekkür metninde sonra ve kaynaklar bölümünden önce şu ifadelerin bulunması gerekir: “Bu araştırma, kamu, ticari veya kar amacı gütmeyen sektörlerdeki herhangi bir finansman kuruluşundan özel bir hibe almadı.”

Çatışan Çıkarların Beyanı:

Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi’nin politikası, tüm yazarlardan çatışan çıkar beyanını yazılarında belirtmeleridir. Çatışma yoksa lütfen ‘Yazar (lar) çıkar çatışması olmadığı’ beyan eder’ ifadesinin kullanılması gerekir. Çıkar çatışması bildirimleri hakkında rehberlik için lütfen ICMJE önerilerine bakın.

<http://www.icmje.org/recommendations/browse/roles-and-responsibilities/author-responsibilities-conflicts-of-interest.html#two>

Tüm başvurulara ICMJE Çıkar Çatışması Formları eşlik etmelidir.

Etik Kurul:

Araştırmalar için yerel etik kurul onayı alınmalıdır. Deneyisel çalışmaların sonuçlarını bildiren yazılarda, çalışmanın yapıldığı gönüllü ya da hastalarla uygulanacak prosedür(ler)in özelliği tümüyle anlatıldıktan sonra, onaylarının alındığını gösterir bir cümle bulunmalıdır. Yazarlar, bu tür bir çalışma söz konusu olduğunda, uluslararası alanda kabul edilen kılavuzlara ve T.C ve/veya K.K.T.C. Sağlık Bakanlığı tarafından getirilen yönetmelik ve yazılarda belirtilen hükümlere uyulduğunu belirtmeli ve kurumdan aldıkları Etik Komitesi onayını göndermelidir. İnsan denekleri içeren tıbbi araştırmalar Dünya Tıp Birliği Helsinki Deklarasyonu’na göre yapılmalıdır.

<https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-of-helsinki-ethical-principles-for-medical-research-involving-human-subjects/>

Gönderilen makaleler, Tıbbi Dergilerde Bilimsel Çalışmanın Yürütülmesi, Raporlanması, Düzenlenmesi ve Yayınlanması için ICMJE Tavsiyelerine uygun olmalıdır.

<http://www.icmje.org/icmje-recommendations.pdf>

Hayvan ve / veya insan çalışmalarını bildiren tüm makaleler ile ilgili Etik Kurul veya Kurumsal İnceleme Kurulunun verdiği onay yöntemler bölümünde belirtmelidir.

Tüm başvurulara bir başlık sayfası eşlik etmelidir.

Makalenin başlığı olmalı.

Onay numarasına ek olarak inceleme komitesinin tam adı ve kurumu belirtilmeli.

Editöre, gönderilen makalenin basılmadığına, eşzamanlı olarak gönderilmediğine veya başka bir yerde yayınlanmak üzere kabul edilmediğine dair bir açıklama eklenmeli.

Yazının tüm yazarlar tarafından okunduğuna ve onaylandığına, bu belgede daha önce belirtildiği gibi yazarlık gereksinimlerinin karşılandığına ve her yazarın yazının dürüst çalışmayı temsil ettiğine inandığına dair bir açıklama eklenmeli.

Yazar, yazının bilgisi dahilinde, herhangi bir üçüncü şahsın telif hakkını veya mülkiyet hakkını ihlal etmediğini beyan etmeli

Bireysel vakaları veya vaka serilerini bildirmek için bilgilendirilmiş onam hakkındaki bilgiler makale metnine dahil edilmelidir. Yayınlanacak hasta bilgileri ve görüntüleri için yazılı bilgilendirilmiş onamın hasta (lar) tarafından mı yoksa yasal olarak yetkili bir temsilci tarafından mı sağlandığına dair bir açıklama gereklidir. Kendi başına hastanın gizliliğini ihlal ettiği için, lütfen makale ile hastanın gerçek yazılı bilgilendirilmiş onayı gönderilmemelidir. Dergi, yazılı bilgilendirilmiş onay aldığını yazılı olarak onaylamanızı talep etmektedir. Ancak yazılı iznin kendisi, örneğin bir hastanın hastane kaydında yazarlar /

araştırmacılar tarafından tutulması gerekmektedir. Onay mektubu ayrı bir dosya olarak yüklenebilir. Lütfen ayrıca Araştırma Katılımcılarının Korunması için ICMJE Önerilerine bakın.

<http://www.icmje.org/recommendations/browse/roles-and-responsibilities/protection-of-research-participants.html>

Yayınlanmak üzere gönderilen hayvanları içeren tüm araştırmalar, çalışmaların yürütüldüğü tesisin gözetiminde bir etik komite tarafından onaylanmalıdır. Hayvanlar üzerinde yapılan çalışmalarda ağrı, acı ve rahatsızlık verilmemesi için neler yapıldığı açık bir şekilde belirtilmelidir.

Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi, International Association of Veterinary Editors tarafından yayınlanan Veterinerlik Dergileri için Hayvan Etiği ve Refahına İlişkin Mutabakat Yazım Kılavuzunu benimsemiştir.

<http://www.veteditors.org/consensus-author-guidelines-on-animal-ethics-and-welfare-for-editors/>

Klinik Araştırmalar:

Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi, ICMJE’nin , klinik araştırmaların DSÖ onaylı bir kamu araştırmaları kayıt defterine ilk hasta kaydı sırasında veya öncesinde, yayın için bir değerlendirme koşulu olarak kaydedilmesi şartına uyar. Özetin sonunda deneme kayıt adı ve URL’si ve kayıt numarası yer almalıdır.

Raporlama Yönergeleri:

İlgili EQUATOR Ağı raporlama kılavuzları, çalışmanın türüne bağlı olarak takip edilmelidir. Örneğin, yayınlanmak üzere gönderilen tüm randomize kontrollü çalışmalar , şekil olarak tamamlanmış bir CONSORT akış şemasını içermelidir. Sistematik incelemeler ve meta-analizler, tamamlanmış PRISMA akış şemasına göre düzenlenmelidir. EQUATOR sihirbazı uygun kılavuz belirlemenize yardımcı olabilir.

Diğer kaynaklar, NLM’nin Araştırma Raporlama Yönergeleri ve Girişimlerinde bulunabilir.

Araştırma Verileri:

Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi olarak, araştırmaların açıklığının, şeffaflığının ve tekrarlanabilirliğinin kolaylaştırılması gerektiği düşüncesindeyiz. Konuyla ilgili olarak yazarları, araştırma verilerini etik değerlendirmelere tabi olarak uygun bir kamuya açık depoda paylaşmaya ve makale dosyalarına bir veri erişilebilirliği beyanı eklemeye teşvik ederiz.

MAKALE YAZIM KURALLARI VE ÖZELLİKLERİ**Genel Bilgileri:**

Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi’nin dili Türkçe ve İngilizcedir. Yazılar anlaşılır, akıcı, yalın bir dille yazılmalı ve uzun anlatımlardan kaçınılmalıdır. Yabancı sözcüklerin ve kısaltmaların Türkçe karşılıkları ilk geçtikleri yerde parantez içinde tam olarak yazılmalıdır. İlaçların jenerik adları kullanılmalıdır. Yazılarda dipnot kullanılmamalıdır.

Yazarların adları makale başlığının bir satır sağ altında yer almalı ve yıldız (*) dipnotla unvanı, kurumu, adresi, telefonu, e-posta adresi verilmelidir. Yazara/metne özgü terminoloji ve/veya kısaltmalar ilk kullanımlarında dipnotla açıklanmalıdır.

Yazar(lar) doğrudan çalışmayı yapan ve yazan kişi(ler) olmalıdır.

Araştırma herhangi bir kuruluş tarafından maddi bir destek görmüşse veya bir kongrede tebliğ edilmişse makalenin başlığının son kelimesi üzerine (*) konularak dip not olarak belirtilmelidir.

Makaleler A4 kağıt boyutunun bir yüzüne, tüm kenarlardan 2,5 cm. boşluk bırakılarak, Times New Roman yazı karakteriyle, 12 punto ve 1,5 satır aralığıyla iki yana yaslı olarak yazılmalıdır. Alt başlıklar ve başlık sonrası paragraflar arasında boşluk olmamalı ve hiçbir paragraf girintili yazılmamalıdır. Dipnotlar kaynak gösterimi için değil ek bilgi vermek için kullanılmalı, sayfa altında numaralandırılmalı, 10 punto ve 1 satır aralığı ile iki yana yaslı olarak yazılmalıdır. Sayfa numaraları da 11 puntoyla, sağ altta yer almalıdır. Kabul edilen yazılar sıraya alınarak yayımlanır.

Makalelerin hazırlanması:

Başlık sayfası

Yazının Türkçe ve İngilizce başlığı 19 kelimeyi geçmemelidir.

Başlıkta kısaltma kullanılmamalıdır. Yazıda sadece çalışmaya doğrudan katkısı bulunan yazarların ad ve soyadları, unvanları, çalıştıkları kurumlar açık olarak yazılmalıdır. Çalışmayı destekleyen fon ve kuruluşlar başlık sayfasında belirtilmelidir.

Başlık sayfasının en altına iletişim kurulacak yazarın iletişim bilgileri yazılmalıdır (Yazarın adı, soyadı, açık adresi, posta kodu, telefon numarası, faks numarası ve e-posta adresi yazılmalıdır).

Özetler:

Özetler Türkçe ve İngilizce olarak yazılmalı ve en fazla 250 kelime içermelidir. Özet, amaç-yöntem-sonuçlar-tartışma bölümlerine göre düzenlenmelidir. Makale için verilecek Türkçe ve İngilizce anahtar sözcükler (3-8 adet) özetlerden hemen sonra verilmelidir. İngilizce anahtar kelimeler “Medical Subject Headings (MESH)”e uygun olarak verilmelidir (<http://www.nlm.nih.gov/mesh/MBrowser.html>). Türkçe anahtar kelimeler Türkiye Bilim Terimleri (TBT)’ne uygun olarak verilmelidir (<http://www.bilimterimleri.com>). Özetlerde kısaltma kullanılmasında mümkün olduğunca kaçınılmalıdır. Kısaltma

kullanılması mutlaka gerektiğinde, ilk geçtiği yerde parantez içinde tanımlandıktan sonra kullanılmalıdır.

Makale Metni Gövdesi:

Araştırma yazıları: Özetten sonra giriş-yöntem ve gereç-sonuçlar tartışma-kaynaklar alt başlıklarını taşımalı, konuyla ilgili en son bilgiler yer almalı, yöntem açık olarak yazılmalı, kullanılan ölçüm araçlarının geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları ile değerlendirme için kullanılan testler, standart sapma, test değerleri belirtilmelidir. Tartışmada sonuçların klinik ve kuramsal yönlerden yararları, uygulanma alanları, getirdiği yenilikler vurgulanmalıdır. Yazılar 3500 kelimeyi geçmemelidir. Yazıda en çok 6 tablo veya figür olmalıdır. Kaynak sayısının 50 kaynağı aşmamasına dikkat edilmelidir.

Derleme yazıları: Amacı, kullanılan yöntem, yararlanılan kaynaklar, çıkarılan sonuçlar belirtilmelidir. Yazılar 3500 kelimeyi geçmemelidir. Yazıda en çok 6 tablo veya figür olmalıdır. Kaynak sayısının 50 kaynağı aşmamasına dikkat edilmelidir.

Olgu sunumu: Olgu sunumlarında giriş bölümü, olguların tarifi, tartışma ve kaynaklar bölümleri yer almalıdır. Yazı 3000 kelimeyi geçmemelidir. Klinik veya kuramsal eğitim yönünden yararlı görülen tipik veya az görülen olguların kaynak sayısının 30 kaynağı aşmamasına dikkat edilmelidir. Tablo veya figür sayısı en fazla 2 olmalıdır.

Bakış Açıları: Bu yazılarda giriş bölümü ile mesleği etkileyen tartışmalı veya tartışılmalı konulara ilişkin deneyime dayalı görüşler literatür eşliğinde tartışılmalıdır. Yazı 2500 kelimeyi geçmemelidir. Kaynak Sayısı 20'yi geçmemelidir. Tablo veya figür sayısı 2'den fazla olmamalıdır.

Pratik Psikoterapi: Bu yazılarda giriş bölümü ile psikoterapi uygulaması ile ilgili bilgiler literatür eşliğinde tartışılmalıdır. Yazı 2500 kelimeyi geçmemelidir. Kaynak Sayısı 20'yi geçmemelidir. Tablo veya figür sayısı 2'den fazla olmamalıdır.

Yorumlar: Giriş bölümü ile tartışılan makalenin özellikleri literatür eşliğinde tartışılmalıdır. Yazı 2500 kelimeyi geçmemelidir. Kaynak Sayısı 20'yi geçmemelidir. Tablo veya figür sayısı 2'den fazla olmamalıdır.

Mektup: Dergide yer alan değişik konularda tartışma forumu oluşturulabilecek görüşler mektup bölümünde yer almaktadır. Yazı 500 kelimeyi geçmemelidir.

Çeviri, kitap ve tez tanıtımı: Çeviri, kitap ve tez tanıtımları kısa olmalı, çeviri yazılarının ve tezin bir özgün kopyası gönderilmelidir. Yazı 500 kelimeyi geçmemelidir.

Teşekkür: Teşekkür yazısı katkı koyan bireylere veya çalışmayı destekleyen fon ve kuruluşlara varsa eklenebilir.

Kaynaklar: Dergide makale içi atıflar ve kaynakça uluslararası APA formatına göre gösterilmelidir. Ayrıntılı bilgi için web sayfasında Kaynaklar bölümüne bakınız.

Metin İçinde Kaynak Gösterme

Kaynaklar metinde parantez içinde yazarların soyadı ve yayın tarihi yazılarak belirtilmelidir. Birden fazla kaynak gösterilecekse kaynaklar arasında (;) işareti kullanılmalıdır. Kaynaklar alfabetik olarak sıralanmalıdır.

Tek yazarlı kaynak;

(Akyolcu, 2007)

İki yazarlı kaynak;

(Sayiner ve Demirci, 2007, s. 72)

Üç, dört ve beş yazarlı kaynak;

Metin içinde ilk kullanımda: (Ailen, Ciambur ve Welch 2000, s. 12-13) Metin içinde tekrarlayan kullanımlarda: (Ailen ve ark., 2000)

Altı ve daha çok yazarlı kaynak;

(Çavdar ve ark., 2003)

Kaynaklar Bölümünde Kaynak Gösterme

Kullanılan tüm kaynaklar metnin sonunda ayrı bir bölüm halinde yazar soyadlarına göre alfabetik olarak numaralandırılmadan verilmelidir.

Kaynak yazımı ile ilgili örnekler aşağıda verilmiştir.

Kitap

a) Kitap Örneği

Karasar, N. (1995). Araştırmalarda rapor hazırlama (8.bs).

Ankara: 3A Eğitim Danışmanlık Ltd.

b) Kitap Çevirisi

Muccchielli, A. (1991). Zihniyetler (A. Kotil, Çev.). İstanbul:

İletişim Yayınları.

c) Çok Yazarlı Türkçe Kitap

Tonta, Y., Bitirim, Y. ve Sever, H. (2002). Türkçe arama motorlarında performans değerlendirme. Ankara: Total Bilişim.

d) İngilizce Kitap

Kamien R., & Kamien, A. (2014). Music: An appreciation. New York, NY: McGraw-Hill Education.

e) İngilizce Kitap İçerisinde Bölüm

Bassett, C. (2006). Cultural studies and new media. In G. Hall & C. Birchall (Eds.), New cultural studies: Adventures in theory (pp. 220-237). Edinburgh, UK: Edinburgh University Press.

f) Türkçe Kitap İçerisinde Bölüm

Erkmen, T. (2012). Örgüt kültürü: Fonksiyonları, öğeleri, işletme yönetimi ve liderlikteki önemi. M. Zencirkıran (Ed.), Örgüt sosyolojisi kitabı içinde (s. 233-263). Bursa: Dora Basım Yayın.

Makale

a) Makale

Granqvist, P. ve Kirkpatrick, L. A. (2004). Religious conversation and perceived childhood attachment: a meta-analysis, The International Journal for the Psychology of Religion, 14(4), 223-250.

b) Yediden Fazla Yazarlı Makale

Rodriguez, E.M., Dunn, M.J., Zuckerman, T., Hughart, L., Vannatta, K., Gerhardt, C.A., Saylor, M., Schuele, C.M. ve Compas, B.E. (2011). Mother-child communication and maternal depressive symptoms in families of children with cancer: integrating macro and micro levels of analysis. Journal of Pediatric Psychology, 38 (7), 732-743

Tez, Sunum, Bildiri

a) Tezler

Karaaziz, M. (2017). Kıbrıs ve Türkiye Doğumlu Kumar Bağımlılarının Kumar Oynama Nedenlerinin ve Kültürlenme Tutum Farklılıklarının Karşılaştırılması. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Yakın Doğu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Lefkoşa-KKTC.

b) Kongre Bildirisi

Çepni, S., Bacanak A. ve Özsevgeç T. (2001, Haziran). Fen bilgisi öğretmen adaylarının fen branşlarına karşı tutumları ile fen branşlarındaki başarılarının ilişkisi. X. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulan bildiri, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

Tablolar ve Sekiller:

Tablolar tek satır aralıklı olarak ayrı bir sayfaya yazılmalıdır. Her tablonun üstünde numarası ve açıklayıcı bilgi olmalıdır. Tabloda kısaltmalara yer verilmişse bu kısaltmaların açılımı alt yazı şeklinde tablonun altında ve alfabetik sıraya göre yer almalıdır. Daha önce basılmış veya elektronik olarak yayınlanmış tablolardan yararlanıldığında hem yazarı hem de basımından yazılı izin alınmalıdır ve bu, dergi editörlüğüne faks veya posta ile gönderilmelidir.

Tablo içerisinde enlemesine ve boylamasına çizgiler kullanılmamalı, sadece üst ve altına düz çizgi çizilmelidir.

Makalelerde yer alan görseller ve nota örnekleri kısa açıklamalarıyla birlikte ortalananmış olarak Şekil/Tablo 1. ... şeklinde numaralandırılmalıdır. Tüm görseller, baskıda çözünürlük problemi olmaması için minimum 300 dpi çözünürlükte ve JPG formatında ayrıca gönderilmelidir. Metin içerisindeki yerleştirilmeler, gerektiğinde sayfa düzenine göre değiştirilebilirler.

Tablo, grafik, şekil ve fotoğraflar altıdan çok olmamalı, ayrı bir sayfaya konmalı, yazıdaki yeri belirtilmelidir. Arabik rakamlar ve ondalıklarda nokta kullanılmamalıdır.

Makale Gönderme:

Makale gönderimleri dergi park sistemi üzerinden olup aşağıda verilmiştir;

Link: <https://dergipark.org.tr/tr/>

KÖR HAKEMLİK VE DEĞERLENDİRME SÜRECİ

Kör hakemlik, bilimsel yayınların en yüksek kalite ile yayınlanması için uygulanan bir yöntemdir. Bu yöntem, bilimsel çalışmaların nesnel (objektif) bir şekilde değerlendirilme sürecinin temelini oluşturmaktadır ve birçok bilimsel dergi tarafından tercih edilmektedir. Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi gönderilen tüm çalışmalar aşağıda belirtilen aşamalara göre körleme yoluyla değerlendirilmektedir.

Körleme Hakemlik Türü:

Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi, tüm çalışmaların değerlendirme sürecinde çift körleme yöntemini kullanmaktadır.

Çift körleme yönteminde çalışmaların yazar ve hakem kimlikleri gizlenmektedir.

İlk Değerlendirme Süreci:

Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi gönderilen çalışmalar ilk olarak editörler tarafından değerlendirilir. Bu aşamada, derginin amaç ve kapsamına uymayan, Türkçe ve İngilizce olarak dil ve anlatım kuralları açısından zayıf, bilimsel açıdan kritik hatalar içeren, özgün değeri olmayan ve yayın politikalarını karşılamayan çalışmalar reddedilir. Reddedilen çalışmaların yazarları, gönderim tarihinden itibaren en geç bir ay içinde bilgilendirilir. Uygun bulunan çalışmalar ise ön değerlendirme için çalışmanın ilgili olduğu alana yönelik bir alan editörüne gönderilir.

Ön Değerlendirme Süreci:

Ön değerlendirme sürecinde alan editörleri çalışmaların, giriş ve alan yazın, yöntem, bulgular, sonuç, değerlendirme ve tartışma bölümlerini dergi yayın politikaları ve kapsamı ile özgünlük açısından ayrıntılı bir şekilde inceler. Bu inceleme sonucunda uygun bulunmayan çalışmalar en geç dört hafta içerisinde alan editörü değerlendirme raporu ile iade edilir. Uygun bulunan çalışmalar ise hakemlendirme sürecine alınır.

Hakemlendirme Süreci:

Çalışmalar içeriğine ve hakemlerin uzmanlık alanlarına göre hakemlendirilir. Çalışmayı inceleyen alan editörü, Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi hakem havuzundan uzmanlık alanlarına göre en az iki hakem önerisinde bulunur veya çalışmanın alanına uygun yeni hakem önerilir. Alan editöründen gelen hakem önerileri editörler tarafından değerlendirilir ve çalışmalar editörler tarafından hakemlere iletilir. Hakemler değerlendirdikleri çalışmalar hakkındaki hiçbir süreci ve belgeyi paylaşmayacakları hakkında garanti vermek zorundadır.

Hakem Raporları:

Hakem değerlendirmeleri genel olarak çalışmaların; özgünlük, kullanılan yöntem, etik kurallara uygunluk, bulguların ve sonuçların tutarlı bir şekilde sunumu ve literatür açısından incelenmesine dayanmaktadır. Bu inceleme aşağıdaki unsurlara göre yapılır:

Giriş ve literatür: değerlendirme raporu çalışmada ele alınan problemin sunumu ve amaçları, konunun önemi, konuyla ilgili literatür kapsamı, güncelliği ve çalışmanın özgünlüğü hakkında görüş içerir.

Yöntem: değerlendirme raporu, kullanılan yöntemin uygunluğu, araştırma grubunun seçimi ve özellikleri, geçerlik ve güvenilirlik ile ilgili bilgilerin yanı sıra veri toplama ve analiz süreci hakkında görüş içerir.

Bulgular: değerlendirme raporu, yöntem çerçevesinde elde edilen bulguların sunumu, analiz yöntemlerinin doğruluğu, araştırmanın amaçları ile erişilen bulguların tutarlılığı, ihtiyaç duyulan tablo, şekil ve görsellerin verilmesi, kullanılan testlerin kavramsal açıdan değerlendirilmesine yönelik görüşler içerir.

Değerlendirme ve tartışma: değerlendirme raporu, bulgulara dayalı olarak konunun tartışılması, araştırma sorusuna/larına ve hipoteze/lere uygunluk, genellenebilirlik ve uygulanabilirlik ile ilgili görüş içerir.

Sonuç ve öneriler: değerlendirme raporu literatüre katkı, gelecekte yapılabilecek çalışmalara ve alandaki uygulamalara yönelik öneriler hakkında görüş içerir.

Stil ve anlatım: değerlendirme raporu, çalışma başlığının içeriği kapsamı, Türkçe'nin kurallara uygun kullanımı, gönderme ve referansların Dergi yayın ilkeleri başlığı altındaki örneklerle doğrultusunda tam metnin diline uygun verilmesi ile ilgili görüş içerir.

Genel değerlendirme: değerlendirme raporu çalışmanın bir bütün olarak özgünlüğü, literatüre ve alandaki uygulamalara sağladığı katkı hakkında görüş içerir.

Değerlendirme sürecinde hakemlerin çalışmanın tipografik özelliklerine göre düzeltme yapmaları beklenmemektedir.

Hakem Değerlendirme Süreci:

Hakem değerlendirme süreci için hakemlere verilen süre 3 haftadır. Hakemlerden veya uzman yayın kurulu üyesinden gelen düzeltme önerilerinin yazarlar tarafından 3 hafta içerisinde tamamlanması zorunludur. Hakemler bir çalışmanın düzeltmelerini inceleyerek uygunluğuna karar verebilecekleri gibi gerekliyse birden çok defa düzeltme talep edebilir.

Değerlendirme Sonucu:

Hakemlerden gelen görüşler, alan editörü tarafından en geç iki (2) hafta içerisinde incelenir. Bu inceleme sonucunda alan editörü çalışmaya ilişkin nihai kararını editörlere iletir.

Yayın Kurulu Kararı:

Editörler, alan editörü ve hakem görüşlerine dayanarak çalışma ile ilgili yayın kurulu görüşlerini hazırlar. Hazırlanan görüşler editör tarafından alan editörü ve hakem önerileri ile birlikte en geç 1 hafta içerisinde yazar(lar)a iletilir. Bu süreçte olumsuz görüş verilen çalışmalar intihal denetimi talep edilmeksizin iade edilir. Olumlu görüş verilen çalışmalar için son karar, intihal denetim raporları sonuçlarına göre verilir.

Yayın Değerlendirme Süreci:

Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi'ne gönderilen çalışmaların yayın değerlendirme sürecinin yaklaşık 3 ay içerisinde sonuçlandırılması öngörülmektedir. Ancak, hakem ya da editörlerin yazar(lar)dan düzeltme istedikleri tarih ile yazar(lar)ın düzeltmeleri tamamladıkları tarih arasındaki süre, bu 3 aylık süreye dahil edilmemektedir.

Değerlendirme Sonucuna İtiraz Etme:

Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi'nde değerlendirme sonucuna, yazar (lar)ın itiraz etme hakkı saklıdır. Yazar(lar), çalışmalarını için yapılan değerlendirme sonucu görüş ve yorumlara ilişkin itiraz gerekçelerini bilimsel bir dille ve dayanaklarını referans göstererek "mehmet.cakici@neu.edu.tr" adresine e-postayla iletmelidir. Yapılan itirazlar editörler tarafından en geç bir ay içerisinde incelenerek (Çalışmanın hakemlerine yapılan itirazlar hakkında görüş talep edilebilir) yazar (lar)a olumlu veya olumsuz dönüş sağlanır. Yazar (lar)ın değerlendirme sonucuna itirazları olumlu bulunması durumunda, yayın kurulu çalışmanın konu alanına uygun yeni hakemlendirme yaparak değerlendirme sürecini yeniden başlatır.

Atıf ve Kaynakça Denetimi:

Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi yayın etiğine göre, makalelere atıfların doğru ve eksiksiz verilmesi zorunludur. Yazarlar tamamen orijinal eserler yazdıklarından ve yazarlar başkalarının eserlerini ve / veya sözlerini kullanmışlarsa, bunun uygun şekilde alıntılanmış ve ya alıntı yapıldığından emin olmalıdırlar. Bu denetim, önce değerlendirme sırasında hakemlerce, sonra benzerlik-intihal (iThenticate) programı sonucuna göre editörlerce yapılır. Tüm çalışmalar intihal raporu intihal.net üzerinden de kontrol edilmektedir.

Makalenin Erken Görünümü ve Yayımlanması:

Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi'nde sayfa düzenlemesi yapılan makaleler elektronik ortamda "Erken Görünüm" başlığı altında Dijital Nesne Kimlik Numarası (Digital Object Identifier, DOI) verilerek yayınlanır. Erken görünümdeki makaleler dergide yayımlanırken gerekli olduğunda küçük düzenlemeler yapılabilir. Erken görünümdeki makaleler sırası geldiğinde Editörler Kurulu'nun belirlediği cilt ve sayıda, üzerindeki "ERKEN GÖRÜNÜM" filigranı kaldırılarak yayımlanır. Elektronik dergi yayımlandıktan sonra, aynı ay içerisinde aynı makalelerin yer aldığı Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi'nin basılı hali de yayınlanır.

Arşivleme:

Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi'nde yayımlanan makalelere ilişkin veriler ve tam metinler .pdf olarak erişime kapalı bir şekilde saklanır ve arşivlenir.

Kalite Standartları Hakkında EASE Açıklaması

Avrupa Bilim Editörleri Birliği, tüm editörleri COVID-19 hakkındaki araştırma raporlarının gerekli standartları karşılamasını ve üzerinde anlaşılan yönergelerle uymasını ve tüm sınırlılıkların açıkça belirtilmesini sağlamaya teşvik eder.

EASE üyeleri COVID-19 pandemisi ile ilgili birçok çalışmada kötü raporlama standartlarına dikkat çekmiştir. Enfekte hastaları tedavi etmek ve koronavirüsün yayılmasını sınırlamak için tıbbi ve halk sağlığı önlemlerinin başarılı olması, yüksek kaliteli kanıtlara bağlıdır. EASE, pandemi ile ilgili verilerin toplanmasına ve yayımlanmasına dahil olan herkesi etik yönergelerle uymaya ve standart raporlama yönergelerine (bkz. www.equator-network.org), örneğin klinik araştırmalar için CONSORT'a ve

epidemiyolojik çalışmalar için STROBE'ye bağlı kalmaya davet etmektedir.

Demografik veriler tüm bireylerin yaş ve cinsiyetini içermeli ve cinsiyet ve toplumsal cinsiyet hakkındaki verilerin tam ve doğru bir şekilde raporlanmasını sağlamak için SAGER yönergelerini takip etmelidir. Mümkün olduğunda verilerin tam ve açık olarak paylaşılmasını teşvik ediyoruz.

Kriz zamanlarında, gerekli tüm verilerin elde edilmesinin her zaman mümkün olmayabileceğini ve zorunlu olarak raporlamanın kısıtlanabileceğini kabul ediyoruz. Yanlış yorumlardan kaçınmak ve aynı zamanda bilgilerin hızlı bir şekilde paylaşılmasını kolaylaştırmak için, editörleri yazarların araştırmalarına bir sınırlama bildirimi eklemeye teşvik ediyoruz. Bu, okuyucuları bilgilendirecek ve yayınlanan herhangi araştırmaların kullanışlılığını güçlendirecektir.

Buna ek olarak, her zaman yüksek dil standartlarını savunurken, önemli araştırmaların hızlı bir şekilde yayılmasını kolaylaştırmak amacıyla, yayınlanmış araştırmanın anlaşılabilir olmasını sağlamak ve yazarlar üzerinde katı dil gereklilikleri uygulamamak için, editöryal katılımı sınırlamanın gerekli olabileceğini kabul ediyoruz.

İlgili bildiriye <https://ease.org.uk/publications/ease-statements-resources/ease-statement-on-quality-standards/web> adresinden ulaşılabilir.

Yazar Dizini/Author Index

Azmiye Yınal...	22
Ayhan Çakıcı...	91
Asra Babayigit...	39
Bengü Kayıarslan...	22
Chinwendu Enechi....	65
Deniz Ergün...	3
Dilara Gülpak...	39
Dilan Aydemir...	91
Ece E. Müezzın...	30
Esmâ Katırcıoğlu...	46
Gloria Manyeruke...	65
Hüda Hüdaverdi...	73
Kübra Özsat...	73
Mehmet Çakıcı...	11, 73
Meryem Karaaziz...	46, 97, 104
Rüveyda Özorhan...	3
Sevgi Battaloğlu...	82
Sevginar Vatan...	82
Şeyma Tunçay...	11, 91
Yağmur Sena Balkesen...	97
Zihniye Okray...	30
Züleyha Sarıgül...	104

Subject Index

Mental Health

- Depression...3, 46, 73, 91
- Anxiety...91
- Post-Traumatic Stress Disorder (PTSD)...11, 73
- Psychopathological Symptoms...11
- Trauma...73
- Emotions...82
- Emotion Regulation...82
- Symptoms of Generalized Anxiety Disorder (GAD)...82, 97
- Specific Learning Disability...91

Body Dysmorphic Disorder...104

- Cognitive Behavioral Therapy (CBT)...97, 104

Social and Interpersonal Relationships

- Marriage Conflict...3
- Romantic Relationship...39
- Self...39
- Self-Change...39

- Self-Efficacy...39
- Parenting Behavior...65
- Parent-Child Relations...65

Behavioral and Social Aspects

- Gambling...3
- Substance Use...11
- Test Anxiety...65
- Personality Traits...30, 65
- Impostor Phenomenon...30
- Dark Triad...30
- Aggression...30
- Stress Coping...97
- Peer Bullying...97
- Sexual Identity...97

Economy and Technology

- Economic Crisis...73
- Banking...22
- Electronic Banking...22
- E-Commerce...22

Konu Dizini

Ruh Sağlığı

- Depresyon...4, 47, 74, 92
- Kaygı...92
- Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB)...12, 74
- Psikopatolojik Belirtiler...12
- Örselenme...74
- Duygular...83
- Duygu Düzenleme...83
- Yaygın Anksiyete Bozukluğu (YAB)...83, 98
- Özel Öğrenme Güçlüğü...92
- Beden Dismorfik Bozukluğu...105
- Bilişsel Davranışçı Terapi (BDT)...98, 105

Sosyal ve İlişkisel Konular

- Evlilik Çatışması...4
- Romantik İlişki...40
- Benlik...40
- Benlik Değişimi...40

- Öz Yeterlilik...40
- Ebeveyn Davranışı...66
- Ebeveyn-Çocuk İlişkileri...66

Davranışsal ve Sosyal Yönler

- Kumar Oynama...4
- Madde Kullanımı...12
- Sınav Kaygısı...66
- Kişilik Özellikleri...31, 66
- Durumluk Sahtecilik...31
- Karanlık Üçlü...31
- Saldırganlık...31
- Stresle Başa Çıkma...98
- Akran Zorbalığı...98
- Cinsel Kimlik...98

Ekonomi ve Teknoloji

- Ekonomik Kriz...74
- Bankacılık...23
- Elektronik Bankacılık...23
- E-Ticaret...23

KIBRIS RUH SAĞLIĞI ENSTİTÜSÜ

- ✓ NAADAC (ALKOL VE MADDE BAĞIMLILIĞI TERAPİSTİ EĞİTİMİ)
- ✓ POZİTİF PSİKOTERAPİ -TEMEL VE MASTER EĞİTİMİ
 - ✓ PSİKODRAMA EĞİTİMİ
 - ✓ SPOR PSİKOLOJİSİ EĞİTİMİ
- ✓ TERAPİDE KLİNİK GÖRÜŞME TEKNİKLERİ EĞİTİMİ
 - ✓ ADLİ PSİKOLOJİ EĞİTİMİ
 - ✓ ÇOCUK DİKKAT TESTLERİ EĞİTİMİ
 - ✓ YAŞAM BECERİLERİ EĞİTİMİ
 - ✓ YÖNETİM BECERİLERİ EĞİTİMİ
 - ✓ BEDEN DİLİ EĞİTİMİ
- ✓ MOTİVASYONAL GÖRÜŞME TEKNİKLERİ EĞİTİMİ

Adres: Meriç Sokak, No: 22, Kumsal-Lefkoşa-KKTC

Tel: +90 533 889 19 21

Koordinatör: Kübra ÖZSAT (ozsatk@gmail.com) - Enstitü Müdürü: Prof. Dr. Ebru ÇAKICI (ebru.cakici@neu.edu.tr)

Websitesi: www.ruhsagligienstitusu.com

European Archives of Social Sciences

Avrupa Sosyal Bilimler Arşivleri Dergisi

E-ISSN:3061-9572